

การออกแบบลวดลายผลิตภัณฑ์จากการผสมผสานลวดลายงานศิลปกรรมทางพระพุทธศาสนาไทยกับทิเบต

ZHAO HE

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาทัศนศิลป์และการออกแบบ

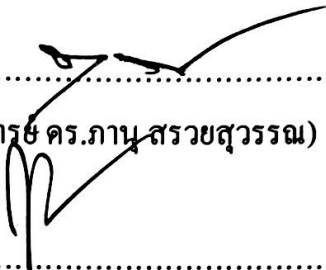
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

มีนาคม 2561

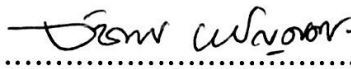
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

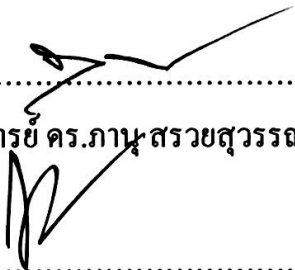
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของ Zhao He ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ศิลปกรรมศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์และการออกแบบ ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุ สรวยสุวรรณ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ดร.บุญชู บุญลิขิตศิริ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธาน
(ดร. วัชรารชร เพ็ญสุคติธร)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุ สรวยสุวรรณ)

..... กรรมการ
(ดร.บุญชู บุญลิขิตศิริ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตฤณ กิตติการอำพล)

คณะศิลปกรรมศาสตร์อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์และการออกแบบ ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ เทพศักดิ์ ทองนพคุณ)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ. 2560

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ตามเป้าหมายได้ด้วยดีเพราะความเมตตาช่วยเหลือและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ยิ่งของ ผศ.ดร.กานู สรวายสุวรรณ ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้สละเวลาอันมีค่าในการแนะนำแนวทางการทำงาน การเขียนวิทยานิพนธ์และการสร้างสรรค์การออกแบบนับตั้งแต่การเลือกหัวข้อวิจัย คำแนะนำในการรวบรวมข้อมูลและการออกแบบลวดลายด้วยความปรารถนาดีมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณอาจารย์เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ทั้งในด้านแนวคิดทางทฤษฎีและการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จนทำให้ผู้วิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สมบูรณ์ได้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ให้คำแนะนำ สั่งสอน ให้ความรู้ ช่วยเหลือและแนะนำสิ่งต่าง ๆ ที่มีค่ามากมายให้แก่ผู้วิจัยมาเป็นอย่างดีโดยตลอด ทำให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้มุมมองด้านศิลปะรูปแบบใหม่และสอนให้ผู้วิจัยทดลองวิธีการสร้างสรรค์ผลงานใหม่ ๆ ทำให้ตลอดระยะเวลาที่ผู้วิจัยศึกษาอยู่ในประเทศไทยได้เรียนรู้เทคนิคศิลปะที่แตกต่างกันไปจนทำให้ผู้วิจัยกลายเป็นคนที่มีความสามารถมากขึ้น

ขอขอบคุณคุณนิกร กาเจริญ ที่คอยช่วยเหลือด้านการใช้ชีวิตในประเทศไทย ให้คำแนะนำและแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากความแตกต่างทางวัฒนธรรมไทยจีนให้กับผู้วิจัย ตลอดจนอำนวยความสะดวกด้านการเรียนการสอนให้กับนักเรียนแลกเปลี่ยนในคณะศิลปกรรมศาสตร์เป็นอย่างดี ทำให้ผู้วิจัยได้รับทราบข่าวสารต่าง ๆ ในคณะศิลปกรรมศาสตร์อย่างต่อเนื่อง

ขอขอบคุณเงินเงิน ที่คอยประสานงานและช่วยเหลือด้านการแปลภาษาไทย-จีนในการทำวิจัยครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยสามารถสื่อสารกับอาจารย์ที่ปรึกษาและจัดทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ได้อย่างสมบูรณ์

สุดท้าย ขอขอบพระคุณบุคคลในครอบครัวทุกท่านที่ดูแลและสนับสนุนการเรียนรู้ในครั้งนี้ ตลอดจนขอบใจเพื่อน ๆ และรุ่นน้องทุกคนที่ให้คำแนะนำด้านเทคนิคในการออกแบบ คอยเป็นกำลังใจและร่วมสร้างประสบการณ์ความทรงจำที่ดีในการเป็นนักเรียนแลกเปลี่ยนในประเทศไทย

อนึ่ง ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยฉบับนี้จะมีประโยชน์อยู่ไม่น้อย จึงขอมอบส่วนดีทั้งหมดนี้ให้แก่เหล่าคณาจารย์ บิดา มารดา และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาจนทำให้ผลงานการวิจัยในครั้งนี้มีประโยชน์เป็นอย่างสูง สำหรับข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น ผู้วิจัยขออภัยขอโทษผู้เดียวและยินดีรับฟังคำแนะนำเพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนางานวิจัยในอนาคต

57920313: สาขาวิชา: ทัศนศิลป์และการออกแบบ; ศป.ม. (ทัศนศิลป์และการออกแบบ)

คำสำคัญ: การออกแบบลวดลายผลิตภัณฑ์/ งานศิลปกรรมทางพระพุทธศาสนาไทย/ งานศิลปกรรมทางพระพุทธศาสนาทิเบต

ZHAO HE: การออกแบบลวดลายผลิตภัณฑ์จากการผสมผสานลวดลายงานศิลปกรรมทางพระพุทธศาสนาไทยกับทิเบต (THE PRODUCT PATTERNS DESIGN COMBINES FROM THAILAND AND TIBETAN BUDDHIST ARTS) คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: ภาณุ สรวายสุวรรณ, ปร.ค. 124 หน้า. ปี พ.ศ. 2560.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมายและเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของลายกระหนกและลายเมี้ยวเหลียนเพื่อค้นหาความหมายของรูปแบบและเอกลักษณ์ภายนอกที่มีร่วมกันและใช้เป็นแนวทางในการออกแบบลวดลายใหม่ตามสไตล์การออกแบบของผู้วิจัยที่เกิดจากการผสมผสานเอกลักษณ์ข้ามวัฒนธรรมไทยจีนตามมิติของศิลปกรรมทางพระพุทธศาสนาและนำลวดลายดังกล่าวไปประยุกต์ใช้บนผลิตภัณฑ์

ผลการศึกษาพบว่า ลายกระหนกและลายเมี้ยวเหลียนเป็นลวดลายทางพระพุทธศาสนาที่มีความหมายเกี่ยวข้องกับพลัง อำนาจ และความสำเร็จ ตลอดจนถือเป็นลวดลายประดับที่สวยงามเมื่อดำเนินการวิเคราะห์เอกลักษณ์ภายนอก พบว่า ลายกระหนกมีลักษณะปรากฏเป็นภาพคล้ายกับการเจริญเติบโตของต้นไม้และลายเมี้ยวเหลียนคือภาพสมบุรณ์ของดอกบัว ดังนั้น ลวดลายทั้งสองนี้จึงเป็นสัญลักษณ์ตัวแทนของธรรมชาติที่มักนำมาใช้เป็นองค์ประกอบในการตกแต่งศิลปะทางพระพุทธศาสนา เมื่อผู้วิจัยค้นพบความหมายของรูปแบบและเอกลักษณ์ภายนอกที่มีร่วมกันแล้วได้ดำเนินการออกแบบแบบร่างไว้ทั้งสิ้น 7 แบบร่างและเมื่อนำแบบร่างทั้งหมดไปสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบทั้งในประเทศไทยและจีน พบว่า ลวดลายทั้งหมดสามารถสื่อความหมายและเป็นตัวแทนของลวดลายที่มีเอกลักษณ์จากการผสมผสานข้ามวัฒนธรรม ทั้งนี้เมื่อผู้วิจัยนำแบบร่างลวดลายไปดำเนินการออกแบบผลิตภัณฑ์ พบว่า ลวดลายที่ออกแบบใหม่ตามสไตล์ของผู้วิจัยนี้ ไม่เพียงแต่สามารถใช้กับการแกะสลักเครื่องหนังได้เท่านั้น ยังสามารถประยุกต์ใช้บนผลิตภัณฑ์ได้อย่างหลากหลาย เช่น เสื้อผ้า บรรจุภัณฑ์ ของตกแต่งบ้าน หน้าเว็บไซต์ และของใช้ในชีวิตประจำวันได้ อันจะส่งผลให้เกิดการบริโภคงานศิลปกรรมทางพระพุทธศาสนามากขึ้นจนกลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของมนุษย์และเพิ่มโอกาสในการสร้างรายได้ให้แก่ผู้สนใจนำไปประกอบเป็นอาชีพ ตลอดจนเป็นการส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์ สืบสานและสืบทอดมรดกวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาอันดีงามของสองชาตินี้ให้แก่คนรุ่นหลังต่อไป

57920313: MAJOR: VISUAL ART AND DESIGN; M.F.A.

(VISUAL ART AND DESIGN)

KEYWORDS: PRODUCTS PATTERN DESIGN/ THAI BUDDHIST ART PATTERN/ TIBETAN
BUDDHIST ART PATTERN

ZHAO HE: THE PRODUCT PATTERNS DESIGN COMBINES FROM THAILAND
AND TIBETAN BUDDHIST ARTS. ADVISORY COMMITTEE: PANU SUAYSUWAN, PH.D,
124 P. A.D. 2017.

The purpose of this research was to study the Thai gold lines and the China Tibetan Buddhist lotus pattern on the meaning of the common, and shape characteristic to be a guideline for ideas and inspiration of new decorative pattern design to acquire a combination of Thai – Chinese Buddhist art characteristics and applying the decorative pattern to the product. The result found that Thai gold and Tibetan Buddhist lotus pattern are symbol of power and success. Analysis also revealed that the design characteristics of gold grain is similar to the growth of trees, and Tibetan Buddhist lotus pattern is the shape of a lotus flower. Therefore, these two kinds of design to be regarded as a national symbol represents, are often used in the art of Buddhism decoration. The researcher started making seven drafts design after found the meaning of design style and external mutual consistency; then taking all drafts to Thai and Chinese bilateral experts opinions. The results indicated that all design can express meaning, and can be as a representative of the consistency across Chinese and Thai culture pattern. As a result, the researcher used these patterns for production and not only used for carving leather but also used in many products such as clothing, home decor items, the adornment of the website, and daily necessities. The advantage of this study is to promote the Buddhist art consumption that become a part of people's daily life, to increase the income of industry practitioners interested groups, and ultimately promote both China and Thailand successors of Buddhist culture heritage protection and propagation.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ฌ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	2
กรอบแนวคิดในการวิจัย	3
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
ขั้นตอนการวิจัย.....	5
คำศัพท์เฉพาะ.....	6
2 เอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้อง.....	7
พระพุทธศาสนา.....	7
- พระพุทธศาสนาในประเทศไทย.....	9
- พระพุทธศาสนาในประเทศจีน	10
ลวดลายงานศิลปกรรมทางพระพุทธศาสนา	12
ลายกระหนก	14
- การเขียนลายกระหนก	16
- ประเภทของลายกระหนก	19
ลายเม็วเหลียน	25
การแกะสลักหนังฟอก.....	32
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	36
การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลายกระหนกและลายเม็วเหลียน	36
- การวิเคราะห์ความหมายที่มีร่วมกัน	36
- การวิเคราะห์เอกลักษณ์ภายนอกของลายกระหนกและลายเม็วเหลียน	39

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
- การวิเคราะห์รูปแบบและลักษณะ โครงสร้างภาพของลายกระหนกกับลายเมี้ยวเหลี่ยม	41
การออกแบบแบบร่าง	43
- ขั้นตอนการออกแบบแบบร่าง	43
- ต้นแบบลวดลายจากการผสมผสานลายกระหนกและลายที่ขิวเหลี่ยม	47
การแกะสลักผลิตภัณฑ์หนัง.....	50
การประเมินผลการออกแบบลวดลายด้วยแบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญ	51
- การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม	52
การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์	53
- ขั้นตอนการวาดลวดลายลงบนแบบร่างผลิตภัณฑ์.....	54
- ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์หนังแกะสลัก	60
- การนำลวดลายไปประยุกต์ใช้บนผลิตภัณฑ์อื่น ๆ	76
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	97
การวิเคราะห์ด้านการสร้างสรรค์	97
การวิเคราะห์ด้านลวดลาย	98
- การวิเคราะห์ต้นแบบลวดลายที่ 1	98
- การวิเคราะห์ต้นแบบลวดลายที่ 2	99
- การวิเคราะห์ต้นแบบลวดลายที่ 3	101
- การวิเคราะห์ต้นแบบลวดลายที่ 4	101
- การวิเคราะห์ต้นแบบลวดลายที่ 5	102
- การวิเคราะห์ต้นแบบลวดลายที่ 6	103
- การวิเคราะห์ต้นแบบลวดลายที่ 7	104
การวิเคราะห์ด้านเทคนิค	104
การวิเคราะห์ด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์.....	109
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	111
สรุปผลการวิจัย	111
อภิปรายผล.....	112
ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย.....	113
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป	113

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่	
บรรณานุกรม	115
ภาคผนวก	117
ภาคผนวก ก	118
ประวัติย่อของผู้วิจัย	124

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3-1 การวิเคราะห์ความหมายที่มีร่วมกันของลายกระหนกกับลายเมฆเวทเลียน	79

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1-1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	3
2-1	บากเข้า.....	16
2-2	บากออก.....	17
2-3	ยอดกระหนก	17
2-4	คันทวยหูช้างจำหลักไม้เป็นรูปกนิกรพื่อนรำในวัดต้นแก้ว	18
2-5	หน้าบันลงรักปิดทองประดับกระจกเป็นลวดลายจำหลักวัดเบญจมบพิตร	18
2-6	วัดพระศรีรัตนศาสดาราม	19
2-7	กระหนกสามตัว	19
2-8	กระหนกเปลว.....	20
2-9	กระหนกใบเทศ	21
2-10	กระหนกหางโต	21
2-11	ลายกระหนกที่ปักอยู่บนกางเกง	23
2-12	ลายกระหนกที่สลักอยู่บนเครื่องเรือน	23
2-13	ลายกระหนกที่ประดับตกแต่งอยู่บนเรือ	24
2-14	การนำองค์ประกอบของลายกระหนกมาประดับตกแต่งในห้องโถง	24
2-15	ลายทองบนประติมากรรมรูปปั้นในนิทรรศการรัตนโกสินทร์	25
2-16	แปดสัญลักษณ์มงคลแห่งทิเบต	26
2-17	ลายเมี้ยวเหลียนตามแบบพระพุทธศาสนาในทิเบต	29
2-18	งานข้าวทองแดงลายเมี้ยวเหลียน	30
2-19	การแกะสลักรูปพระพุทธศาสนาตามแบบความเชื่อของชาวทิเบต	30
2-20	ผ้าทังก้ำของทิเบต	31
2-21	การแกะสลักนูนสูงบนหอคอยในทิเบต	31
2-22	หนังฟอก	33
2-23	หนังฟอกฝาดของโรงงานแกะสลักหนัง TBJ	34
2-24	การแกะหนังของโรงงานแกะสลักหนัง TBJ	34
3-1	ลายกระหนก.....	39
3-2	การวิเคราะห์องค์ประกอบของลายกระหนก	40

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
3-3 ลายเม็วเหลียน	40
3-4 การวิเคราะห์องค์ประกอบของลายเม็วเหลียน	41
3-5 ภาพร่างของวัตถุตามรูปแบบนิทานทางพระพุทธศาสนา	42
3-6 ภาพร่างของวัตถุที่ผูกเรื่องแสดงความหมายถึงความเป็นสิริมงคล	42
3-7 ลายกระหนก.....	43
3-8 ลายเม็วเหลียน	44
3-9 การกำหนดทิศทางลวดลาย.....	44
3-10 การวาดลวดลายด้วยการทับลายและการผสมผสานองค์ประกอบของจุดและเส้น	45
3-11 การออกแบบลวดลายด้วยการทับซ้อนองค์ประกอบของลายกระหนกกับลายเม็วเหลียน .	46
3-12 ต้นแบบลวดลายที่ 1.....	47
3-13 ต้นแบบลวดลายที่ 2.....	47
3-14 ต้นแบบลวดลายที่ 3.....	48
3-15 ต้นแบบลวดลายที่ 4.....	48
3-16 ต้นแบบลวดลายที่ 5.....	49
3-17 ต้นแบบลวดลายที่ 6.....	49
3-18 ต้นแบบลวดลายที่ 7.....	50
3-19 การแกะสลักลวดลายสีขาวดำลงบนผลิตภัณฑ์หนึ่ง	50
3-20 การแกะสลักลวดลายสีลงบนผลิตภัณฑ์หนึ่ง.....	51
3-21 โลโก้โรงงานแกะสลักหนัง TBJ.....	53
3-22 ผลิตภัณฑ์หนังแกะสลัก.....	54
3-23 แบบร่างพื้นผิวผลิตภัณฑ์.....	55
3-24 การออกแบบลวดลายลงบนผลิตภัณฑ์กระเป๋าต่าทรงยาวคล้ายภาพของจดหมาย.....	55
3-25 การออกแบบลวดลายลงบนผลิตภัณฑ์กล่องแว่นกันแดด.....	56
3-26 การออกแบบลวดลายลงบนผลิตภัณฑ์กระเป๋าใส่นามบัตร	56
3-27 การออกแบบลวดลายลงบนผลิตภัณฑ์กระเป๋าต่าทรงสั้น	56
3-28 ลวดลายผลิตภัณฑ์กระเป๋าต่าทรงยาวคล้ายภาพของจดหมายตามคำแนะนำ ของผู้เชี่ยวชาญ	57

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
3-29	ลวดลายผลิตภัณฑ์กระดาษทรงสี่เหลี่ยมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ 58
3-30	ลวดลายผลิตภัณฑ์กล่องเว่นกันแดดตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ 58
3-31	ลวดลายผลิตภัณฑ์กระดาษใสนามบัตรตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ..... 59
3-32	การวาดลวดลายลงบนกระดาษลอกลาย 60
3-33	การคัดลอกลายตามสัดส่วน ขนาดและตำแหน่งที่แตกต่างกัน 61
3-34	การกลายลงบนหนัง 61
3-35	หนังที่กดแล้วเสร็จแล้ว 62
3-36	การแกะสลักหนังด้วยมีดแกะสลัก..... 62
3-37	ความแตกต่างระหว่างหนังที่แกะสลักด้วยมีดแล้วกับส่วนที่ยังไม่ได้แกะสลัก..... 63
3-38	ความแตกต่างระหว่างลวดลายที่ใช้ก้อนดินลงบนอุปกรณ์แกะสลักกับลวดลายที่ ไม่ได้ใช้ก้อนดิน 63
3-39	ลวดลายที่แกะสลักสำเร็จ..... 64
3-40	การใช้มีดตกแต่งมาดำเนินการประดับตกแต่งลายให้สมบูรณ์..... 64
3-41	ลวดลายที่ตกแต่งสมบูรณ์..... 65
3-42	การย้อมสีหนัง 65
3-43	การเช็ดด้วยน้ำยาทำความสะอาดหนัง 66
3-44	การย้อมสีครั้งที่สอง..... 67
3-45	การจัดด้านหลังของหนัง 68
3-46	การตัดขอบหนัง 69
3-47	การย้อมและขัดขอบหนัง..... 70
3-48	การเย็บหนัง 70
3-49	ผลิตภัณฑ์กระดาษทรงสี่เหลี่ยมที่สมบูรณ์..... 71
3-50	ผลิตภัณฑ์หนังรูปแบบอื่นๆ ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น 71
3-51	การทดลองนำลวดลายที่ไม่ได้รับการคัดเลือกทั้ง 6 ลวดลายไปออกแบบกระดาษ ทรงสี่เหลี่ยม 72
3-52	การทดลองนำลวดลายที่ไม่ได้รับการคัดเลือกทั้ง 6 ลวดลายไปออกแบบกระดาษ ใสนามบัตร 73

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
3-53	การทดลองนำลวดลายที่ไม่ได้รับการคัดเลือกทั้ง 6 ลวดลายไปออกแบบกระเป๋า สตางค์ทรงยาว.....	74
3-54	การทดลองนำลวดลายที่ไม่ได้รับการคัดเลือกทั้ง 6 ลวดลายไปออกแบบกล่องแว่น กันแดด	75
3-55	การออกแบบลวดลายบนเสื้อ.....	76
3-56	การออกแบบลวดลายบนแก้วรักษาอุณหภูมิ.....	77
3-57	การออกแบบลวดลายบนกรอบโทรศัพท์มือถือ.....	78
3-58	การออกแบบลวดลายบนเบตสำรอง.....	79
3-59	การออกแบบลวดลายบนนาฬิกาปลุก.....	79
3-60	การออกแบบลวดลายบนเครื่องเรือน.....	80
3-61	การออกแบบลวดลายบนเครื่องใช้ในครัวเรือน	80
3-62	การออกแบบลวดลายบนเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน	81
3-63	การออกแบบลวดลายบนเครื่องใช้ไฟฟ้า.....	81
3-64	การออกแบบลวดลายบนกระเป๋าแฟชั่น	82
3-65	การออกแบบลวดลายบนผลิตภัณฑ์อื่นๆ.....	82
4-1	ต้นแบบลวดลายที่ 1.....	98
4-2	ลายเดี่ยวที่มีความสมดุล.....	99
4-3	การวางลวดลายอย่างต่อเนื่องในแนวนอน.....	100
4-4	การวางลวดลายอย่างต่อเนื่องในแนวทแยง.....	100
4-5	การกำหนดจุดโฟกัส.....	100
4-6	ต้นแบบลวดลายที่ 2.....	101
4-7	ต้นแบบลวดลายที่ 3.....	101
4-8	ต้นแบบลวดลายที่ 4.....	102
4-9	ต้นแบบลวดลายที่ 5.....	103
4-10	ต้นแบบลวดลายที่ 6.....	104
4-11	จุดที่ปรากฏอยู่บนลวดลาย.....	105
4-12	เส้นที่ปรากฏอยู่บนลวดลาย.....	106

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
4-13	พื้นผิวที่แสดงลักษณะด้านหน้า	107
4-14	พื้นผิวที่มีพื้นที่กว้าง.....	108
4-15	พื้นผิวที่มีพื้นที่แคบ	108
4-16	ภาพพื้นผิวสีเข้มและสีอ่อน	109
4-17	ภาพพื้นผิวสีเข้มและสีอ่อน.....	110

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระพุทธศาสนาผูกติดกับความเชื่อของมนุษย์ในสังคมมาตั้งแต่อดีตและเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางใจของมนุษย์ให้อยู่ร่วมกันบนโลกได้อย่างสงบสุข ทั้งนี้ วิวัฒนาการของพระพุทธศาสนามีบทบาทสำคัญในการกำหนดความรู้สึกนึกคิดและมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องแนวคิด ประเพณี ขนบธรรมเนียม วิถีชีวิต ค่านิยม ตลอดจนภาษาและศิลปกรรมต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นเพื่อรับใช้พระพุทธศาสนาโดยตรงถือเป็นผลงานแห่งความคิดสร้างสรรค์และศาสตร์แห่งการเรียนรู้ที่สะท้อนสุนทรียภาพ อารมณ์ รสนิยม ประสบการณ์ และทักษะของมนุษย์ของในแต่ละยุคสมัยที่สร้างความภาคภูมิใจให้กับคนในชาติและกลุ่มชนของตนได้เป็นอย่างดี

ศิลปกรรมทางพระพุทธศาสนามีรูปแบบที่หลากหลาย แต่ประเภทหนึ่งที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการบ่งบอกรูปแบบวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาที่แสดงเอกลักษณ์ตามแบบชนชาติได้อย่างโดดเด่นคือ “จิตรกรรม” ซึ่งลวดลายต่าง ๆ ที่ปรากฏบนจิตรกรรมทางพระพุทธศาสนาล้วนสื่อความหมายเฉพาะที่แตกต่างกันไปตามนิยายและรูปแบบความศรัทธา โดยลายกระหนกทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทยและลายเมี้ยวเหลียนของทิเบตได้รับการชื่นชมว่าเป็นลวดลายที่โดดเด่น งดงามอ่อนช้อย ละเมียดละไมและมีความลึกซึ้งซ่อนอยู่ลวดลายทั้งสองนี้ล้วนเกิดขึ้นจากแรงบันดาลใจและสติปัญญาอันชาญฉลาดของช่างฝีมือที่อาศัยรูปทรงทางธรรมชาติมาประดิษฐ์และดัดแปลงให้เป็นลวดลายเช่นเถาไม้ ดอกไม้ ใบไม้ เปลวไฟ เป็นต้น โดยลวดลายเหล่านี้ได้รับการบันทึกและถ่ายทอดสืบต่อกันมาให้แก่คนรุ่นหลังเพื่อใช้เป็นตัวแทนหลักธรรมคำสอนและทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาที่มีคุณค่าในตัวเองสูง

จากการพัฒนาไปอย่างรวดเร็วของเศรษฐกิจและเทคโนโลยีทำให้มนุษย์ต้องพึ่งพาวัตถุนิยมในการดำรงชีวิตมากขึ้น ส่งผลให้มุมมองความเชื่อและความเคารพเลื่อมใสที่มนุษย์มีต่อพระพุทธศาสนาค่อย ๆ จางหายไปจนปัจจุบันหลายคนไม่รู้จักรับรู้ถึงความหมายที่แท้จริงของลายกระหนกและลายเมี้ยวเหลียน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นควรศึกษาลวดลายกระหนกตามแบบศิลปกรรมทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทยและลายเมี้ยวเหลียนตามแบบศิลปกรรมทางพระพุทธศาสนาในทิเบตเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางการผสมผสานให้เกิดลวดลายใหม่ที่มีความหมาย

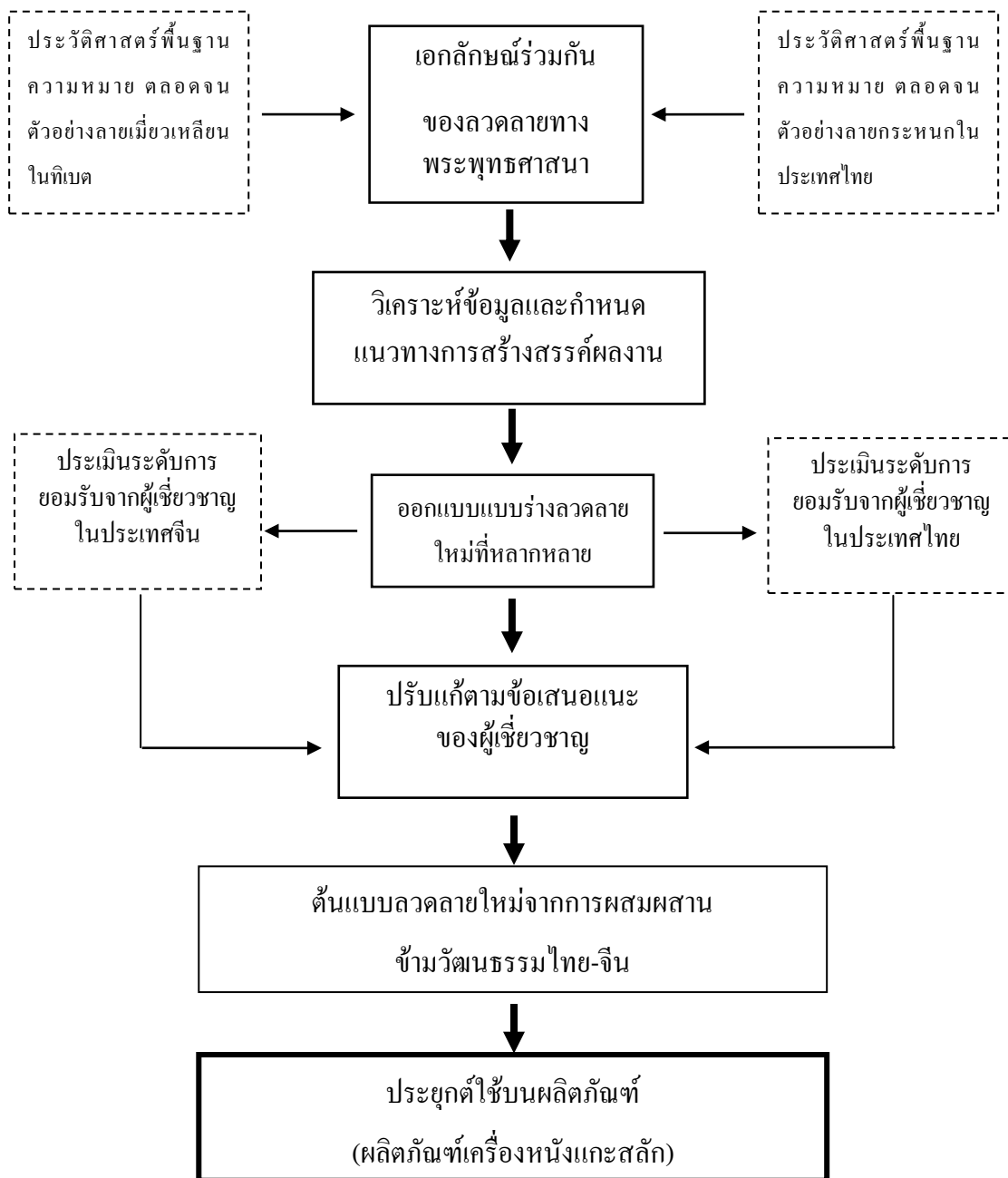
และคุณค่าจากการผสมผสานข้ามวัฒนธรรม ตลอดจนสามารถนำลวดลายใหม่ไปประยุกต์ใช้บนผลิตภัณฑ์เครื่องหนังด้วยการแกะสลักได้อย่างหลากหลายเหมาะสมและมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น ส่งเสริมให้เกิดการบริโภคงานศิลปกรรมทางพระพุทธศาสนามากขึ้นจนกลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของมนุษย์และเพิ่มโอกาสในการสร้างรายได้ให้แก่ผู้สนใจนำไปประกอบเป็นอาชีพ ตลอดจนยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์ สืบสานและสืบทอดมรดกวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาอันดีงามของสองชาตินี้ให้แก่คนรุ่นหลังต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาข้อมูลประวัติศาสตร์พื้นฐาน ความหมายและเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของลายกระหนกและลายเมี้ยวเหลียนในฐานะที่เป็นศิลปกรรมทางพระพุทธศาสนา
2. วิเคราะห์และค้นหาความหมายของรูปแบบและเอกลักษณ์ภายนอกที่มีร่วมกันของลายกระหนกและลายเมี้ยวเหลียน ตลอดจนองค์ประกอบการสร้างสรรคัลวดลายใหม่ตามสไตล์การออกแบบของผู้วิจัย
3. สร้างสรรค์ผลงานการออกแบบลวดลายใหม่จากการผสมผสานเอกลักษณ์ร่วมกันของลายกระหนกและลายเมี้ยวเหลียนตามมิติของศิลปกรรมทางพระพุทธศาสนาและทดลองนำลวดลายดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบประวัติศาสตร์พื้นฐาน ความหมายและเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของลายกระหนกและลายเมี้ยวเหลียน อันจะมีส่วนช่วยในการกำหนดทิศทางการสร้างสรรค์ลวดลายใหม่ให้มีความหมายที่อุดมไปด้วยคุณค่าทางศิลปกรรม วัฒนธรรม ความเชื่อ จิตวิญญาณและหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาในประเทศไทยและทิเบตตามข้อมูลที่ต้องและเหมาะสม
2. ได้ผลวิเคราะห์รูปแบบ ลักษณะและค้นพบเอกลักษณ์ร่วมกันของลายกระหนกและลายเมี้ยวเหลียนเพื่อใช้เป็นแนวทางในสร้างสรรค์ลวดลายใหม่ที่เกิดจากการผสมผสานศิลปกรรมทางพระพุทธศาสนาตามสไตล์การออกแบบของผู้วิจัย อันจะทำให้ผลงานการออกแบบลวดลายใหม่ในครั้งนี้มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น ไม่ซ้ำใคร ตลอดจนสามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาต่อยอดหรือเป็นตัวอย่างการออกแบบลวดลายให้กับผู้สนใจนำไปประกอบเป็นอาชีพได้
3. ได้ผลงานการออกแบบลวดลายที่มีความงามตามเอกลักษณ์ของศิลปกรรมทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทยและทิเบต ทั้งยังสามารถนำลวดลายดังกล่าวไปประยุกต์ใช้บนผลิตภัณฑ์เครื่องหนังและสติกได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถใช้งานได้จริงและถือเป็นตัวอย่างผลงานที่สร้างประโยชน์ในฐานะผลิตภัณฑ์ที่สื่อความหมายแฝงของลวดลายให้แก่คนรุ่นหลังได้รู้จัก ทั้งยังสร้างมูลค่าเพิ่มในทางธุรกิจให้กับผลิตภัณฑ์ได้อีกด้วย

ขอบเขตของการวิจัย

ลวดลายที่ปรากฏอยู่บนงานพุทธศิลป์ในประเทศไทยและทิเบตมีเป็นจำนวนมาก แม้ว่าความหมายของลวดลายจะแตกต่างกันตามการนำไปใช้บนจิตรกรรมแต่ลวดลายบางส่วนกลับมีความหมายตามหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาระหว่างสองประเทศที่เหมือนกัน ดังนั้นหากผู้วิจัยสามารถนำเอาเอกลักษณ์ร่วมกันระหว่างลายกระหนกของประเทศไทยและลายเมี้ยวเหลียนของทิเบตมาใช้ออกแบบเป็นลวดลายใหม่ที่เกิดจากการผสมผสานศิลปกรรมทางพระพุทธศาสนา นอกจากจะสามารถนำลวดลายใหม่ไปประยุกต์ใช้เพื่อสร้างมูลค่าและเอกลักษณ์ให้กับผลิตภัณฑ์ได้แล้ว ยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการทดลองและศึกษาต่อยอดเพื่อให้เกิดลวดลายใหม่แก่ผู้วิจัยในอนาคตได้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ การศึกษาค้นคว้า และวิเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นการศึกษาดังนี้
  - 1.1 ประวัติศาสตร์พื้นฐานความหมาย ตลอดจนตัวอย่างลายกระหนกตามแบบศิลปกรรมทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย

- 1.2 ประวัติศาสตร์พื้นฐานความหมาย ตลอดจนตัวอย่างลายเมี้ยวเหลียนตามแบบศิลปกรรมทางพระพุทธศาสนาในทิเบต
  - 1.3 แนวคิดและวิธีการการออกแบบลวดลายใหม่และตัวอย่างการศึกษาที่เกี่ยวข้อง
  - 1.4 เอกลักษณะของงานหัตถกรรมเครื่องหนัง
2. ขอบเขตด้านการออกแบบ เป็นการออกแบบลวดลายใหม่ที่เกิดจากการผสมผสานลายกระหนกตามแบบศิลปกรรมทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทยและลายเมี้ยวเหลียนตามแบบศิลปกรรมทางพระพุทธศาสนาในทิเบต ตลอดจนทดลองนำลวดลายใหม่ดังกล่าวไปประยุกต์ใช้บนผลิตภัณฑ์เครื่องหนังด้วยการแกะสลัก

ขั้นตอนการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การออกแบบลวดลายผลิตภัณฑ์จากการผสมผสานลวดลายงานศิลปกรรมทางพระพุทธศาสนาไทยกับทิเบต” มีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร วรรณกรรม และรูปภาพที่เกี่ยวข้องกับความหมายและเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของลายกระหนกตามแบบศิลปกรรมทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทยและลายเมี้ยวเหลียนตามแบบศิลปกรรมทางพระพุทธศาสนาในทิเบตเพื่อหาแนวทางการผสมผสานลวดลายข้ามวัฒนธรรม

ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการออกแบบแบบร่างลวดลายใหม่ที่เกิดจากการผสมผสานเอกลักษณ์ร่วมกันระหว่างลายกระหนกและลายเมี้ยวเหลียน หลังจากนั้นนำไปประเมินความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้วยแบบสอบถามเพื่อกำหนดรูปแบบลวดลายใหม่ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ตลอดจนทดลองนำลวดลายใหม่ไปประยุกต์ใช้บนผลิตภัณฑ์ได้อย่างเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 3 สรุปผลการวิจัยด้วยการวิเคราะห์ผลการศึกษาจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและผลการวิเคราะห์ทางสถิติ ตลอดจนปัญหาที่พบในการทำผลิตภัณฑ์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ด้านการนำลวดลายใหม่ไปประยุกต์ใช้บนผลิตภัณฑ์

คำศัพท์เฉพาะ

พระพุทธศาสนาในทิเบต (Tibetan Buddhism) หมายถึง ศาสนาพุทธรูปแบบหนึ่งซึ่งถือปฏิบัติและแพร่หลายอยู่ในเขตปกครองตนเองทิเบต ประเทศจีนได้รับการถ่ายทอดและมีอิทธิพลมาจากศาสนาพุทธในประเทศอินเดีย จากเอกลักษณ์และสี่เส้นทางวัฒนธรรมของพระพุทธศาสนาตามแบบชนกลุ่มน้อยที่โดดเด่นทำให้ทิเบตเป็นที่รู้จักของคนทั่วโลกในฐานะแดนพระธรรมที่ลึกกลับและมีเสน่ห์ที่น่าค้นหา

พระพุทธศาสนาในประเทศไทย (Thai Buddhism) หมายถึง ศาสนาพุทธที่เผยแพร่อยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในอดีตส่วนใหญ่คือศาสนาพุทธนิกายมหายาน แต่ปัจจุบันส่วนใหญ่คือนิกายเถรวาท โดยจังหวัดนครปฐมคือพุทธมณฑลที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย

เมี่ยวเหวี่ยน (Miao Lian) หมายถึง ชื่อเรียกลายดอกบัวที่เป็นลายมงคลตามแบบวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาในทิเบตมีความหมายแสดงความเป็นสิริมงคล ความอุดมสมบูรณ์และความผาสุก โดยพระพุทธศาสนาในทิเบตเชื่อว่าดอกบัวเป็นดอกไม้ที่แฝงด้วยความหมายที่งดงามลึกซึ้งและเป็นสัญลักษณ์เชื่อมโยงกับหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า กล่าวคือ ดอกบัวเป็นดอกไม้ที่เกิดจากโคลนตมแต่เมื่อเติบโตชูช่อก็ไม่ได้นำพาเอาโคลนตมขึ้นมาด้วย เปรียบเสมือนการพัฒนาตนเองของมนุษย์ให้สู่จุดสูงสุดของการบรรลุนิพพานและหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวง

ลายกระหนก (Kanok) คือ ลายไทยโบราณชนิดหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับศาสนาพุทธและถือเป็นลวดลายที่มีความหมายเป็นตัวแทนของประเทศไทย ลายกระหนกมีจุดเด่นอยู่ที่ลักษณะสมมาตร ความต่อเนื่อง ความสมดุลและความลื่นไหลของลวดลาย โดยการวางลายในตำแหน่งที่ต่างกันก็จะมีสไตล์ต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบัน การพัฒนาของวัฒนธรรมทางศาสนาได้ส่งอิทธิพลต่อประชาชนไปทั่วโลกจนไม่อาจมองข้ามได้ โดยในหลาย ๆ ประเทศมองว่าศาสนาที่ตนเองนับถือนั้นคือความเชื่อทางจิตวิญญาณสูงสุดของชีวิตมนุษย์และได้สืบทอดต่อกันมาในรูปแบบพิธีกรรม เช่น การเฉลิมฉลองในวันคริสต์มาสของศาสนาคริสต์ การประกอบพิธีฮัจญ์ที่นครเมกกะฮ์ของศาสนาอิสลามและการทำบุญตักบาตรถือศีลในวันเข้าพรรษาของศาสนาพุทธ เป็นต้น ซึ่งทั้งสามศาสนานี้ถือเป็นสามศาสนาใหญ่ของโลก แม้ว่าพิธีกรรมจะถือเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีที่สร้างสรรค์สังคมให้หน้าอยู่และอุดมไปด้วยศาสตร์ทางศาสนา แต่สื่อที่สามารถถ่ายทอดภูมิปัญญาทางความเชื่อและความศรัทธาเลื่อมใสที่มนุษย์มีต่อศาสนาได้ดีที่สุดคงหลีกเลี่ยงไม่ได้ว่า “ศิลปะ” ซึ่งถือเป็นวัฒนธรรมทางสังคมที่หล่อหลอมให้มนุษย์มีจิตใจมั่นคงต่อคำสั่งสอนของพระเจ้าและถือเป็นตัวแทนทางศาสนาที่ก่อปรด้วยสาระสำคัญทางเอกลักษณ์ของประเทศชาติ ดังนั้นการศึกษาศิลปะทางศาสนาที่มีเอกลักษณ์แตกต่างกันของสองประเทศ ไม่เพียงแต่จะทำให้เกิดการผสมผสานคุณค่าทางศิลปะเท่านั้น ยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดการบริโภคงานศิลปกรรมทางศาสนามากขึ้นด้วย โดยผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

พระพุทธศาสนา

ศาสนา (Religion) หมายถึงความศรัทธาและความเคารพต่อพระเจ้าหรือความเชื่ออย่างหนึ่งที่ใช้อธิบายการดำรงอยู่ของจักรวาล ส่วนมากหมายรวมถึงการนับถือศาสนาและพิธีกรรมในทุก ๆ ศาสนามักสอนเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อให้มนุษย์สามารถนำไปปรับใช้หรือกำหนดขอบเขตพฤติกรรมของตนเองให้ดำรงอยู่ภายใต้กรอบที่พึงงาม โดยศาสนาจะประกอบไปด้วยความหมายทางสัญลักษณ์ ความศรัทธา ประวัติศาสตร์นิทานเรื่องเล่าตำนานคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ วัฒนธรรมแบบโบราณดั้งเดิม ประสบการณ์ชีวิตที่เกี่ยวกับการปฏิบัติธรรมของมนุษย์และประสบการณ์ทางศาสนาส่วนบุคคล ทั้งนี้ไม่ว่าหัวใจสำคัญของศาสนาจะสะท้อนให้เห็นถึงความศักดิ์สิทธิ์ ความเชื่อมั่นหรือพื้นฐานความเป็นจริงอย่างไร แต่ลักษณะโดยทั่วไปของศาสนาก็คือการแสดงความหมายด้วยการใช้สัญลักษณ์เพื่อเป็นตัวแทนคำอธิบายของผู้นับถือศาสนาในหลาย ๆ รูปแบบ เช่น พิธีกรรม บทเพลง และศิลปะ เป็นต้น ซึ่งการพัฒนาสัญลักษณ์ทางศาสนาสามารถนำเสนอผ่านรูปแบบทางวัฒนธรรมได้อย่างหลากหลายและในขณะเดียวกันก็มีความแตกต่างกันไป

ตามวัฒนธรรมของแต่ละประเทศด้วยนอกจากนี้ ยังมีความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกับสังคมและการเมือง (Wikipedia. (2016). Religion. [Online]. From

<https://zh.wikipedia.org/wiki/%E5%AE%97%E6%95%99> (Retrieved: September 25, 2016).)

แม้ว่าสัญลักษณ์ทางศาสนาจะสามารถใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารชิ้นสำคัญที่รวบรวมเหตุการณ์เหนือธรรมชาติที่สะท้อนให้เห็นความพิเศษของเรื่องราวต่าง ๆ ได้บ่อยครั้ง แต่จากการวิเคราะห์และการศึกษาทั้งในเชิงเหตุผลและเชิงตรรกะก็ยังไม่สามารถค้นพบคำตอบของเรื่องราวเหนือธรรมชาติเหล่านั้นผ่านการรับรู้โดยตรงของมนุษย์ วิธีชีวิตหรือข้อกำหนดด้านคุณธรรมของกฎเกณฑ์ทางศาสนาได้เลย

พระพุทธศาสนา (Buddhism) หมายถึง ศาสนาแห่งความรู้แจ้งเป็นศาสนาที่มีพระรัตนตรัยเป็นสรณะอันสูงสุดอันได้แก่พระพุทธเจ้าพระธรรมและพระสงฆ์พระรัตนตรัยทั้ง3นี้มีคุณเกี่ยวพันเป็นอันเดียวกันจะแยกออกจากกันโดยเฉพาะไม่ได้และนอกเหนือจากพระรัตนตรัยแล้ว ผู้นับถือโดยทั่วไปที่ไม่ได้บวชเป็นพระภิกษุสงฆ์เรียกว่าพุทธศาสนิกชนพุทธมามกะพุทธสาวกหรืออุบาสก (ชาย) อุบาสิกา (หญิง) ภิกษุสงฆ์ภิกษุณีสงฆ์รวมกันเรียกว่าพุทธบริษัท 4(สนุก. (2016). พระพุทธศาสนา. [ออนไลน์]. จาก<http://guru.sanook.com/2527> (ค้นหาเมื่อ: 25กันยายน 2016).) พระพุทธศาสนา คือศาสนาที่ถือว่าธรรมะเป็นความจริงสากลมีต้นกำเนิดมาตั้งแต่ในสมัยอินเดียโบราณที่กรุงกบิลพัสดุ์ (ปัจจุบันคือประเทศเนปาล) เมื่อครั้งที่เจ้าชายสิทธัตถะโคตรมะมีพระชนมายุได้ 35 พรรษา พระองค์ก็ได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและเป็นพระศาสดาแห่งศาสนาพุทธองค์ปัจจุบัน โดยพระนามที่ใช้เรียกแทนตัวพระองค์ยังอีกหลายชื่อ ได้แก่ พระยูไล พระอรหันต์ พระศรีศากยะมุนี พระศาสดา พระผู้มีพระภาคเจ้า (คือผู้รู้) พระผู้มีพระภาคเจ้า (คือผู้ตื่น ผู้เบิกบาน) พระสุคต พระโลกะวิทู พระอนุตร พระราชสวามีผู้ประเสริฐ พระมุนยยาม พระโลกนาถ พระนิครนถ์นาถบุตรหรือศาสตามหาวิระ เป็นต้น(ประเทศจีน เรียกว่า พระศากยมุนี พุทธเจ้า) ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่ให้ ความสำคัญกับจิตใจมนุษย์คุณธรรมและจิตสำนึกเป็นอย่างสูง ตามมุมมองของพระพุทธศาสนาแล้ว มนุษย์ก็เปรียบเสมือนสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ที่ถูกบังคับให้จมอยู่กับความทุกข์และไม่หยุดเวียนว่ายตายเกิดซึ่งมีเพียงแต่เพียงผู้รู้เท่านั้นที่จะสามารถหลุดพ้นจากสามแดนโลกธาตุ (คือกามธาตุ รูปธาตุ อรูปธาตุ) เหล่านี้ได้ หลังจากที่พระพุทธเจ้าได้เผยแผ่หลักธรรมที่ค้นพบให้แก่บุคคลทั่วไปทำให้การปฏิบัติตนตามคำสั่งสอนของพุทธศาสนิกชนมีวัตถุประสงค์เพื่อตระหนักและเห็นถึงความจริงในชีวิตและจักรวาลได้อย่างทะลุปรุโปร่ง ตลอดจนเพื่อให้หลุดพ้นจากความทุกข์ วิตกกังวลและปัญหาอื่น ๆ ในช่วงประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 6 เหล่าพุทธสาวกได้นำหลักธรรมคำสอนเหล่านี้เผยแผ่ให้ขยายไปอย่างกว้างไกลในต่างแดนจนต่อมากลายเป็นศาสนาที่ได้รับการยอมรับไปทั่วโลก ปัจจุบันศาสนาพุทธได้แบ่งออกเป็น 2 นิกายพื้นฐานใหญ่ คือ

นิกายเถรวาท (Theravada Buddhism) เป็นที่นิยมนับถืออยู่ในประเทศศรีลังกา พม่า ไทย กัมพูชา และลาว เป็นต้น และยังคงมีเศษซากมรดกทางวัฒนธรรมของอินเดียโบราณหลงเหลืออยู่ที่เมืองจิตตะกอง ประเทศบังกลาเทศ (รวมถึงประเทศเนปาล รัฐมิโซรัมและรัฐอรุณาจัลประเทศในประเทศอินเดีย) และนิกายมหายาน (Mahayana Buddhism)(Wikipedia. (2016). Buddhism. [Online]. From <https://zh.wikipedia.org/wiki/%E4%B8%8A%E5%BA%A7%E9%83%A8%E4%BD%9B%E6%95%99> (Retrieved: September 25, 2016).) ซึ่งประเทศไทยและประเทศจีนก็ถือเป็นหนึ่งในหลาย ๆ ประเทศที่ได้รับอิทธิพลทางศาสนาจากศาสนาพุทธและประชาชนในประเทศก็นับถือศาสนาพุทธเป็นจำนวนมาก

พระพุทธศาสนาในประเทศไทย

พระพุทธศาสนาเข้ามาสู่ดินแดนที่เป็นประเทศไทยในปัจจุบันเมื่อประมาณ พ.ศ. 236 สมัยเดียวกันกับประเทศศรีลังกาด้วยการส่งพระสมณทูตไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศต่าง ๆ 9 สาย โดยการอุปถัมภ์ของพระเจ้าอโศกมหาราชกษัตริย์อินเดียในขณะนั้นประเทศไทยรวมอยู่ในดินแดนที่เรียกว่าสุวรรณภูมิซึ่งมีขอบเขตกว้างขวางและมีประเทศรวมกันอยู่ในดินแดนส่วนนี้ทั้งสิ้น 7 ประเทศในปัจจุบัน ได้แก่ไทยพม่าศรีลังกาญวนกัมพูชาลาวและมาเลเซียซึ่งสันนิษฐานว่ามีใจกลางอยู่ที่จังหวัดนครปฐมของไทยเนื่องจากได้พบโบราณวัตถุสำคัญคือ พระปฐมเจดีย์และรูปธรรมจักรวงกลมอบ ปัจจุบันนี้มีประชากรชาวไทยนับถือพุทธศาสนามากกว่าร้อยละ 94 และมีพุทธศาสนิกชนมากเป็นอันดับ 4 ของโลก (รองจากประเทศจีนญี่ปุ่นและเวียดนามตามลำดับ) (Mahayana Buddhism)(วิกิพีเดีย. (2016). ศาสนาพุทธในประเทศไทย. [ออนไลน์]. จาก <https://th.wikipedia.org/wiki> (ค้นหาเมื่อ: 25 กันยายน 2016).)

ประเทศไทยยกย่องให้ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติและมีการนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาออกไปเผยแผ่อย่างกว้างขวางจนฝังลึกอยู่ในจิตใจของพุทธศาสนิกชนชาวไทยตลอดจนรัฐบาลก็ให้การสนับสนุนบูรณาการด้านการเรียนการสอนเกี่ยวกับศาสนาพุทธเป็นหัวใจหลักในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่ประชาชน ส่งผลให้พฤติกรรมของประชาชนในประเทศมีจิตใจเมตตา กรุณาอ่อนโยนและทำให้ประเทศไทยกลายเป็นหนึ่งในสถานที่ท่องเที่ยวที่ดึงดูดผู้คนจากทั่วทุกมุมโลกหลังจากที่ศาสนาพุทธในประเทศไทยได้ผสมผสานกับการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ศาสนาที่หลากหลายและส่งอิทธิพลต่อวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างใหญ่หลวง ไม่ว่าจะเป็นลวดลายความหมายและสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาต่างๆก็ล้วนแล้วแต่อุดมไปด้วยเอกลักษณ์แห่งความเป็นไทยจนทำให้วัฒนธรรมชาวพุทธนิกายเถรวาทในประเทศไทยแห่งนี้เต็มเปี่ยมไปด้วยความลึกซึ้งที่สร้างความประทับใจและความตื่นตาตื่นใจให้แก่ผู้พบเห็นเป็นอย่างมาก

ในบทความเรื่อง “ศาสนาพุทธนิกายเถรวาทกับผลกระทบต่อวัฒนธรรมของประเทศในกลุ่มแม่น้ำโขง” ได้อธิบายไว้ว่า ศาสนาพุทธนิกายเถรวาทมีอิทธิพลต่อประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นอย่างมาก กล่าวคือ นับตั้งแต่ในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 จนถึงปัจจุบัน ศาสนาพุทธในประเทศอินเดียได้ค่อย ๆ เสื่อมสูญลงไปจนในที่สุดได้ถูกแทนที่ด้วยศาสนาฮินดู แต่ในประเทศไทย พม่า ลาวและกัมพูชากลับพบว่า ศาสนาพุทธนิกายเถรวาทยังคงเป็นศาสนาหลักหรือศาสนาประจำชาติที่ได้รับสืบทอดมาอย่างคึกฉิวจนปัจจุบันและมีสถานะทางสังคมและการเมืองอยู่ในระดับสูง ตลอดจนยังประกอบไปด้วยพุทธศาสนิกชนผู้เลื่อมใสศรัทธาอีกเป็นจำนวนมาก โดยในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เหล่านี้ ศาสนาพุทธมีบทบาทต่อวัฒนธรรมที่ส่งอิทธิพลกับชีวิตทางสังคมของประชาชนในหลายด้าน อาทิ ภาษา ตัวอักษร วรรณกรรม สถาปัตยกรรม การศึกษาและประเพณีพื้นบ้าน เป็นต้น ซึ่งสามารถมองเห็นได้ทั่วไปในทุกพื้นที่ของประเทศ และหลังจากที่ศาสนาพุทธนิกายเถรวาทได้เผยแผ่เข้ามายังประเทศไทย พม่า ลาวและกัมพูชาแล้ว ยิ่งส่งอิทธิพลอย่างใหญ่หลวงต่อการพัฒนาประเทศ ประวัติศาสตร์ชนชาติและวัฒนธรรมทางสังคมจนเกิดเป็นรูปแบบวัฒนธรรมทางศาสนาพุทธนิกายเถรวาทที่มีความพิเศษไม่เหมือนใคร ถึงแม้ว่าวัฒนธรรมของประเทศเหล่านี้จะอุดมไปด้วยเอกลักษณ์เฉพาะทางชนชาติที่โดดเด่นแต่อย่างไรก็ตาม ทั้งหมดก็ยังสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะร่วมกันและคุณสมบัติเฉพาะระหว่างแต่ละประเทศที่ล้วนได้รับอิทธิพลมาจากศาสนาพุทธนิกายเถรวาททั้งสิ้น (Fu Zhengyou. (1996). Southeast Asian culture. Journal of Southeast Asian, Xiemen. Vol. 1.P. 53-59.)

พระพุทธศาสนาในประเทศจีน

พระพุทธศาสนาได้เข้ามาในประเทศจีนดังที่ปรากฏในหลักฐานเมื่อประมาณ พ.ศ. 608 ในสมัยของพระเจ้าจักรพรรดิเม่งเต้แห่งราชวงศ์ฮั่นในสมัยราชวงศ์ฮั่นแม้ว่าพระพุทธศาสนาจะเป็นที่เลื่อมใสแต่ก็ยังจำกัดอยู่ในวงแคบคือในหมู่ข้าราชการและชนชั้นสูงแห่งราชสำนักเป็นส่วนใหญ่ซึ่งยังไม่แพร่หลายในหมู่ประชาชนชาวเมืองเพราะชาวจีนส่วนใหญ่ยังคงนับถือลัทธิขงจื้อและลัทธิเต๋าจนกระทั่ง โม่จื้อนักปราชญ์ผู้มีความสามารถได้แสดงหลักธรรมของพระพุทธศาสนาให้ชาวเมืองได้เห็นถึงความจริงแท้อันลึกซึ้งของพระพุทธศาสนาเหนือกว่าลัทธิเดิมกับอาศัยความประพุดอันบริสุทธิ์ของพระสงฆ์เป็นเครื่องจูงใจให้ชาวจีนเกิดศรัทธาเลื่อมใสจนทำให้ชาวเมืองหันมานับถือพระพุทธศาสนามากกว่าลัทธิศาสนาอื่นๆทำให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองมาเป็นลำดับจนกระทั่งราชวงศ์ถัง (พ.ศ. 1161-1450) พระพุทธศาสนาก็เจริญสูงสุดเพราะได้รับการสนับสนุนจากพระเจ้าจักรพรรดิตลอดจนนักปราชญ์ราชบัณฑิตต่างๆโดยมีการสร้างวัดขึ้นหลายแห่งและมีการแปลพระสูตรจากภาษาบาลีเป็นภาษาจีนมากมาย(ธรรมะไทย. (2016). ประวัติพระพุทธศาสนาในจีน. [ออนไลน์]. จาก <http://www.dhammadhamm Thai.org/thailand/missionary/china.php> (ค้นหาเมื่อ: 28

กันยายน 2016.) พุทธศาสนาแผ่เข้าไปในจีนได้ผ่านวิวัฒนาการอย่างสลับซับซ้อนถึง 3 ระยะด้วยกันคือ ระยะแรกเป็นระยะที่อาศัยวัฒนธรรมจีนเป็นทุนเกาะเพื่อประกอบตัวเองให้ปักหลักลงได้บนผืนแผ่นดินจีนแล้วค่อยๆเผยแผ่ออกไประยะที่สองเป็นระยะที่เกิดภาวะขัดแย้งและปะทะกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของจีนอย่างรุนแรงและระยะที่สามเป็นระยะที่เป็นที่ยอมรับและกลายเป็นวัฒนธรรมที่สำคัญยิ่งส่วนหนึ่งของจีน ในส่วนท่าทีของวัฒนธรรมดั้งเดิมของจีนที่มีต่อศาสนาพุทธเมื่อแรกเผยแผ่เข้าไปนั้นก็มิมีวิวัฒนาการที่สลับซับซ้อนพอๆกัน โดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะเช่นกันได้แก่หนึ่งคือระยะรับอิทธิพลจากศาสนาพุทธสองคือระยะกีดกันและต่อต้านและสามคือระยะยอมรับเป็นศาสนาและวัฒนธรรมส่วนหนึ่งของจีน โดยนักพุทธศาสตร์จีนในปัจจุบันลงความเห็นว่าการที่พระพุทธรูปศาสนาเมื่อแรกแผ่เข้าไปนั้นต้องอาศัยวัฒนธรรมจีนเป็นทุนเกาะเพื่อให้ตัวเองสามารถเผยแผ่ออกไปได้นั้นเป็นกฎทั่วไปในการแทรกซึมของวัฒนธรรมหนึ่งสู่อีกวัฒนธรรมหนึ่งการที่ศาสนาใหม่ศาสนาหนึ่งโดยเฉพาะศาสนาต่างชาติ เมื่อแผ่เข้าไปศาสนธรรมหรือปรัชญาของตนให้เป็นที่ยอมรับนับถือในหมู่มชนที่แปลกใหม่นั้นไม่ใช่เรื่องที่จะทำได้ง่ายเพราะวัฒนธรรมดั้งเดิมของทุกชาติล้วนมีด้านที่จะอนุรักษ์คุ้มครองตนเองและต่อต้านสิ่งที่เข้าไปใหม่อยู่ในตัวเองเป็นวิสัยดังนั้นผู้เผยแผ่จะต้องสันทัดในการปรับปรุงสิ่งที่นำเข้าไปใหม่ให้สอดคล้องกับแนวความคิดและความต้องการของผู้คนในดินแดนแห่งนั้นทั้งยังต้องทำให้หมู่มชนนั้นเชื่อว่าการเสาะแสวงหาของตนมีหนทางเป็นจริงขึ้นได้ศาสนานั้นจึงจะสามารถสร้างศรัทธา ปสาทะขึ้นในหมู่มชนเหล่านั้นและเป็นที่ยอมรับในที่สุด(จิวิฐกุล. (2016). วิวัฒนาการของพุทธศาสนาในจีน. [ออนไลน์]. จาก<http://thai.cri.cn/441/2012/04/19/242s197058.htm> (ค้นหาเมื่อ: 29 กันยายน 2016).)เมื่อศาสนาพุทธได้แผ่ขยายเข้าสู่ดินแดนในประเทศจีนก็มีลักษณะวัฒนธรรมทางพระพุทธรูปศาสนาเช่นเดียวกับในประเทศไทย ปัจจุบัน ชาวจีนส่วนใหญ่มีการนับถือพระพุทธรูปศาสนาควบคู่ไปกับลัทธิขงจื้อและลัทธิเต๋า

เมื่อครั้งที่ศาสนาพุทธได้เผยแผ่เข้ามาในเขตปกครองตนเองทิเบตของประเทศจีนก็เป็นช่วงเวลาเดียวกันกับที่ทิเบตก็มีพระพุทธรูปศาสนาแบบทิเบตของตนเองอยู่แล้วจนทำให้พระพุทธรูปศาสนาแบบทิเบตเกิดการผสมผสานกับวัฒนธรรมทางพระพุทธรูปศาสนาแบบอินเดียและจีนขึ้น อีกทั้งจากวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นนี้ยังเป็นสาเหตุให้ดินแดนทิเบตมีพระพุทธรูปศาสนาที่มีลักษณะพิเศษตามแบบเฉพาะตนเองและเป็นพุทธรูปศาสนานิกายมหายานที่มีลักษณะแตกต่างจากนิกายมหายานอื่น ๆ ดังนั้นจึงเป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญที่ทำให้คนจากทุกพื้นที่บนโลกอยากเดินทางเข้าไปค้นหาและสัมผัสกับความลึกลับของวัฒนธรรมทางศาสนาในอดีตที่ผ่านมา

พระพุทธรูปศาสนาแบบทิเบต (Tibetan Buddhism) หมายถึง ศาสนาพุทธแขนงหนึ่งที่เผยแผ่อยู่ในเขตปกครองตนเองทิเบต โดยพระพุทธรูปศาสนาแบบทิเบตเป็นพระพุทธรูปศาสนานิกายฝ่ายเหนือ (อุตรนิกาย) พระพุทธรูปศาสนาแบบจีนและพระพุทธรูปศาสนานิกายฝ่ายใต้ (ทักษิณนิกาย) จนได้รับ

ขนานนามว่าเป็น “ระบบพระพุทธศาสนาสามดินแดน” ซึ่งทั้งหมดถือเป็นส่วนหนึ่งของศาสนา พุทธนิกายมหายานแต่มีเอกลักษณ์สำคัญอยู่ที่การเกิดเป็นการเผยแผ่ในกายวัชรยาน พระพุทธศาสนาแบบทิเบตเป็นการก่อตัวมาจากนิกายสรวาสตีวาทและนิกายสังกัณติกะหรือนิกายสุตตวาทซึ่งไม่ใช่ การสืบทอดมาจากนิกายเถรวาท ถึงแม้ว่าพระพุทธศาสนาแบบทิเบตจะได้รับอิทธิพลในระดับหนึ่ง มาจากนิกายเถรวาทแต่วิธีการปฏิบัติตนตามหลักพระพุทธศาสนาและพระบัญญัติของทั้งสองนิกาย ล้วนแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงและไม่มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุโดยตรงระหว่าง ทั้งนี้หากมองใน มุมมองของการแบ่งแยกเป็นนิกายมหายานจะพบว่า พระพุทธศาสนาแบบทิเบตและ พระพุทธศาสนา นิกายมหายานมีหลักคำสอนที่สัมพันธ์กันอย่างชัดเจน (Wikipedia. (2016). Tibetan Buddhism. [Online]. From <https://zh.wikipedia.org/wiki/%E8%97%8F%E5%82%B3%E4%BD%9B%E6%95%99> (Retrieved: September 29, 2016).) Ou Dongming ได้เขียน บทความกล่าวถึงต้นกำเนิดทางประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนาในทิเบต ไว้ที่น่าสนใจว่า พระพุทธศาสนาแบบอินเดียได้เผยแผ่เข้ามาในดินแดนทิเบตเมื่อศตวรรษที่ 8 ทำให้ศาสนาพุทธ นิกายหลักที่แผ่กระจายอยู่ในแถบทิเบตในช่วงแรกนั้นก็คือศาสนาพุทธนิกายวัชรยานแบบอินเดีย แต่จากการเผชิญหน้า การแข่งขันและการผสมผสานระหว่างศาสนาพุทธนิกายวัชรยานแบบอินเดีย กับนิกายโบนีสโมของทิเบตมาตลอดระยะเวลาที่ยาวนานกว่า 200 ปี ได้ส่งผลให้ศาสนาพุทธใน ทิเบตมีความเจริญงอกงามและพัฒนากลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ได้รับสืบทอดมาจวบจนวันนี้ และในปัจจุบัน พระพุทธศาสนาแบบทิเบตก็คือศูนย์รวมการรวตัวและ โครงสร้างทางศาสนาของ นิกายที่หลากหลายในดินแดนทิเบต (Ou Dongming. (2015). To clarify the relationship between Buddhism and Tibetan Buddhism in India. *Journal of Southeast Asian, Xiemen*. Vol. 1.P. 67-71.)

ลวดลายงานศิลปกรรมทางพระพุทธศาสนา

ความลึกลับของวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทยมีอิทธิพลอย่างสูงต่อจิตใจ ของชาวจีนและในทุกปีก็ได้ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวชาวจีนเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ตลอดจนวัฒนธรรมพื้นเมืองที่โดดเด่นและรสชาติอาหารที่เป็นเอกลักษณ์ของประเทศไทยก็ได้ กลายเป็นสิ่งที่คนจีนรู้จักกันเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็น คัมยำกึ่ง ผลไม้อบแห้งในเขตเมืองร้อน อาหาร ทะเลแห้ง กุมารทอง พระเครื่อง แพทย์แผนไทย การสักลาย หัตถกรรมไม้ไผ่ งานแกะสลักไม้ผลิตภัณฑ์ สิ่งทอและเครื่องแต่งกาย เป็นต้น ซึ่งจากผลิตภัณฑ์ตัวอย่างทั้งหมดที่กล่าวมานั้น มีเพียงแค่ผลิตภัณฑ์ สิ่งทอและเครื่องแต่งกายเท่านั้นที่ปรากฏให้เห็นลวดลายไทยที่โดดเด่น ทั้งนี้ จากการศึกษาข้อมูลทาง วรรณกรรมทำให้ผู้วิจัยพอจะอนุมานได้ว่า ลวดลายไทยส่วนใหญ่มีที่มาจากลวดลายของวัฒนธรรมทาง พระพุทธศาสนาในประเทศไทยและลวดลายธรรมชาติซึ่งเมื่อชาวต่างชาติได้เห็นลวดลายที่พิเศษ

ดังกล่าวนี้ต่างก็ชื่นชมว่าเป็นผลงานที่วิจิตรตระการตาและประณีตละเอียดอ่อน โดยคนส่วนใหญ่ก็สามารถตอบได้อย่างแม่นยำว่าเป็นลวดลายสัญลักษณ์ที่มาจากประเทศไทย แต่ในด้านการรับรู้ความหมายเบื้องหลังของลวดลายที่เป็นตัวแทนเหล่านี้กลับมีเพียงแค่มิถุนายนเท่านั้นที่ทราบความหมายอย่างถูกต้องชัดเจนและปัญหาดังกล่าวก็เกิดขึ้นกับสินค้าทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของทิเบตในปัจจุบันเช่นกัน โดยนักทอเทียวยูจิกแค่เพียงความงดงามของผ้าทอและลวดลายที่เบตแต่กลับไม่รู้จักรความหมายเบื้องลึกของลวดลายที่งดงามเหล่านั้นเลย

คำอธิบายที่แท้จริงของคำว่าลวดลาย (Pattern) มีความหมายกล่าวถึงการออกแบบที่แสดงรูปแบบของการมองเห็น ทั้งนี้คำว่า “ลวดลาย” สามารถอธิบายได้ในหลายระดับโดยมีความหมายอย่างกว้างหมายถึง ผลลัพธ์ รูปแบบ สี สัน ตลอดจนหมายรวมถึงการคาดการณ์การออกแบบลวดลายประดับตกแต่งของงานศิลปะ งานฝีมือและการประดับตกแต่งสถาปัตยกรรม ส่วนความหมายอย่างแคบหมายถึง ลวดลายพื้นผิวที่สอดคล้องกับโครงสร้างด้านกฎเกณฑ์ของความงาม อย่างไรก็ตาม ลวดลายไม่ใช่รูปแบบศิลปะที่จะสามารถชื่นชมความงามในตนเองได้อย่างเป็นอิสระ เพราะลวดลายมักเป็นส่วนประกอบหนึ่งที่ระดับอยู่บนผลิตภัณฑ์ด้วยรูปแบบวิธีการผลิต การจัดทำวัสดุ และการใช้งานผลิตภัณฑ์ซึ่งจำเป็นต้องคำนึงถึงเศรษฐกิจ การใช้งานและความสวยงามด้วย ดังนั้น ลวดลายจึงไม่ใช่เพียงแค่กระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์ที่มีประโยชน์ต่อศิลปะและงานฝีมือเท่านั้น ยังมีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับภาษาศิลป์ รูปแบบการแสดงออกและการสร้างกฎเกณฑ์ที่จำเป็นด้วย จนต่อมาได้พัฒนาการเป็นการสร้างจุดเด่นร่วมกันระหว่างการใช้ประโยชน์ ความเหมาะสมและรูปแบบศิลปะได้อย่างสมดุล หลักการสำคัญในการออกแบบลวดลายได้แก่ การคำนึงถึงการใช้งานและความงาม กล่าวคือ หลักการด้านการใช้งานหมายถึง ข้อกำหนดของวัสดุด้านความปลอดภัยในการใช้งาน ความสะดวกสบายและความสามารถในการตอบสนองต่อความพึงพอใจ “ด้านการใช้งาน” ของมนุษย์ ทั้งนี้ยังจำเป็นต้องสอดคล้องและเหมาะสมกับเงื่อนไขของวัสดุและการผลิตด้วย ส่วนหลักการด้านความงามหมายถึง รูปร่าง การประดับตกแต่งและสีสัน เป็นต้น โดยในระหว่างที่มนุษย์นำลวดลายไปใช้งานนั้นจะต้องสามารถสื่อสารภาษาศิลป์ที่สละสลวยไปยังผู้อื่น สร้างความพึงพอใจและยกระดับความงามของมนุษย์ให้สูงขึ้นได้ (Jin Weiwei. (2006). Basic design-pattern. Guangxi fine arts publishing house, Nanning. P.2.) ทั้งนี้ผู้วิจัยคิดว่า ลวดลายก็คือรูปแบบโครงสร้างภาพที่มีความสวยงามอยู่ในตัวเอง โดยผู้ที่สร้างสรรค์ลวดลายมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ลวดลายเหล่านี้เป็นดังตัวแทนที่แสดงความงดงามให้แก่ผลิตภัณฑ์ และสามารถถ่ายทอดความงามนี้ส่งต่อไปยังผู้ใช้งานได้ แต่ผลลัพธ์ที่คาดหวังของผู้สร้างสรรค์นี้กลับไม่ค่อยได้ผลที่ชัดเจนมากนักเพราะคนส่วนใหญ่ยังมองว่าลวดลายคือรูปแบบการแสดงลักษณะของผลิตภัณฑ์ตามแบบปกติทั่วไป

ลวดลายทางศาสนามีความพิเศษที่สามารถแสดงแนวคิดได้ทั้งแบบง่ายและแบบซับซ้อน โดยผู้วิจัยคิดว่า ลวดลายทางศาสนาก็คือความหมายทางศาสนาที่แนบมากับสิ่งที่เฉพาะเจาะจงโดยใช้วัสดุสิ่งของเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดและสะท้อนความหมายวัฒนธรรมทางศาสนาและแนวคิดด้านการออกแบบซึ่งก็คือรูปแบบของจิตสำนึกทางศาสนาที่เป็นรูปธรรม ในขณะที่ลวดลายคือตัวช่วยอย่างหนึ่งในการเชื่อมต่อและสร้างความหมายที่เฉพาะเจาะจงให้กับของสิ่งหนึ่งจึงทำให้ลวดลายกลายเป็นแนวคิดหรือความหมายที่แนบมากับสิ่งที่เฉพาะเจาะจงเพื่อแสดงให้เห็นแนวคิดทางศาสนาและวัฒนธรรม เช่น รูปร่าง รูปแบบ ตัวอักษรและเครื่องใช้ต่าง ๆ เป็นต้น ทั้งนี้บนโลกที่เราอาศัยอยู่คือโลกที่อุดมไปด้วยรูปแบบและลวดลายซึ่งไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรมของพื้นที่แห่งใดก็ไม่อาจจะเลยหรือมองข้ามวัฒนธรรมทางศาสนาได้เลยเพราะวัฒนธรรมทางศาสนาเกิดมาจากการเชื่อมสัมพันธ์ทางธรรมชาติของ โชคชะตาและความหยิ่งรู้ของมนุษย์ในยุคแรก จนต่อมาเกิดเป็นการบูชาเทพเจ้าและการนับถือธรรมชาติในยุคต้น ดังนั้น วัฒนธรรมทางศาสนาจึงมีต้นกำเนิดมาจากการรวมตัวกันขึ้นพื้นฐานของกระแสดิจิทัลของมนุษย์นั่นเอง ซึ่งจากลวดลายทางศาสนาที่มีเป็นจำนวนมากนี้ได้ชี้ให้เห็นว่า มนุษย์นำลวดลายทางศาสนาไปใช้งานเพื่อใช้แสดงให้วัตถุนั้นมีความหมายทางศาสนาและสามารถแบ่งได้หลายประเภท ได้แก่ คน สัตว์ พืชธรรมชาติและสัญลักษณ์ โดยวัตถุที่นำมาใช้ถ่ายทอดลวดลายทางศาสนาก็มีความหลากหลายเช่นกัน ประกอบด้วยสิ่งปลูกสร้าง รูปปั้น เครื่องแต่งกาย กระเป๋า เครื่องประดับ หนังสือ อุปกรณ์อาหารและเครื่องใช้ในชีวิตรประจำวัน เป็นต้น แต่ไม่ว่าผลิตภัณฑ์ทั้งหมดจะเป็นอะไร หากเพียงแต่ถูกมนุษย์ให้ความหมายทางศาสนาที่สามารถเปล่งแสงสว่างให้กับวัฒนธรรมทางศาสนาได้ทั้งสิ้น

ลายกระหนก

ลายกระหนก (Lai Kanok) หรือลายกนกหรือลายไทย เป็นลายพื้นฐานหนึ่งที่สำคัญของงานจิตรกรรมไทยมีพื้นฐานมาจากสามเหลี่ยมชายธง (สามเหลี่ยมมุมฉาก) อาจมีตัวเดียวหรือหลายตัวก็ได้ มักมีฐานมุมแหลมหันไปทางเดียวกันโดยมีขนาดและสัดส่วนที่แตกต่างกันไป ความหมายตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปี พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายคำว่า “กระหนก” หมายถึง ลวดลาย แต่จะสะกดว่า “กนก” ก็ได้ด้วย กนก หมายถึงทอง สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ทรงอธิบายใน พระนิพนธ์สาส์นสมเด็จพระเจ้า “กนก” คงใช้เรียกผู้ลายทอง (ผู้ลายรดน้ำ) แล้วเข้าใจผิดไปว่า ลวดลายนั้นเป็น “กนก”(สิทธิโชคหน้อยไทรนิ่มนวล. (2016). ลายกระหนกหรือลายกนก. [ออนไลน์]. จาก<https://www.gotoknow.org/posts/338616> (ค้นหาเมื่อ: 28 กันยายน 2016).) ลายกระหนกนี้แต่แรกเริ่มมีรูปร่างเหมือนเลขหนึ่งที่มีหัวจุกต่อมาได้รับการพัฒนาให้สวยงามไปตามยุคสมัยลายกระหนกที่มีลักษณะอ่อนช้อยบอบบางและเป็นเปลวหยัก สะบัดปลายอย่างที่คุ้นตาในยุคปัจจุบันพบมาตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลายลายกระหนกใช้เขียนสลัก

หรือปั้นปูนสำหรับประดับตกแต่งสิ่งก่อสร้างที่สำคัญเช่น ้วดาวารามปราสาทใช้ประดับศิลปวัตถุ เช่นตู้พระธรรม โดยช่างไทยนำกระหนกมาผูกเป็นลวดลายโดยอาศัยแรงบันดาลใจจากธรรมชาติ รอบตัวเช่น ต้นไม้ ใบไม้ ดอกไม้ เป็นต้น เนื่องจากการออกแบบลวดลายต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับพื้นที่ที่จะใช้ประดับทำให้ลายกระหนกมีลักษณะเฉพาะตัวที่โดดเด่นและได้รับความนิยมมาทุกยุคทุกสมัย นับเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของชาติไทยและชาวไทยทุกคน (ศาสตราจารย์เกียรติคุณดร.สันติเลิศสุขุม. (2016). ลายไทย-ลายกระหนก. [ออนไลน์]. จาก http://kanchanapisek.or.th/kp6/Ebook/BOOK38/pdf/book38_1.pdf (ค้นหาเมื่อ: 3 ตุลาคม 2016).)

จากการศึกษาของ He Lei เกี่ยวกับรูปแบบทางวัฒนธรรมของลวดลายไทยพบว่า คำว่า ลายกระหนกในภาษาไทยมี 2 ความหมาย โดยความหมายที่แรกหมายถึง “ทอง” และความหมายที่สองหมายถึง “หนาม” ซึ่งเป็นความหมายที่ยืมมาจากภาษาสันสกฤต โดยนักวิชาการส่วนใหญ่มีแนวโน้มมุ่งหมายถึงความหมายว่าทองมากกว่าจึงเรียกลวดลายเหล่านี้ว่าลายกระหนกเหตุผลที่นักวิชาการเลือกใช้ความหมายว่าทองเพราะว่าในสมัยอดีตลายกระหนกคือลวดลายที่ใช้ประดับตกแต่งตามอาคารสถานที่ของชนชั้นปกครองเท่านั้นและลวดลายที่ได้จากการออกแบบจะต้องทำด้วยสีทองและปิดทองลงไปบนลวดลายจึงทำให้ถูกเรียกว่า “ลายกระหนก” นั่นเอง แต่หากจะเข้าใจว่าลายกระหนกหมายถึงหนามนั้นก็มีความหมายที่มีเหตุผลเช่นกันเพราะว่าลายกระหนกจะมีลักษณะที่คล้ายกับหนามซึ่งไม่ว่าจะเป็นลายกระหนกรูปแบบใดก็จะมีลักษณะคล้ายกับรอยบากหรือรอยหยักจึงถูกเรียกว่า “ลายหนาม” นักภาษาศาสตร์ในประเทศไทยเชื่อว่าชื่อลวดลายกระหนกทั้งสองความหมายนี้ต่างสอดคล้องกับจุดเด่นของลวดลายทั้งสิ้น (He Lei. (2012). The Study of Culture on the Thai's Patterns. Master of Arts. (Asian-African Language) of Yunnan Minzu University, Kunming. P.13.)

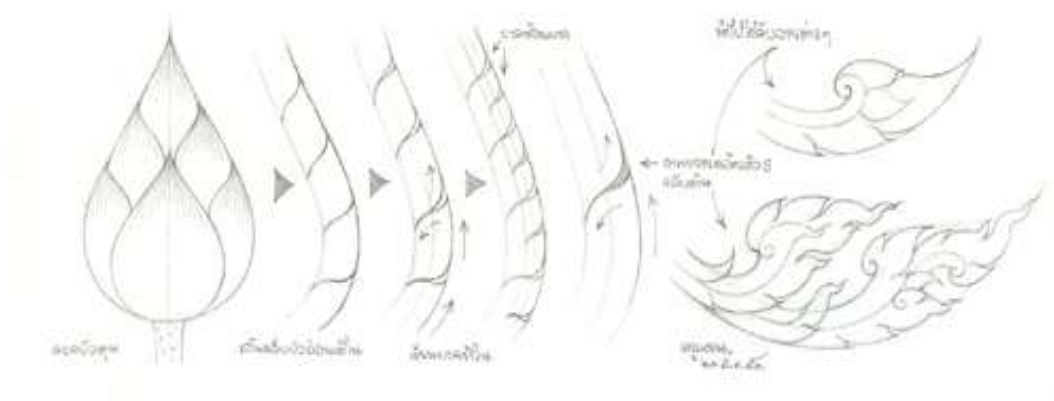
คนไทยมีความสัมพันธ์กับทองคำมาช้านานและสามารถพบเห็นได้โดยทั่วไปในประเทศไทย เช่น พระพุทธรูปที่เป็นทองคำเหลืองอร่ามในวัดจะถูกปิดด้วยทองคำเปลว นอกจากนี้ยังมีการปิดทองคำเปลวลงบนองค์ประกอบของสิ่งก่อสร้างภายในวัดอุโบสถหรือวิหารอีกจำนวนมาก ด้วยเหตุที่ทองคำมีความผูกพันกับคนไทยมาตลอดในภาษาไทยจึงมีคำหลายคำที่มีความหมายว่าทองคำ เช่น สุวรรณกาญจนาคนกสุพรรณนอกจากนี้คนไทยยังถือว่าทองคำเป็นโลหะมงคลและเป็นของมีค่าสูงส่งจึงมักนำมาเรียกขานสิ่งต่าง ๆ ได้แก่ชื่อคนเช่นทองทองคำสุวรรณสุพรรณ ชื่อจังหวัดเช่น อ่างทองสุพรรณบุรีกาญจนบุรีชื่อวัด เช่น วัดธาตุทอง วัดสุวรรณคูหา วัดสุวรรณาราม วัดภูเขาทอง หรือแม้แต่ดินแดนซึ่งเป็นที่ตั้งของประเทศไทยก็ยังได้รับการขนานนามว่าดินแดนสุวรรณภูมิหรือแหลมทองซึ่งแสดงถึงดินแดนที่มีความอุดมสมบูรณ์เจริญรุ่งเรือง อาชีพของคนไทยในสมัยโบราณที่เกี่ยวข้องกับทองคำคือช่างทองเช่นทำมทองทองลงยาคร่ำทองลงรักปิดทองในเครื่องหัตถกรรมหล่อพระพุทธรูปทองคำเหรียญทองคำสร้างโบสถ์วิหารและสิ่งประดับหรืออุปกรณ์ตกแต่งภายใน

วัดส่วนใหญ่เป็นงานสร้างสรรค์ทางด้านหัตถกรรมสถาปัตยกรรมและจิตรกรรมไทยที่มักใช้ทองคำมาเป็นส่วนประกอบเพื่อให้ได้ผลงานที่งดงาม โดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมที่คึกคักและความอุดมสมบูรณ์ของสังคมไทยในสมัยโบราณและเป็นมรดกตกทอดมาหลายชั่วอายุคนตราบนานทุกวันนี้(สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. (2016). ความสัมพันธ์ของทองคำกับคนไทย. [ออนไลน์]. จาก<http://www.kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=36&chap=4&page=t36-4infodetail02.html> (ค้นหาเมื่อ: 3 ตุลาคม 2016).)

การเขียนลายกระหนก

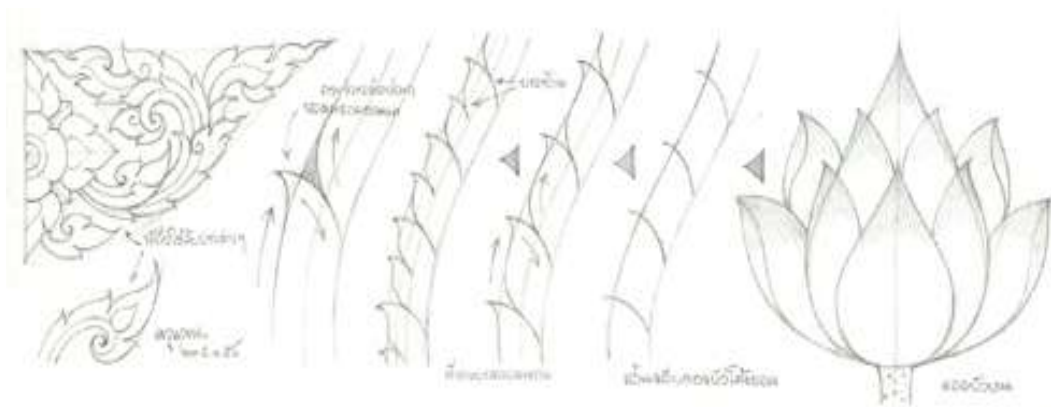
ในการเขียนลายกระหนกต่าง ๆ สิ่งที่จะช่วยให้ลายกระหนกที่เขียนขึ้นนั้นมีความงาม มีความอ่อนไหวดูมีชีวิตชีวาและมีพลังซึ่งจะขาดไม่ได้เลยก็คือปากหรือหยักและยอดปลายปากหรือหยัก หรือที่ครูช่างครั้งโบราณเรียกติดปากว่า“หนามเตย” คือการแบ่งระยะของเส้นรอบตัวกระหนก ออกเป็นช่วง ๆ ให้ได้ระยะจังหวะถี่ห่างเท่าๆกันซึ่งลักษณะการปากหรือหยักดังกล่าวนี้มีลักษณะคล้ายหนามของใบไม้ชนิดหนึ่งที่มีรูปร่างยาวรีคล้ายใบเตยแต่มีหนามจึงเรียกตามลักษณะใบไม้ชนิดนี้ว่า “หนามเตย” โดยการปากมีอยู่ 2 ลักษณะวิธี คือ (สิทธิโชค หน้อยไพโรจน์มว. (2016). ลายกระหนกหรือลายกนก. [ออนไลน์]. จาก<https://www.gotoknow.org/posts/338616> (ค้นหาเมื่อ: 3 ตุลาคม 2016).)

1. ปากเข้าหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าปากในลักษณะคล้ายเส้นกลีบบัวดูมเส้นกลีบบัวจะอ่อนโค้งห่อเข้าในเมื่อนำเอาเส้นกลีบบัวมาเขียนเป็นปากลายต้องเขียนแยกปลายปากลายให้ห่างและมีความลึกประมาณครึ่งส่วนของปากลาย

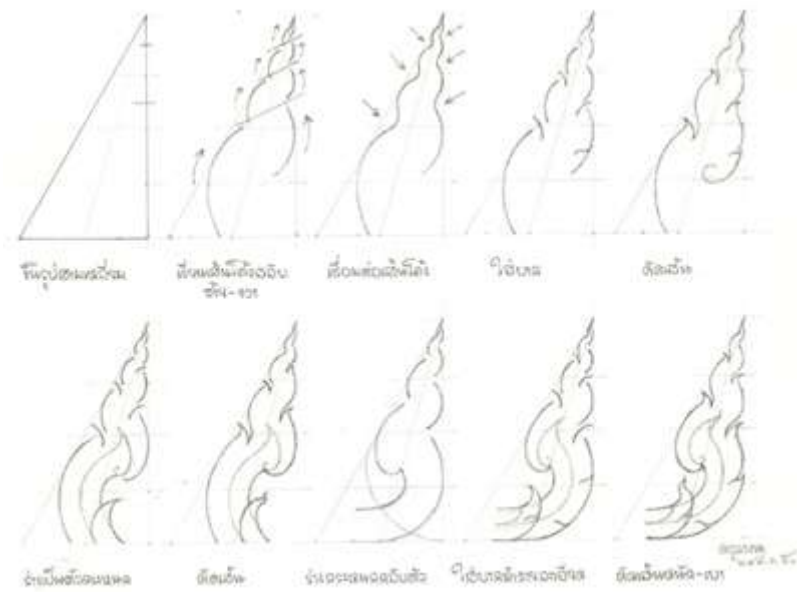
ภาพที่ 2-1 ปากเข้า (<https://www.gotoknow.org>)

2. ปากออกหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าปากนอกลักษณะคล้ายเส้นกลีบบัวบานเส้นกลีบจะโค้งออกนอกเมื่อนำเอาเส้นกลีบบัวมาเขียนเป็นปากออกต้องเขียนแยกปลายปากลายแยกห่างและมีความลึกประมาณครึ่งส่วนของปากลาย

ภาพที่ 2-2 บากอก (<https://www.gotoknow.org>)

ยอดกระหนก คือส่วนปลายสุดของกระหนก จุดเด่นความงามของกระหนกอยู่ที่ปลายยอดกระหนกหรือยอดลายหากรูปทรงตัวลายได้สัดส่วนสวยงามดี แต่ยอดลายแข็งไม่อ่อนพริ้ว กระหนกนั้นก็จะมีหมดความงาม

ภาพที่ 2-3 ยอดกระหนก (<https://www.gotoknow.org>)

ภาพที่ 2-4 คันทวยหูช้างจำหลักไม้เป็นรูปกนิษฐพินราในวัดคันเกวัน(<http://www.bloggang.com>)

ภาพที่ 2-5 หน้าบันลงรักปิดทองประดับกระจกเป็นลวดลายจำหลักวัดเบญจมบพิตร
(<http://www.bloggang.com>)

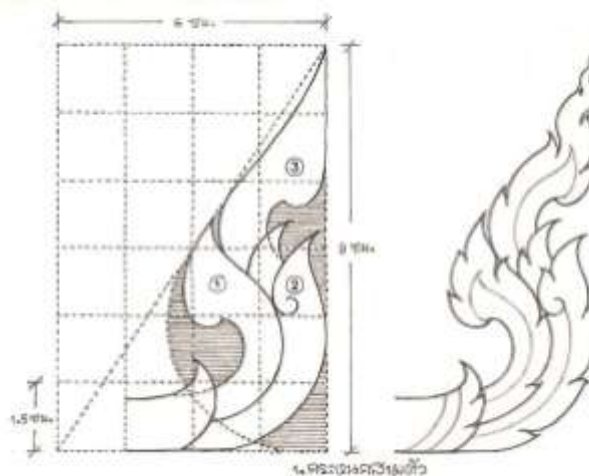

ภาพที่ 2-6 วัดพระศรีรัตนศาสดาราม (<http://tha.lotour.com/zj/239035>)

ประเภทของลายกระหนก

ศาสนาพุทธ คือศาสนาประจำชาติไทย ดังนั้นลายกระหนกที่ถือเป็นลวดลายที่แฝงด้วยวัฒนธรรมทางศาสนาจึงได้กลายเป็นสี้นทางวัฒนธรรมของศาสนาและยังเป็นลวดลายสัญลักษณ์ของประเทศไทยและได้ถ่ายทอดออกมาสู่สายตาประชาชนในรูปแบบของการทำธุรกิจและการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางวัฒนธรรม เป็นต้น โดยสามารถแบ่งประเภทของลายกระหนกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ดังนี้คือ (ORAPIN SUPAWONG. (2016). ลายไทย. [ออนไลน์]. จาก http://nwkart.blogspot.com/2008/10/blog-post_2177.html (ค้นหาเมื่อ: 3 ตุลาคม 2016).)

1. กระหนกสามตัว

ภาพที่ 2-7 กระหนกสามตัว (<http://nwkart.blogspot.com>)

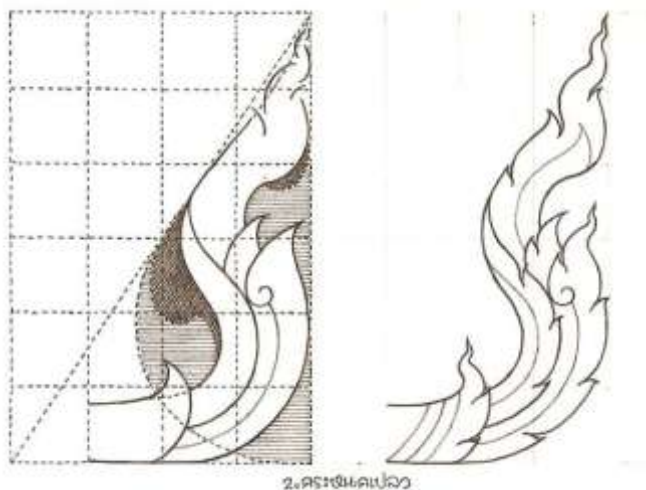
เป็นแม่ลายอันดับที่หนึ่งในแม่ลายทั้งสิ้น อาจารย์บางท่านเรียกว่ากระหนกกินนร หรือ กระหนกกินรีและกระหนกหางหงส์ ที่เรียกเช่นนี้เพราะส่วนหางของกินนรกินรีและหงส์มีหางเป็น รูปลายกระหนกสามตัวจึงเรียกตามที่ลายกระหนกไปใช้ประกอบอยู่ แต่ชื่อที่แท้จริงของลายนี้ก็คือ ลายกระหนกสามตัวลายกระหนกสามตัวถือเป็นต้นแบบของลายกระหนกทุกชนิด เช่นลาย กระหนกเปลวลายกระหนกไบเทศและลายกระหนกหางโตเป็นต้น รูปทรงของลายกระหนกสามตัว อยู่ในรูปสามเหลี่ยมมุมฉากด้าน ไม่เท่ามีส่วนสูงยาวกว่าส่วนกว้างหรืออยู่ในรูปทรงดอกบัวครึ่งซีก ในการเขียนรูปลายกระหนกสามตัวจะต้องเขียนตัวลายรวมกันสามส่วนและตัวลายแต่ละส่วนก็มีชื่อ กำหนดไว้คือ

1.1 ตัวเหงาอยู่ตอนล่างและอยู่ข้างหน้ามีโครงสร้างขมวดกันหอยคว่ำว่าหน้าลงปลาย ยอดตั้งขึ้นแสดงความรู้สึกเศร้าๆเหงาๆเป็นตัวรองรับกบและตัวยอดนับเป็นลายตัวต้นและเป็น ส่วนที่หนึ่ง

1.2 กาบหรือตัวประกบหลังเขียนประกอบอยู่ข้างหลังตัวเหงาเป็นตัวลายที่จะส่งให้เกิด ลายส่วนที่สามหรือเรียกตัวยอด นับเป็นลายส่วนที่สอง

1.3 ตัวยอดลักษณะเป็นเปลวอยู่ยอดสุดมีลักษณะพิเศษกว่าตัวลายสองส่วนที่กล่าวมา คือเขียนให้ปลายยอดสะบัดอ่อนไหวคล้ายเปลวไฟที่โคนเกลายมีกบหุ้ม

2. กระหนกเปลว

ภาพที่ 2-8 กระหนกเปลว (<http://nwkart.blogspot.com>)

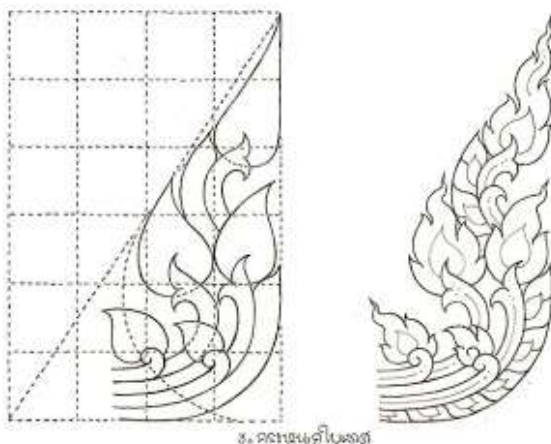
เป็นแม่ลายกระหนกอันดับที่2ในขบวนแม่ลายทั้งสิ้นได้รับความบันเทิงและประติมากรรม ขึ้นมาจากยอดสะบัดของเปลวเพลิงจึงเรียกชื่อลายว่า“กระหนกเปลวเพลิง”ตามลักษณะของเปลว เพลิงเพื่อให้กะทัดรัดในการเรียกชื่อจึงตัดคำว่า“เพลิง”ออกคงเหลือเพียงชื่อ“กระหนกเปลว”ลาย กระหนกเปลวมีรูปทรงและส่วนประกอบตัวลายเหมือนลายกระหนกสามตัวแต่มีชื่อแตกต่างกันคือ

2.1 ตัวเหงาเป็นลายที่อยู่ตอนล่างและอยู่ข้างหน้าตัดจงอยโค้งขมวดกันหอยออกเขียน ลื่นไหลเป็นกาบล่างสำหรับรองรับกบลายส่วนที่2และตัวยอดส่วนที่3

2.2 กาบหรือตัวประกบหลังเป็นลายส่วนที่2เขียนประกบอยู่หลังตัวเหงาเป็นตัวลายที่จะส่งให้เกิดลายส่วนที่3หรือเรียกด้วยยอดรูปทรงโค้งขมวดกันหอยบากลายเหมือนกาบของลายกระหนกสามตัว

2.3 ตัวยอดลักษณะเป็นเปลวอยู่ยอดสุดตัดจอย โโค้งขมวดกันหอยออกเขียนเส้นไหลดึงไปหายอดสอดไส้บากลายยอดสะบัดและเพิ่มกาบหุ้มที่โคนเถา

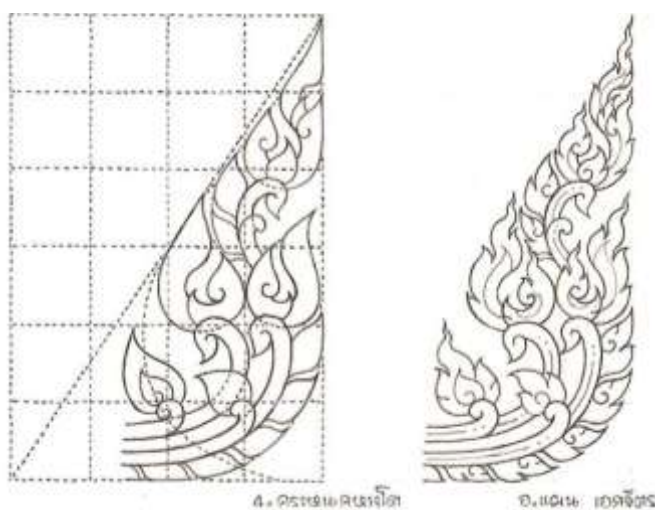
3. กระหนกใบเทศ

ภาพที่ 2-9 กระหนกใบเทศ (<http://nwkart.blogspot.com>)

เป็นแม่ลายกระหนกอันดับที่ 3 ในขบวนแม่ลายกระหนกทั้งสี่ ประดิษฐ์มาจากใบฝ้ายและเถาไม้ นำมาเขียนผูกเป็นลาย ลายกระหนกใบเทศมีรูปทรงและการแบ่งตัวลายเหมือนกระหนกสามตัวการเพิ่มรายละเอียดหรือส่วนประกอบตัวลายใช้ใบเทศและลายแข่งสิงห์เกาะติดกันสอดไส้บากลายปลายยอดใบเทศสะบัดพริ้วเหมือนปลายยอดลายกระหนกสามตัว

4. กระหนกหางโต

ภาพที่ 2-10 กระหนกหางโต

เป็นแม่ลายลำดับที่ 4 ได้ความคิดประดิษฐ์ลายมาจากรูปทรงพู่หางสิงโตนำมาเขียนเป็นลายกระหนกในรูปทรงของกระหนกสามตัวเรียก “ลายหางสิงโต” เพื่อให้กะทัดรัดในการเรียกชื่อจึงตัดคำว่า“สิง”ออก เรียกว่า“ลายกระหนกหางโต” ลายกระหนกหางโตอยู่ในรูปทรงเดียวกับกระหนกไบเทศซึ่งมาจากรูปทรงกระหนกสามตัวแบ่งตัวลายออกเป็น 3 ส่วน ในแต่ละส่วนแบ่งออกเป็นก้านใช้ไบเทศติดที่ปลายก้านทั้ง 3 ส่วนและแบ่งเป็นลายแข่งสิงห์เกาะติดก้าน ข้อแตกต่างระหว่างลายกระหนกหางโตกับลายกระหนกไบเทศคือปลายก้านรูปทรงไบเทศในลายกระหนกหางโตจะเขียนเป็นกระหนกกลับตัวปลายยอดสะบัดพริ้ว ส่วนลายกระหนกไบเทศปลายก้านทั้ง 3 ส่วนเป็นรูปทรงไบเทศสอดไส้ปากลายปลายยอดสะบัดเช่นเดียวกัน

การศึกษาลายกระหนกในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาลายกระหนกในสมัยรัตนโกสินทร์ เนื่องจากลายกระหนกในปัจจุบันได้ผ่านการสั่งสมประสบการณ์และการไม่หยุดพัฒนาเทคนิคในการสร้างสรรค์ของช่างฝีมือจนเกิดเป็นลวดลายที่แตกต่างจากลวดลายดั้งเดิมอีกทั้งลายกระหนกในรัชสมัยอื่นๆ และลายกระหนกสมัยใหม่ส่วนใหญ่ได้ถูกคนต่างชาติทำความเข้าใจเป็นอย่างดีแล้วทั้งนี้ลายกระหนกที่คนในยุคปัจจุบันเห็นได้บ่อยก็คือลายกระหนกในสมัยรัตนโกสินทร์ซึ่งทำให้ง่ายต่อการจดจำลวดลายของคนในปัจจุบันและอีกสิ่งสำคัญคือลายกระหนกในสมัยรัตนโกสินทร์นี้ได้ถูกเปลี่ยนความหมายและถูกเรียกอย่างติดปากว่า “ลายไทย” ซึ่งกลายเป็นลวดลายที่เป็นตัวแทนหรือสัญลักษณ์สำคัญของประเทศไทยไปแล้วในขณะเดียวกันจากการศึกษาวิจัยของ He Lei ที่ได้ดำเนินการศึกษาลายกระหนกในสมัยรัตนโกสินทร์พบว่าการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงของลายกระหนกในสมัยรัตนโกสินทร์เกิดจากการทำธุรกิจการค้าและได้รับอิทธิพลมาจากจุดเด่นในวัฒนธรรมจีนและต่อมาเพื่อแสดงศิลปวัฒนธรรมไทยในรูปแบบใหม่อีกครั้งจึงได้ยืมรูปแบบลวดลายมาจากยุโรปจนเกิดเป็นการผสมผสานศิลปะในแต่ละยุคและสร้างสรรค์เป็นลวดลายใหม่ที่สืบทอดมาจวบจนปัจจุบัน(He Lei. (2012). The Study of Culture on the Thai's Patterns. Master of Arts. (Asian-African Language) of Yunnan Minzu University, Kunming.P.11-12.)

ภาพที่ 2-11 ลายกระหนกที่ปักอยู่บนกางเกง (<http://men.sanook.com/10129>)

ภาพที่ 2-12 ลายกระหนกที่สลักอยู่บนเครื่องเรือน (<https://www.l3nr.org/posts/555225>)

ภาพที่ 2-13 ลายกระหนกที่ประดับตกแต่งอยู่บนเรือ (<http://nicha.in.th>)

ภาพที่ 2-14 การนำองค์ประกอบของลายกระหนกมาประดับตกแต่งในห้องโถง
(<http://www.oknation.net>)

ภาพที่ 2-15 ลายทองบนประติมากรรมรูปปั้นในนิทรรศการรัตนโกสินทร์ (He Zhao, 2016)

ลายเมี้ยวเหลียน

ทิเบตได้ชื่อว่าเป็นดินแดนแห่งพุทธศาสนานิกายวัชรยานสำคัญแห่งหนึ่งของโลกและได้ประกาศให้ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติมาตั้งแต่ในสมัยโบราณต่อมาพลังแห่งความเชื่อและคำสอนทางศาสนาของศาสนาพุทธแบบทิเบตได้ถูกถ่ายทอดเข้าสู่หัวใจของประชาชนในเขตปกครองตนเองทิเบตประเทศจีนอย่างลึกซึ้ง จนทำให้เกิดเป็นลวดลายทางพระพุทธรศาสนาแบบทิเบตและได้รับการขนานนามว่าเป็นสัญลักษณ์แห่งความเป็นสิริมงคลโดย Puhua Cairang ได้อธิบายสัญลักษณ์มงคลแห่งทิเบต (Tibetan Auspicious Symbols) ไว้ว่าก่อนอื่นสัญลักษณ์เหล่านี้เป็นสัญลักษณ์ที่มีความหมายทางวัฒนธรรมศาสนาเกิดจากใช้รูปร่างง่ายๆและการผสมผสานรูปทรงที่สอดคล้องกันมาถ่ายทอดความหมายทางศาสนาโดยไม่ว่าจะเป็นลายเดี่ยวหรือลายซับซ้อนที่ประดิษฐ์ขึ้นต่างก็อุดมหรือแสดงแนวคิดทางด้านพระพุทธรศาสนาแบบทิเบตที่สมบูรณ์นอกจากนี้สัญลักษณ์มงคลแห่งทิเบตยังอุดมไปด้วยความหมายสัญลักษณ์ของประเพณีและพิธีกรรมต่างๆในสังคมตลอดจนมีความหมายถึงการประดับตกแต่งที่งดงาม (Puhua Cairang. (2007). Symbols and sacred symbol meanings of Tibet. Master of Ethnology (Tibetan) of Minzu University of China, Beijing.P.13.)

ภาพที่ 2-16 แปดสัญลักษณ์มงคลแห่งทิเบต (<http://luosangsandan.com/jixiangbabao.htm>)

สัญลักษณ์มงคลแห่งทิเบตหรือที่เรียกว่า “อัยภูมงคล” (อัยภูแปลว่า 8) ปรากฏอยู่ที่ทุกหนแห่งทั้งตามวัดวาอารามบ้านเรือนและปราสาทราชวัง โดยชาวทิเบตเชื่อว่าสัญลักษณ์ศักดิ์สิทธิ์ทั้ง 8 นี้ เป็นตัวแทนของพระวรกายของพระพุทธเจ้าอัน ได้แก่ “สังข์” เป็นตัวแทนของพระวอจนะ “ดอกบัว” คือพระชีวหา (ลิ้น) “ธรรมจักร” คือ พระบาท “ฉัตร” คือ พระเศียร “เงื่อนอนันตภาคย์” คือพุทธสติ “ปลาทองคำ” คือพระเนตรทั้งสองข้าง “ธงแห่งชัยชนะ” คือ พระวรกายและ “แจกันแห่งโภคทรัพย์” คือพระศอ (คอ) (MGR Online. (2016). 8 สัญลักษณ์มงคลแห่งทิเบต-ดินแดนที่ใกล้สวรรค์ที่สุด. [ออนไลน์]. จาก<http://www.manager.co.th/China/ViewNews.aspx?NewsID=9510000033482> (ค้นหาเมื่อ: 3 ตุลาคม 2016).)

ดอกบัว (Lotus) คือสัญลักษณ์สำคัญอย่างหนึ่งในสัญลักษณ์มงคลแห่งทิเบต มีความหมายว่า ร่ำรวย ความสำเร็จ ชัยชนะและการเติมเต็มความปรารถนา โดยในคำสอนของศาสนาพุทธแบบทิเบต มักจะสอนให้พุทธศาสนิกชนแสวงหาความร่ำรวย อายุยืน สติปัญญา ความสำเร็จและความอุดมสมบูรณ์ ดังนั้น รูปดอกบัวจึงมักปรากฏให้เห็นตามพระธาตุและพุทธศิลป์ต่าง ๆ ในทิเบตเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความโชคดี การอวยพร อายุยืน ความนิรันดรและความรุ่งเรือง (Nuobu Wangdian. (2009). Thangka - Interpretation of the most beautiful Tibetan password. Symbol of Identity, Method of Teaching - Chapter 4: Thangka Image Symbol System. Beijing: Forbidden City Publishing House. P.120) ดอกบัว ถือเป็นสัญลักษณ์ที่ชาวพุทธส่วนใหญ่รู้จักกันเป็นอย่างดีเพราะมักปรากฏตามพุทธศิลป์ต่าง ๆ ด้วยธรรมชาติของดอกบัวที่กำเนิดแต่โคลนตมแต่สามารถเติบโตจนเบ่งบานพ้นน้ำออกมารับแสงอาทิตย์ได้ชาวพุทธในทิเบตจึงยกย่องให้ดอกบัวเป็นสัญลักษณ์แห่งการบรรลุธรรมขั้นสูงสุดนั่นคือการหลุดพ้นดังที่ในคัมภีร์ลิลิตวิสูตรกล่าวไว้ว่า “จิต

แห่งมหาวิทยาลัยหนั่นฝ่องแล้วไร่ซึ่งมณฑลก็เปรียบเสมือนดอกบัวที่เกิดแต่โคลนตมแต่ยังสามารถรักษาความสะอาดบริสุทธิ์แห่งตนไว้ได้” (MGR Online. (2016). 8 สัญลักษณ์มงคลแห่งทิเบต-ดินแดนที่ใกล้สวรรค์ที่สุด. [ออนไลน์]. จาก <http://www.manager.co.th/China/ViewNews.aspx?NewsID=9510000033482> (ค้นหาเมื่อ: 3 ตุลาคม 2016).) Puhua Cairang ได้ทำการศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับสัญลักษณ์มงคลแห่งทิเบตที่สามารถพบเห็นได้บ่อยโดยหนึ่งในนั้นคือสัญลักษณ์ดอกบัวหรือในภาษาทิเบตเรียกว่า “เมี่ยวเหลียน” (Miaolian) ในคัมภีร์พระสูตรกล่าวว่าดอกบัวมีอยู่ 5 ประเภทคือ ดอกบัวสีขาว สีเขียว สีแดง สีม่วง และสีทอง ดอกบัวสีขาวคือดอกบัวที่สูงส่งที่สุดและได้รับขนานนามว่า “จิตที่ไร้ซึ่งมลทิน” และเป็นสัญลักษณ์แห่งความบริสุทธิ์ ดังนั้นในทิเบตดอกบัวจึงถูกมองว่าเป็นสัญลักษณ์แห่งการบรรลุธรรมขั้นสูงสุดของพระโพธิสัตว์ (PuhuaCairang. (2007). Symbols and sacred symbol meanings of Tibet. Master of Ethnology (Tibetan) of Minzu University of China, Beijing. P.13.) นอกจากนี้ ดอกบัวยังเป็นดอกไม้ที่มีกลิ่นหอม สวยงาม หรรษา สูงส่งและบริสุทธิ์ ถือเป็นเครื่องหมายแห่งการหลุดพ้นจากความทุกข์และการหลอกลวง อุดมไปด้วยความอบอุ่นและมีจุดเด่นที่เหมาะสมกับการถ่ายทอดหลักธรรมทางศาสนาพุทธ

“เมี่ยวเหลียน” ในภาษาทิเบต หมายถึง “ดอกบัว” ลายเมี่ยวเหลียน คือพื้นฐานของรูปแบบดอกบัวที่เป็นหนึ่งในสัญลักษณ์มงคลแห่งทิเบต คือดอกไม้สีขาวที่ถูกแซมด้วยสีแดงทั้งแบบที่มีลำต้นและไม่มีลำต้นเป็นส่วนประกอบ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็ นจิตรกรรมงานแกะสลักหรือผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ลายเมี่ยวเหลียนก็มักมีความแตกต่างจากดอกไม้ที่มีรูปแบบตามจริงและดอกบัวที่ปรากฏในภาพวาดเป็นอย่างมาก (Yi Xi. (2010). Semantic analysis “The eight auspicious symbols” of Tibetans. Journal of Sichuan University for Nationalities, Chengdu. Vol. 19. No.4. P.19) ลายเมี่ยวเหลียน คือสัญลักษณ์ที่มักกล่าวถึงหรือได้เห็นในพระไตรปิฎกและผลงานพุทธศิลป์ ซึ่งมีความหมายว่า “การปราศจากกิเลสทั้งปวง” หรือสัญลักษณ์แห่งความสะอาดบริสุทธิ์ ในตำนานโบราณกล่าวว่า เมื่อครั้งที่พระศรีศากยมุนีประสูติ พระองค์ทรงประทับยืนอยู่บนดอกบัวและมุ่งหน้าเดินไปทางทิศเหนือซึ่งทุกก้าวที่เดินไปจะมีดอกบัวบานรองอยู่ 1 ดอกเสมอ เมื่อครั้งที่พระศรีศากยมุนีทรงแสดงธรรมเทศนา พระองค์ทรงประทับนั่งอยู่บนดอกบัวและทำมือคล้ายกับดอกบัว ดังนั้น ศาสนาพุทธจึงถือว่าดอกบัวคือดอกไม้ที่สะอาด นุ่มนวล เป็นสิริมงคลและน่านับถือ (La Dou. (2009). Cultural Connotation and Symbol of Tibetan Traditional Auspicious. Journal of Kangding Nationality Teachers College. Vol.18(6). P.9)

ในบทความของ Pang Hui ได้ชี้ให้เห็นว่า ศิลปะทางพระพุทธศาสนาแบบทิเบตได้แสดงให้เห็นแนวคิดทางความงามและสุนทรียศาสตร์ที่โดดเด่นตามแบบวัฒนธรรมทิเบตที่สะท้อนให้

เห็นถึงประวัติศาสตร์ชนชาติที่ยาวนานและความเข้มข้นทางวัฒนธรรมตลอดจนอารมณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ซึ่งรูปแบบของลายเมี้ยวเหลียนในส่วนที่เป็นลวดลายเดี่ยวและลวดลายประกอบทั้งหมดต่างมีความหมายและเนื้อหาที่ไม่เหมือนกัน (Pang Hui. (2009). Interpretation of Tibetan Buddhist art the eight auspicious symbols. MMaster of Arts. (Industrial design)of Hunan University of Technology, Zhuzhou.P.22.)

สัญลักษณ์มงคลแห่งพระพุทธศาสนาทั้งแปดชนิดนี้ ถือเป็นตัวแทนทางวัฒนธรรมทิเบตที่มีความเป็นลึกลับมากที่สุดเปรียบเสมือนกระจกที่สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมอันคึกคักของทิเบตคือภาพวาดแท้จริงของวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ได้ถ่ายทอดมายังดินแดนทิเบตและทำให้คนทิเบตยอมรับในพระพุทธศาสนา ลวดลายมงคลเหล่านี้ไม่เพียงแต่มีความหมายของวัฒนธรรมทางศาสนาที่ลึกซึ้งยังได้แทรกซึมเข้าสู่ประเพณีของคนทิเบตด้วยอันจะเห็นได้จากสิ่งปลูกสร้างเครื่องแต่งกายวรรณกรรมสุภายิตและตัวอักษรต่าง ๆ ล้วนประกอบไปด้วยสัญลักษณ์มงคลเหล่านี้จนกล่าวได้ว่าเป็นลวดลายศักดิ์สิทธิ์ในความคิดของประชาชนชาวทิเบตซึ่งเมี้ยวเหลียนหรือดอกบัวก็คือหนึ่งในตัวแทนพระวรกายของพระพุทธเจ้าและพระพุทธศาสนาแบบทิเบตถือว่าดอกบัวคือสัญลักษณ์ที่แสดงถึงการบรรลุธรรมด้วย (Pang Hui. (2009). Interpretation of Tibetan Buddhist art the eight auspicious symbols.Master of Arts. (Industrial design)of Hunan University of Technology, Zhuzhou.P.22.)

ดอกบัวมีความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้งและมีตำนานของพระศากยมุนีจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับดอกบัวด้วย โดยในตำนานตอนหนึ่งที่กล่าวถึงการประสูติของเจ้าชายสิทธัตถะศาสดาแห่งพระพุทธศาสนา กล่าวว่า หลังจากประสูติแล้ว พระองค์ทรงก้าวเดินไปข้างหน้า 7 ก้าว และทุกก้าวจะมีดอกบัวรองรับพระบาทอยู่เรื่อยไป ดังนั้น ดอกบัวจึงได้กลายเป็นสัญลักษณ์การประสูติของพระพระพุทธเจ้า ในประมาณศตวรรษแรกนั้น รูปปั้นพระพุทธรูปมักจะประทับอยู่บนฐานดอกบัวหงายเสมอจนต่อมากลายเป็นทำนองสมาธิของพระสงฆ์ทั่วไป เนื่องจากบ้านเกิดของพระพุทธเจ้ามีดอกบัวเป็นจำนวนมากดังนั้นพระองค์จึงมักจะกล่าวคำเปรียบเปรยเกี่ยวกับดอกบัวเป็นประจำซึ่งถูกบันทึกอยู่ในหนังสือ “Compendium of materiamedica” ดอกบัวมีความหมายว่าเป็นต้นกำเนิดของดอกไม้ที่บริสุทธิ์หรือเป็นดอกไม้ที่เกิดในโคลนตมแต่ไม่เปื้อนโคลน และถือเป็นดอกไม้ที่ได้รับการเคารพสูงสุด เป็นดอกไม้แห่งความรักในพระพุทธศาสนาและเป็นสัญลักษณ์ของคุณธรรมอันสูงส่งโดยดอกบัวถือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์อย่างหนึ่งของศาสนาพุทธจนได้รับการขนานนามว่าสถานที่เกิดของพระพุทธเจ้าและกลายเป็นดอกไม้แห่งดินแดนบริสุทธิ์นอกจากนี้ ในประเทศที่นับถือศาสนาพุทธยังถือเป็นประเทศแห่งดอกบัวหรือเรียกว่า “Lotus community”(โลกแห่งดอกบัว) คัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า “Lotus Sutra” (หมายถึง คัมภีร์สัทธรรมปุณฑริกสูตร) ที่นั่งของพระพุทธเจ้าเรียกว่า “ฐานปัทมหรือฐานบัว” และวัดเรียกว่า “อาณาจักรดอกบัว” (Jin Yingying.

(2011). Buddhism the Secularization of Flower Designs the Rheological. Master of Dalian University of Technology, Dalian.)

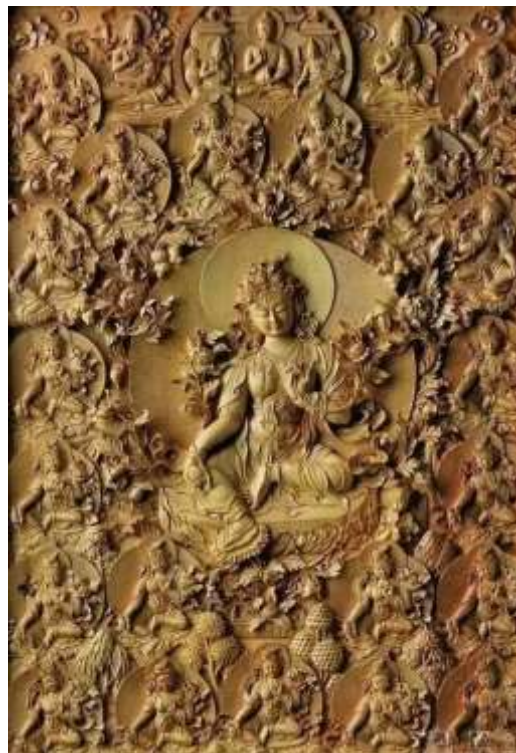

ภาพที่ 2-17 ลายเม็ชวเหลียนตามแบบพระพุทธศาสนาในทิเบต (<http://blog.sina.com>)

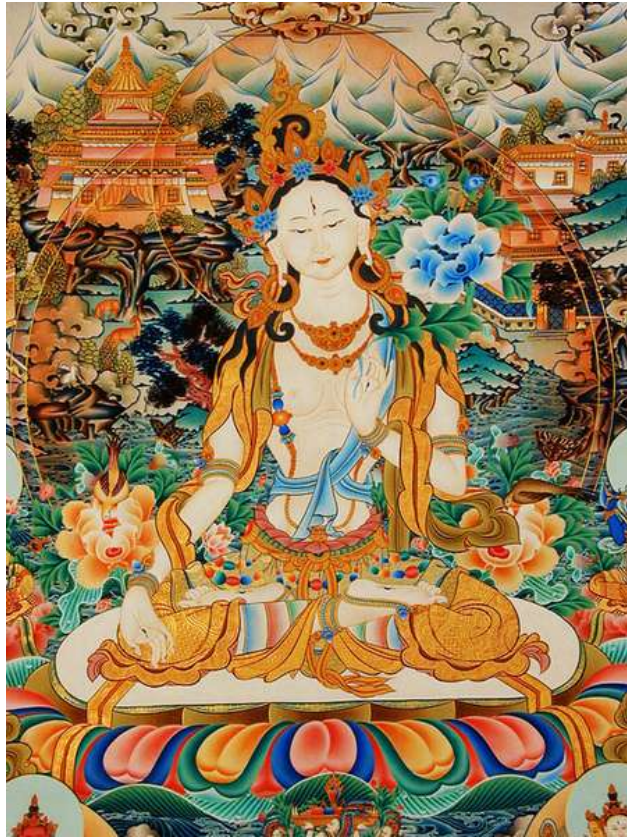
ประเทศจีนมีประวัติศาสตร์ลวดลายที่เกี่ยวกับดอกไม้มายาวนาน โดยดอกไม้แต่ละชนิดจะมีรูปแบบที่โดดเด่นแตกต่างกันออกไปรูปทรงทางศิลปะของดอกไม้มีความสัมพันธ์ทางสุนทรียศาสตร์เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมชนชาติโดยตรงและกอบปรไปด้วยความหมายที่มีเนื้อหากว้างขวาง นอกจากนี้ เป็นรูปแบบวิวัฒนาการทางที่แสดงศิลปะจิตวิญญาณของความสุขและแนวโน้มความงามที่แสดงตัวตนต่างต่างกันในยุคหินรูปแบบลวดลายดอกบัวแสดงลักษณะที่โดดเด่นในฐานะเป็นลวดลายประดับตกแต่ง ในสมัยราชวงศ์ถัง ลวดลายดอกบัวได้ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายและลายดอกไม้กลายเป็นลายประดับตกแต่งหลักในทางศิลปะ ต่อมาในสมัยราชวงศ์สุย ถึงและอยู่ได้เริ่มมีการนำลายดอกไม้ไปประดับบนการเย็บผ้า เครื่องเคลือบดินเผา การสักคักระจก และการประดับตกแต่งถ้ำหิน ลายดอกไม้ในยุคนี้ถูกวาดเป็นลายจากที่สวยงามบนพื้นผิวเรียบในระดับสายตา ในสมัยราชวงศ์ซ่ง หยวน หมิงและชิง งานฝีมือและศิลปะพื้นบ้านร่วมสมัยได้นำลายดอกไม้มาประดับตกแต่งเป็นจำนวนมาก และจากการเผยแพร่หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา ความหมายของดอกบัวและการผสมผสานร่วมกันระหว่างลายดอกไม้ของประเทศจีนได้กลายเป็นลวดลายศิลปะที่สวยงามสะดุดตาและนิยมนำมาใช้อย่างแพร่หลาย หลังจากสมัยราชวงศ์เหวยจิน ลายลายดอกบัวส่วนใหญ่ถูกวาดขึ้นอย่างมีชีวิตชีวา อุดมไปด้วยเนื้อหามากมาย รูปแบบหลากหลายและนิยมนำมาใช้งานในวงกว้าง และการเปลี่ยนแปลงรูปแบบลวดลายดอกบัวเหล่านี้ยังได้ส่งผลกระทบต่อฐานประทับรูปดอกบัวของพระพุทธเจ้าด้วย (ZhengXintao. (2008). Application Research of traditional flower culture and modern design. Master of Chongqing University, Chongqing.)

ภาพที่ 2-18 จานข้าวทองแดงลายเมี้ยวเหลียน (<http://sucai.redocn.com>)

ภาพที่ 2-19 การแกะสลักรูปพระพุทธรศาสนาตามแบบความเชื่อของชาวทิเบต
(<http://www.yeed.com>)

ภาพที่ 2-20 ผ้าทง้าของทิเบต (<http://sophieyu09.pixnet.net>)

ภาพที่ 2-21 การแกะสลักนูนสูงบนหอคอยในทิเบต (<http://sucan.redocn.com>)

ผู้วิจัยคิดว่าสัญลักษณ์มงคลของชาวทิเบตมีความสำคัญต่อชาวทิเบตเป็นอย่างมาก สัญลักษณ์มงคลเหล่านี้ล้วนมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน มีคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมสูง และมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตประจำวันทั่วไปของชาวทิเบตสูงอันจะเห็นได้จากลวดลายบนกำแพง วัดหรือผนังบ้านเรือนที่อยู่อาศัยตลอดจนบรรดาสัญลักษณ์มงคลที่งดงามและวิจิตรเหล่านี้ยังมักปรากฏอยู่บนผ้าทอผ้าปักจิตรกรรมฝาผนังผลิตภัณฑ์สิ่งทอเครื่องปั้นดินเผา รวมถึงการนำไปตกแต่งทั้งในร่มและกลางแจ้งด้วยสัญลักษณ์ของโลกที่มีลวดลายสีสันสดใส โครงสร้างเนื้อหาหลากหลายรูปแบบมากมายและความหมายลึกซึ้งนี้ล้วนมีแนวคิดมาจากลวดลายที่สะท้อนคำอธิษฐานของชาวทิเบตคือแนวคิดสิริมงคลที่เป็นนามธรรมของชาวทิเบตอันอุดมไปด้วยการแสดงให้เห็นรูปร่าง รูปทรง การแสดงค่านิยมแห่งชาติและทำให้ชีวิตของชาวทิเบตถูกเติมเต็มไปด้วยความคาดหวังและความปรารถนา

การแกะสลักหนังฟอก

การแกะสลักหนังคืองานหัตถกรรมแกะสลักอย่างหนึ่งที่ทำมาจากหนังฟอกเนื้อดีไม่เปลี่ยนรูปทรงง่ายซึมซับน้ำได้ดีและถือเป็นการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากหนังธรรมชาติหรือเรียกว่าหนังที่ทำมาจากมือมนุษย์ทุกชิ้นตอน โดยรูปแบบศิลปะและสไตล์ที่ใช้ในการแกะสลักจะมีความเป็นโบราณและย้อนยุค ซึ่งวัสดุสำคัญในการทำหนังแกะสลักก็คือ หนัง วัสดุคู่และค้อน

หนังฟอก (leather) คือการนำหนังสัตว์มากำจัดขนและฟอกด้วยสารสกัดทางเคมีเพื่อให้ได้หนังที่มีความคงทนแข็งแรงและไม่ขาดง่ายหนังฟอกคือเส้นใยโปรตีนจากธรรมชาติที่ถูกทอจนแน่น พื้นผิวของหนังนั้นจะมีชั้นของหนังที่ดูพิเศษ มีความเงางาม เป็นธรรมชาติมีสัมผัสที่สบายมือและเนื้อนุ่ม (baike.baidu. (2016). Leather carving. [Online]. From <http://baike.baidu.com/view/3179258.htm> (Retrieved: September 25, 2016).) Liu Haiyan ได้ให้ความหมายของ “หนัง” ไว้ว่าหนังที่ลอกมาจากผิวหนังของสัตว์โดยไม่ผ่านกรรมวิธีการเสริมแต่งใดๆ เรียกว่า “หนังแท้” หรือเรียกสั้นๆ ว่า “หนัง” แต่เมื่อนำมาผ่านการฟอกโดยใช้ส่วนผสมจากพืช (กรดแทนนิก (tannic acid)) หรือการชุบโครเมียมหรือการสังเคราะห์ด้วยส่วนผสมทางเคมีแบบพิเศษจะถูกเรียกว่า “หนังฟอก” (Liu Haiyan. (2011). Carving and percussion pattern: case study of carving leather. Master in Arts Design of Xi'an Academy of Fine Arts, Xi'an. P.18)

ภาพที่ 2-22 หนังฟอก

หนังฟอกฝาด (Vegetable tanning leather) คือวิธีการฟอกหนังแต่อย่างหนึ่งด้วยการใช้ ส่วนประกอบจากพืชมาสกัดเป็นสารฟอกได้แก่ กรดแทนนิก (tannic acid) และ โพลีฟีนอล (polyphenols) เป็นต้นสีของหนังฟอกฝาดจะออก โทนน้ำตาลซึ่งมีความเข้มอ่อนขึ้นอยู่กับส่วนผสม ที่ใช้ฟอกและสีดั้งเดิมของหนัง โดยสีธรรมชาติของหนังฟอกฝาดจะให้โทนสีที่อบอุ่นและดูเป็น ธรรมชาติ(baike.baidu. (2016). Leather carving. [Online]. From <http://baike.baidu.com/view/3179258.htm> (Retrieved: September 25, 2016).)หนังฟอกฝาดถูกฟอกมาจากวัสดุธรรมชาติไม่มี สารที่เป็นอันตรายต่อร่างกายมนุษย์ซึ่งถือเป็นหนังที่ทำมาจากธรรมชาติที่มนุษย์สามารถใช้และ สัมผัสได้โดยตรงต่อผิวเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถสัมผัสกับผู้ทำและมนุษย์ได้ข้อดีของหนังฟอกฝาด คือหนังนุ่มเส้นทอแน่นเปลี่ยนขนาดและรูปทรงได้น้อยมีความยืดหยุ่นสูงไม่เหนียวเหนอะหนะ พื้นผิวด้านหน้าและด้านหลังเงางามซึมซับน้ำได้ดีและแห้งง่ายเนื่องจากหนังฟอกฝาดเป็นหนังแท้ที่ ผ่านการฟอกโดยวิธีธรรมชาติซึ่งหากดูแลรักษาดีก็จะมีอายุยาวนานมากเหมาะสำหรับ นำมาแกะสลักเป็นอย่างยิ่ง(Liu Haiyan. (2011). Carving and percussion pattern: case study of carving leather. Master in Arts Design of Xi'an Academy of Fine Arts, Xi'an. P.19)

ภาพที่ 2-23 หนังสือปกผ้าของโรงงานแกะสลักหนัง TBJ (โรงงานแกะสลักหนัง TBJ, 2017)

การแกะสลักหนังหรือการแกะสลักหนังฟอกผาดหมายถึง การนำหนังที่ยังไม่ได้ผ่านกรรมวิธีการทำแบบพิเศษมาแช่น้ำจนหนังนิ่ม หลังจากนั้นก็ใช้ค้อนตอกคู่ตลับลายตามเส้นลวดลายที่ร่างภาพไว้ด้วยใช้เทคนิคการลงน้ำหนักแรงกดเคาะบีบคึงและขูดมาทำให้หนังมีผิวสัมผัสที่เป็นชั้นและมีความลึกตื้นแตกต่างกันและมีความนูนสูงไม่เท่ากันเพื่อสร้างความรู้สึกลึกทางการมองเห็นและการสัมผัสที่แตกต่างหลังจากนั้นก็กำหนดรูปทรงผลิตภัณฑ์ขย้อมสีลงน้ำมันเคลือบเงาและขัดทรายตามลำดับถือเป็นงานศิลปะที่ทำด้วยมืออย่างประณีตพิถีพิถันโดยผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากศิลปะการแกะสลักหนังหรือการตอกลายคือผลิตภัณฑ์ที่มีชีวิตและอุดมด้วยจิตวิญญาณ(Liu Haiyan. (2011). Carving and percussion pattern: case study of carving leather. Master in Arts Design of Xi'an Academy of Fine Arts, Xi'an. P.2)

ภาพที่ 2-24 การแกะหนังของโรงงานแกะสลักหนัง TBJ (โรงงานแกะสลักหนัง TBJ, 2017)

จากการศึกษา พบว่า วัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาได้แพร่กระจายและส่งอิทธิพลต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารประเทศและความเชื่อของประชาชนไปทั่วโลกจนทำให้สัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนากลายเป็นเครื่องมือหลักที่จำเป็นสำหรับการถ่ายทอดวัฒนธรรมชนชาติให้แทรกซึมเข้าเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตมนุษย์ การศึกษาวิจัยภูมิหลังวัฒนธรรม โดยเฉพาะลายกระหนกที่เป็นสัญลักษณ์สำคัญทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทยกับลายเมี้ยวเหลี่ยมของพระพุทธศาสนาแบบทิเบตในประเทศจีนภายใต้เครื่องมือการวิจัยเดียวกันนี้จะทำให้เกิดเป็นการผสมผสานวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึภายในใจของมนุษย์ทั้งสองประเทศและเกิดเป็นแนวทางการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยที่เหมาะสม ในฐานะที่ลวดลายทางพระพุทธศาสนา คือ ข้อมูลที่แสดงภูมิหลังทางวัฒนธรรมที่อุดมไปด้วยเนื้อหาสาระมีความสำคัญเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์และการดำรงอยู่ของพระพุทธศาสนา มาจวบจนปัจจุบัน ดังนั้นการถ่ายทอดข้อมูลจากการรวบรวมการศึกษาในครั้งนี้ผ่านการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ทางการตลาดจะทำให้เกิดการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ดั่งามนี้ให้ยังคงอยู่สืบไป

การศึกษาและรวบรวมข้อมูลภาคเอกสารเพื่อค้นหาลวดลายที่แสดงเอกลักษณ์ภูมิหลังวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เหมือนกัน จากนั้นนำมาดำเนินการออกแบบลวดลายใหม่ที่ผสมผสานความคิดจากประสบการณ์การศึกษาและประยุกต์ใช้บนผลิตภัณฑ์จะสามารถใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงที่เกี่ยวกับการวิจัยทางการตลาดและการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบของการออกแบบภายใต้ภูมิหลังทางวัฒนธรรมและลวดลายทางศาสนาที่แตกต่างกันของพระพุทธศาสนาในประเทศไทยและพระพุทธศาสนาแบบทิเบตในประเทศจีนเพื่อค้นหาจุดเด่นที่มีร่วมกัน ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้จะทำให้เกิดวิธีการออกแบบและสร้างสรรค์รูปแบบลวดลายใหม่จากประสบการณ์และแนวคิดของผู้วิจัยตามสไตล์ของตนเองด้วยการใช้วิธีคิดที่หลากหลายเพื่อสร้างสรรค์รูปแบบลวดลายใหม่ ตลอดจนการประเมินระดับการยอมรับลวดลายใหม่จากผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้ลวดลายที่เหมาะสมที่สุดและนำไปทดลองใช้จริงบนผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายเพื่อค้นหาประเภทผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมที่สุด ทั้งนี้ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งไม่ได้มีนัยสำคัญทางระบบสถิติ แต่ใช้ประสบการณ์และเทคนิคทางด้านศิลปะมาวิเคราะห์แนวทางการเป็นไปได้ด้านการยอมรับของผู้บริโภค โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. สร้างสรรค์รูปแบบลวดลายใหม่ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร วรรณกรรมและวิเคราะห์ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องเพื่อค้นหาลวดลายที่มีความหมายทางวัฒนธรรมเหมือนกันระหว่างศิลปกรรมทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทยและทิเบต ตลอดจนค้นหาแนวทางการผสมผสานรูปแบบลวดลายทางวัฒนธรรมให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับลวดลายใหม่ทั้งด้านความหมายและสุนทรียศาสตร์
2. นำลวดลายใหม่ที่ผู้วิจัยได้สร้างสรรค์ตามสไตล์ของตนเองไปประเมินความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อค้นหารูปแบบลวดลายที่มีความเหมาะสมสูงสุดและนำไปประยุกต์ใช้บนผลิตภัณฑ์
3. สรุปผลการดำเนินการ

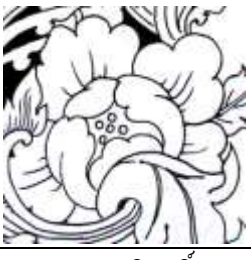

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลายกระหนกและลายเมี้ยวเหลียน

เพื่อให้ได้แนวทางการสร้างสรรค์ลวดลายใหม่ที่มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลที่ได้รับการศึกษาในบทที่ 2 มาทำการวิเคราะห์ลักษณะที่แสดงเอกลักษณ์ระหว่างลายกระหนกตามแบบพระพุทธศาสนาในประเทศไทยและลายเมี้ยวเหลียนตามแบบพระพุทธศาสนาแบบทิเบต ได้ดังนี้

การวิเคราะห์ความหมายที่มีร่วมกัน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์ความหมายที่มีร่วมกันระหว่างลายกระหนกตามแบบพระพุทธศาสนาในประเทศไทยกับลายเมี้ยวเหลียนตามแบบพระพุทธศาสนาทิเบตในประเทศจีนผ่านภูมิหลังทางวัฒนธรรมของพระพุทธศาสนากับการสร้างสรรค์งานจิตรกรรมทางศาสนา พบว่า ลายกระหนกและลายเมี้ยวเหลียนมีความหมายที่เหมือนกันดังนี้

ความหมาย	ลายกระหนก	ลายเมี้ยวเหลียน
ความเกี่ยวข้องกับศาสนา	พระพุทธศาสนา 	พระพุทธศาสนา
ต้นแบบลวดลาย	มาจากธรรมชาติ 	รูปแบบตามจริงของพืชธรรมชาติ
ตัวแทนทางศาสนา	พระพุทธเจ้า 	พระพุทธเจ้า
ลักษณะลวดลาย	ลายประดับตกแต่ง 	ลายประดับตกแต่ง
สีสันท	สีทอง 	สีทอง

ความหมาย	ลายกระหนก	ลายเมี้ยวเหลี่ยน
ความหมายของลวดลาย	พลังและอำนาจ 	สูงส่งและสง่างาม
	ชัยชนะ 	ประสบความสำเร็จ
	มีเป้าหมาย 	เป้าหมายสูงสุด
	ความสุขสมหวัง 	การบรรลุผล
	ความสว่างสดใส 	ความสว่างสดใส
	ศักดิ์สิทธิ์ 	ความบริสุทธิ์

ความหมาย	ลายกระหนก	ลายเมี้ยวเหลียน
	ความลึกถ้ำ 	ความสวยงาม

ตารางที่ 3-1 การวิเคราะห์ความหมายที่มีร่วมกันของลายกระหนกกับลายเมี้ยวเหลียน

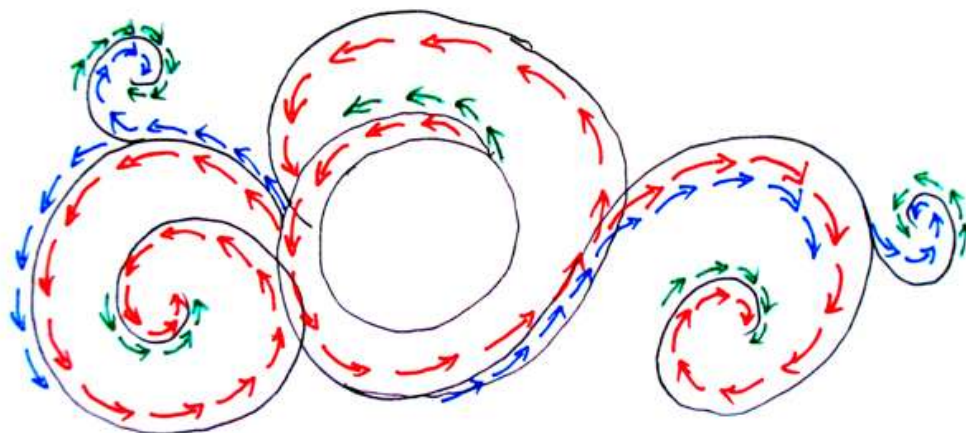
การวิเคราะห์เอกลักษณ์ภายนอกของลายกระหนกและลายเมี้ยวเหลียน

ลายกระหนกในประเทศไทยแต่เดิมมีรูปลักษณะภายนอกมาจากลวดลายของอินเดีย ซึ่งต่อมาถูกนำมาพัฒนารูปทรงด้วยการหมุนเกลียว ม้วนขด และไขว้ลายเข้าด้วยกันจนเกิดเป็นลวดลายประดับตกแต่งที่สวยงาม โดยในส่วนของยอดลายและหางลายจะมีลักษณะปรากฏเป็นภาพคล้ายกับการเจริญเติบโตของต้นไม้ ซึ่งลักษณะภายนอกเช่นนี้เหมาะสมอย่างยิ่งที่จะใช้เป็นลายเส้นเพื่อใช้ประดับตกแต่งและเป็นลวดลายที่ใช้เพิ่มเติมองค์ประกอบหลักของลายให้ดูสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

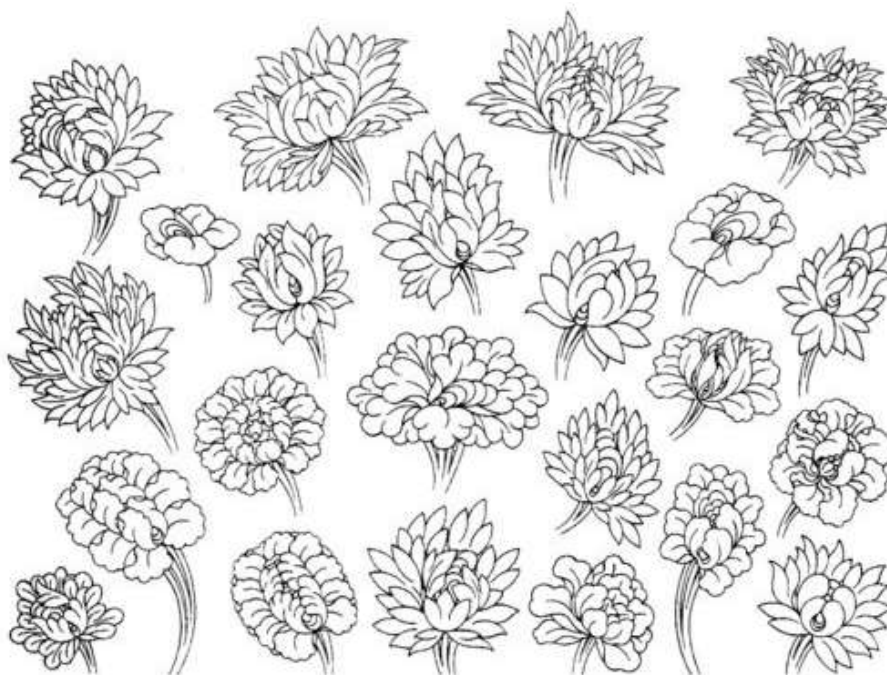
ภาพที่ 3-1 ลายกระหนก (<http://thai.sewsense.com/index.php?topic=5097.0>)

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบของลายกระหนกไว้ดังภาพที่ 3-2 คือ ลูกศรสีแดง หมายถึง ลายเส้นที่ใช้ประดับตกแต่งบนลวดลายซึ่งให้ความรู้สึกทางการมองเห็นแบบเคลื่อนไหว ลูกศรสีเขียวหมายถึง การเชื่อมองค์ประกอบระหว่างลายซึ่งเป็นลายเส้นที่ใช้เชื่อมโยงให้ลวดลายมีความลื่นไหลและต่อเนื่องกัน (หมายรวมถึง จุดสิ้นสุดของลายเส้น ได้ถูกตั้งไว้เป็นส่วนหนึ่งขององค์ประกอบที่ใช้สำหรับตกแต่ง) ลูกศรสีฟ้า หมายถึง การสลับลายซึ่งสามารถนำมาใช้เพื่อเป็นองค์ประกอบเดี่ยวและเป็นลายเส้นตกแต่งได้ แต่มีแนวโน้มการใช้งานเพื่อการประดับตกแต่งมากกว่า

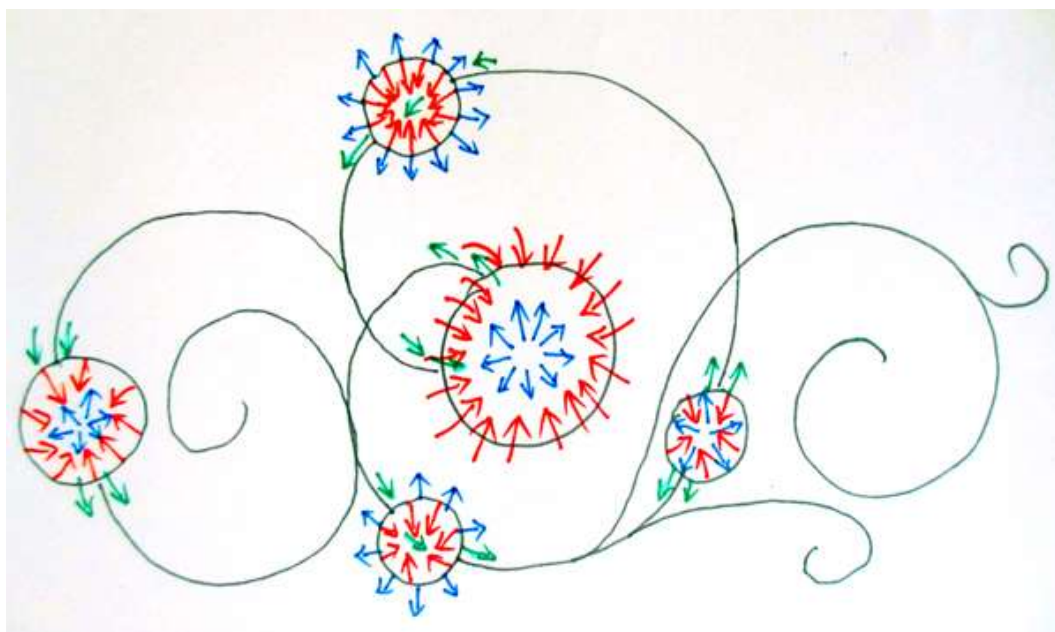
ภาพที่ 3-2 การวิเคราะห์องค์ประกอบของลายกระหนก (ZHAO HE, 2560)

ลายเมี้ยวเหลียนของทิเบต ส่วนใหญ่คือภาพสมบูรณของดอกบัวแบบดอกเดี่ยวหรือดอกไม้ที่วาดขึ้นซ่อนจนเสร็จสมบูรณ์ ซึ่งมักจะปรากฏเป็นภาพที่วาดประดับตกแต่งอยู่บนผ้าทังก้าของทิเบตหรือภาพตกแต่งในชีวิตประจำวันทั่วไปซึ่งมักเป็นภาพดอกไม้ดอกเดี่ยว ดังนั้น รูปแบบของลายเมี้ยวเหลียนจึงเป็นสัญลักษณ์ตัวแทนของธรรมชาติที่มักนำมาใช้เป็นองค์ประกอบในการตกแต่งลวดลายแบบกระจายภาพและการรวมกลุ่มภาพ

ภาพที่ 3-3 ลายเมี้ยวเหลียน (<http://lcdoc1.101ms.com/wendang/67479/fojiaogezhonglianhuatuan.html>)

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบของลายกระหนกไว้ดังภาพที่ 3-4 คือ ลูกศรสีแดง หมายถึง จุดโฟกัสภาพซึ่งให้ความรู้สึกทางการมองเห็นที่ขึ้นอยู่กับจุดศูนย์กลางภาพ ลูกศรสีฟ้า หมายถึง องค์ประกอบของภาพที่กระจายตัวออกซึ่งให้สุนทรียภาพทางการมองเห็นที่สวยงาม ลูกศรสีฟ้า หมายถึง การรวมองค์ประกอบทางการตกแต่งเพื่อแยกองค์ประกอบทางการตกแต่ง

ภาพที่ 3-4 การวิเคราะห์องค์ประกอบของลายเมี้ยวเหลียน (ZHAO HE, 2560)

การวิเคราะห์รูปแบบและลักษณะโครงสร้างภาพของลายกระหนกกับลายเมี้ยวเหลียน ลายกระหนกในประเทศไทยเป็นลายประดับตกแต่งที่มีรูปแบบเชิงเส้น ส่วนลายเมี้ยวเหลียนของทิเบตเป็นลายประดับตกแต่งลายเดี่ยวที่เกิดจากการจุด (หมายถึง สิ่งที่ปรากฏบนพื้นระนาบที่มีขนาดเล็กและเป็นทัศนธาตุพื้นฐานในการสร้างงานผลงานศิลปะ) เมื่อผสมผสาน ส่วนประกอบทางศิลปะของเส้นและจุดเข้าด้วยกันจนเกิดเป็นกลุ่มภาพกระจายตัวที่สลับซับซ้อนก็จะเกิดเป็นลวดลายตกแต่งที่สวยงาม ซึ่งอันที่จริงแล้วลวดลายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในประเทศไทยและประเทศจีนต่างล้วนได้รับการพัฒนารูปแบบลวดลายมาจากส่วนประกอบของการผสมผสานเส้นและจุดในลักษณะเดียวกันนี้ทั้งสิ้น เพียงแต่รูปแบบลวดลายส่วนใหญ่ที่เราสามารถมองเห็นได้ในปัจจุบันต่างได้รับเอาบทบาททางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนมาประยุกต์เข้าร่วมกันซึ่งมีส่วนน้อยเท่านั้นที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

ภาพที่ 3-5 ภาพร่างของวัตถุตามรูปแบบนิทานทางพระพุทธศาสนา (http://www2.kalyanamitra.org/th/uniboon_detail.php?page=3498)

ภาพที่ 3-6 ภาพร่างของวัตถุที่ผูกเรื่องแสดงความหมายถึงความเป็นสิริมงคล (<http://www.nipic.com/show/4/79/09dad16b2369ad9c.html>)

การออกแบบแบบร่าง

เมื่อนำลวดลายที่แสดงเอกลักษณ์ลายกระหนกของพระพุทธศาสนาในประเทศไทยมา ผสมผสานกับเอกลักษณ์ลายเมี้ยวเหลียนของพระพุทธศาสนาแบบทิเบตในประเทศจีน ตลอดจน การผสมผสานแนวคิดพื้นฐานและเทคนิคจากประสบการณ์การออกแบบที่ผ่านมาของผู้วิจัยเพื่อ ดำเนินการสร้างสรรค์เป็นลวดลายใหม่ที่แสดงลักษณะพิเศษทางศาสนาของทั้งสองศาสนานั้น ผู้วิจัยได้เริ่มต้นการออกแบบแบบร่างด้วยการนำลายเส้นที่โดดเด่นของลายกระหนกมาวาดต่อกัน จนมีลักษณะคล้ายกับช่อของดอกเมี้ยวเหลียนแบบดอกตูมและดอกบานจนเกิดเป็นลวดลายใหม่ที่ สวยงามซึ่งเป็นองค์ประกอบใหม่ที่ใช้ออกแบบ

ขั้นตอนการออกแบบแบบร่าง

1. ผู้วิจัยได้ดำเนินการเลือกลักษณะของลวดลายกระหนกและลายเมี้ยวเหลียนที่มีจุดเด่น เหมือนกันมาดำเนินการออกแบบใหม่ให้มีปัจจัยของลวดลายที่คงลักษณะตามเดิมไว้อย่างชัดเจนแต่ สร้างอารมณ์ทางการมองเห็นที่แตกต่างและมีเอกลักษณ์ตามสไตล์ของผู้วิจัย การออกแบบแบบร่าง ที่นำองค์ประกอบภาพที่มีความเหมือนมาสร้างสรรค์ด้วยสไตล์ที่ต่างกันจะทำให้สามารถดึงดูด ความสนใจของผู้พบเห็นได้เป็นอย่างมาก ทั้งยังถือเป็นลวดลายประดับตกแต่งที่สามารถสะท้อน แรงบันดาลใจในการออกแบบของผู้วิจัยที่ไม่ได้ทำลายภาพลักษณ์ที่สวยงามแบบดั้งเดิมของ ลวดลายเก่าแต่ได้สร้างสรรค์ลวดลายใหม่ด้วยการเพิ่มเติมสุนทรียศาสตร์และทับซ้อนหรือตัดทอน องค์ประกอบของลวดลายเดิมเพื่อทำให้ผู้พบเห็นเกิดความรู้สึกน่าค้นหาและน่าติดตามมากขึ้น

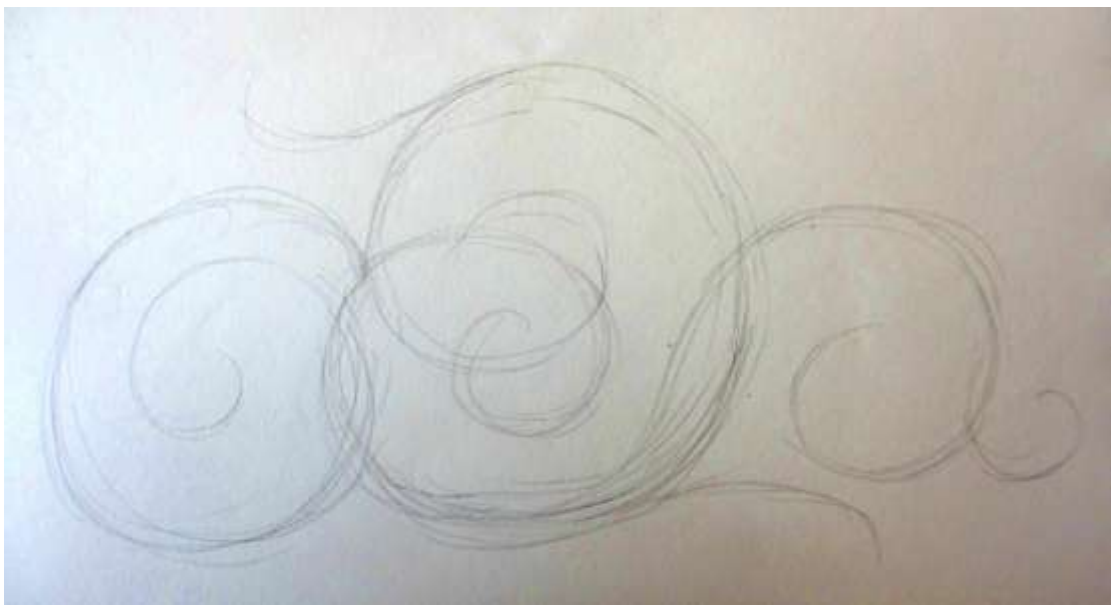

ภาพที่ 3-7 ลายกระหนก (วิภาวีบริบูรณ์, อัครเรขเปรมาณุพันธ์และเรณูคนเล็ก, 2553)

ภาพที่ 3-8 ลายเมฆเหวเหว (Liu Qiulin, Liu Jian, Wang Yaxin, 2004)

2. ผู้วิจัยได้กำหนดทิศทางลวดลายและวาดออกเป็นโครงร่าง ตลอดจนได้กำหนดจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของลวดลายไว้ล่วงหน้าเพื่อประโยชน์ในการออกแบบภาพรวมให้มีลักษณะเพื่อการประดับตกแต่งที่สวยงาม

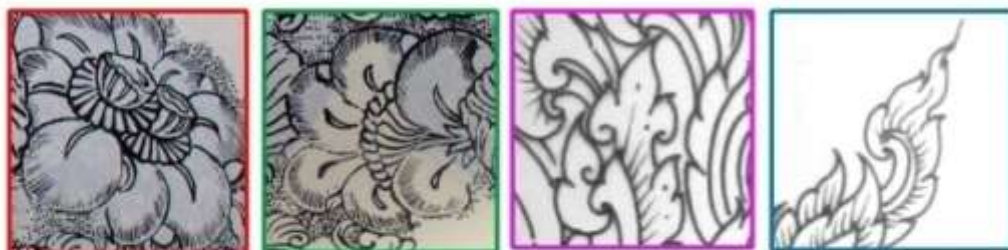
ภาพที่ 3-9 การกำหนดทิศทางลวดลาย (ZHAO HE, 2560)

3. ผู้วิจัยนำองค์ประกอบของลวดลายประดับมาผสมผสานกับรูปแบบของลายเมี้ยว เหลียน ตลอดจนนำองค์ประกอบของลายเส้นสำหรับการประดับตกแต่งลวดลายของลายกระหนก มาดำเนินการออกแบบใหม่ด้วยการทับซ้อนลาย ทั้งนี้ เมื่อนำ “จุด” ที่เป็นลักษณะเด่นของลายเมี้ยว เหลียนมาผสมผสานกับ “เส้น” ที่เป็นเอกลักษณ์ของลายกระหนกและดำเนินการสร้างจากพื้นหลัง ให้กับลวดลายด้วยการ “วาดภาพ” จะทำให้เกิดเป็นลวดลายประดับตกแต่งใหม่ที่มีความทันสมัย ตามแบบรสนิยมของผู้บริโภคในปัจจุบันและสอดคล้องกับหลักการสุนทรียศาสตร์ของศิลปะ ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบหรือลวดลายการออกแบบใด ๆ ก็ตามต่างก็ต้องใช้จุด เส้นและการวาดภาพเป็น องค์ประกอบในการสร้างสรรค์ผลงานทั้งสิ้นเพราะเมื่อองค์ประกอบทั้งสามนี้ทำงานร่วมกันอย่าง สมดุลก็จะทำให้เกิดเป็นภาพที่งดงาม โดยจุดจะเป็นฉากหลังที่ทำให้ลายเส้นมีอิสระและเส้นจะทำให้จุดปรากฏเป็นลายเส้นที่ลื่นไหลสวยงาม

ภาพที่ 3-10 การวาดลวดลายด้วยการทับลายและการผสมผสานองค์ประกอบของจุดและเส้น
(ZHAO HE, 2560)

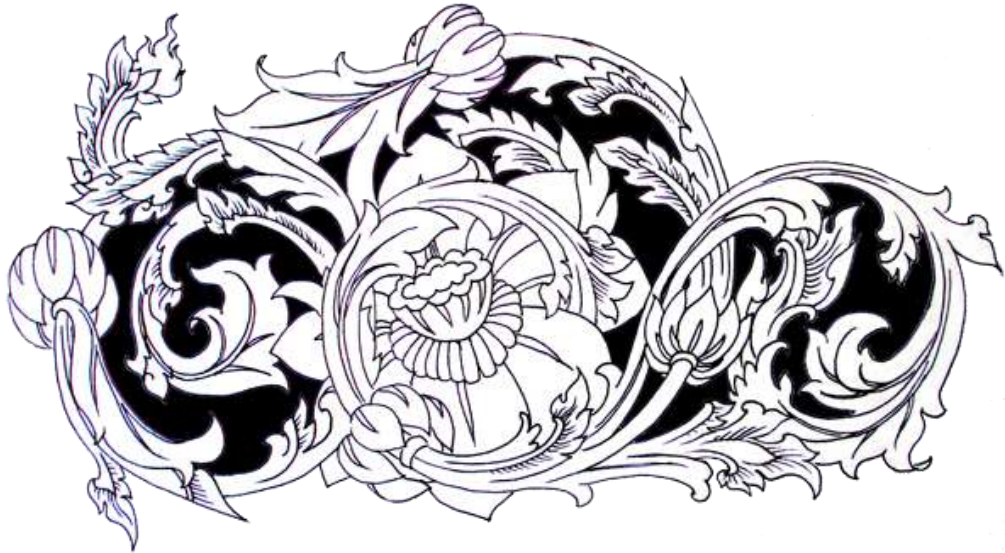
4. การออกแบบลวดลายโดยตัดทอน เพิ่มเติมและทับซ้อนองค์ประกอบ และผสมผสาน
เอกลักษณ์ของลายกระหนกและลายเมี้ยวเหลียน ทำให้ภาพดูมีชีวิตชีวา

ภาพที่ 3-11 การออกแบบลวดลายด้วยการทับซ้อนองค์ประกอบของลายกระหนกกับลายเมี้ยวเหลียน
(ZHAO HE, 2560)

อย่างไรก็ตาม การปรับแก้ลวดลายใหม่ที่ผสมผสานความคิดสร้างสรรค์ใหม่บนลาย
กระหนกและลายเมี้ยวเหลียนด้วยการวาดจุด เส้นและการลงรายละเอียดต่าง ๆ ด้วยการเพิ่มหรือลด
องค์ประกอบภาพเดิมลงจนเกิดเป็นภาพลวดลายใหม่ที่มีผลลัพธ์ทางการมองเห็นชัดเจน มี
โครงสร้างภาพที่เด่นชัดด้วยการเพิ่มแสงและเงาคือวิธีการสำคัญในการลงรายละเอียดการวาด
ลวดลายในครั้งนี้

ต้นแบบลวดลายจากการผสมผสานลายกระหนกและลายเที่ยวเหลี่ยม
เมื่อนำแนวทางการออกแบบมาผสมผสานกับวิธีการออกแบบที่ได้กำหนดไว้และ
ดำเนินการออกแบบแบบร่างจึงได้ออกมาเป็นต้นแบบลวดลาย ดังนี้

ภาพที่ 3-12 ต้นแบบลวดลายที่ 1 (ZHAO HE, 2560)

ภาพที่ 3-13 ต้นแบบลวดลายที่ 2 (ZHAO HE, 2560)

ภาพที่ 3-14 ต้นแบบลวดลายที่ 3 (ZHAO HE, 2560)

ภาพที่ 3-15 ต้นแบบลวดลายที่ 4 (ZHAO HE, 2560)

ภาพที่ 3-16 ต้นแบบลวดลายที่ 5 (ZHAO HE, 2560)

ภาพที่ 3-17 ต้นแบบลวดลายที่ 6 (ZHAO HE, 2560)

ภาพที่ 3-18 ต้นแบบลวดลายที่ 7 (ZHAO HE, 2560)

ผู้วิจัยคิดว่า ลวดลายต้นแบบผลิตภัณฑ์ทั้งหมดดูเรียบง่ายแต่แฝงด้วยเสน่ห์ที่หรูหรา เกิดเป็นภาพดอกไม้ที่มีลักษณะดูโบราณเก่าแก่แต่แฝงด้วยความหมายทางอารยธรรมที่ลึกซึ้ง

การแกะสลักผลิตภัณฑ์หนัง

ผลิตภัณฑ์หนังถือเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมอย่างหนึ่งในปัจจุบันเนื่องจากผลิตภัณฑ์มีคุณสมบัติที่ทนทานต่อการสีกร่อนเรียบง่ายและดูมีรสนิยมอีกทั้งยังสามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้ทุกกลุ่มด้วย

ภาพที่ 3-19 การแกะสลักลวดลายสีชาวดำลงบนผลิตภัณฑ์หนัง (ZHAO HE, 2560)

ภาพที่ 3-20 การแกะสลักลวดลายสีลงบนผลิตภัณฑ์หนัง (ZHAO HE, 2560)

การออกแบบแบบร่างลวดลายผลิตภัณฑ์ในครั้งนี้ มีความหมายแฝงไปด้วยการผสมผสาน วัฒนธรรมและศิลปกรรมทางศาสนาของประเทศไทยและจีน จากการศึกษาภูมิหลังทางวัฒนธรรม ของทั้งสองประเทศได้นำมาซึ่งการเชื่อมโยงเอกลักษณ์ระหว่างลายกระหนกและลายเมี้ยวเหลียน และเมื่อนำมาใช้ร่วมกับการออกแบบลวดลายด้วยการเพิ่ม ลวดหรือทับซ้อนองค์ประกอบของ ลวดลายพบว่า สามารถทำให้เกิดเป็นลวดลายใหม่ที่น่าติดตาม ทั้งนี้ เมื่อผู้วิจัยนำลวดลายใหม่ ดังกล่าวไปใช้กับการแกะสลักผลิตภัณฑ์หนังจะทำให้เกิดเป็นลวดลายที่มีลักษณะเป็นภาพสามมิติ และให้ผลทางการมองเห็นลายเส้น ได้ชัดเจนขึ้น

การประเมินผลการออกแบบลวดลายด้วยแบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญ

เพื่อให้ได้ต้นแบบลวดลายที่มีประสิทธิภาพและได้รับการยอมรับในวงกว้าง ผู้วิจัยได้นำ ลวดลายที่ได้ออกแบบไว้ในเบื้องต้นไปดำเนินการสอบถามด้วยแบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญจำนวน 4 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญในประเทศไทย 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญในประเทศจีน 2 ท่าน โดย ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านมีระดับความชื่นชอบและระดับการยอมรับแบบร่างลวดลายดังนี้

- ระดับความชื่นชอบและระดับการยอมรับต้นแบบลวดลายที่ 1 คือ 75%
- ระดับความชื่นชอบและระดับการยอมรับต้นแบบลวดลายที่ 2 คือ 100%
- ระดับความชื่นชอบและระดับการยอมรับต้นแบบลวดลายที่ 3 คือ 75%
- ระดับความชื่นชอบและระดับการยอมรับต้นแบบลวดลายที่ 4 คือ 0%
- ระดับความชื่นชอบและระดับการยอมรับต้นแบบลวดลายที่ 5 คือ 50%

- ระดับความชื่นชอบและระดับการยอมรับต้นแบบลวดลายที่ 6 คือ 50%

- ระดับความชื่นชอบและระดับการยอมรับต้นแบบลวดลายที่ 7 คือ 75%

ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับต้นแบบลวดลายที่ได้รับการยอมรับค่อนข้างมาก ใ้รู้ว่า โครงสร้างลวดลายมีความครบถ้วน มีการจัดระเบียบองค์ประกอบภาพได้อย่างเหมาะสม มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ลวดลายละเอียดอ่อนงดงาม สร้างวิสัยทัศน์ทางการมองเห็นที่ดี นอกจากนี้ ยังอุดมไปด้วยสีสันและรูปแบบของลวดลายการตกแต่งที่ละเอียดอ่อน แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงและการจัดการที่ดี สร้างความรู้สึกถึงการขยายความและการประยุกต์ใช้ภาพ ดอกไม้เพื่อการประดับตกแต่ง สามารถใช้สื่อและพื้นที่ว่างของภาพได้อย่างสอดคล้องและสวยงาม

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

จากการประเมินระดับความชื่นชอบและระดับการยอมรับของผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยคิดว่า โครงสร้างภาพและการออกแบบต้นแบบลวดลายที่ 2 คือ ลวดลายที่สอดคล้องกับรสนิยมของผู้บริโภคในประเทศไทยและประเทศจีนมากที่สุด เมื่ออ้างอิงตามประสบการณ์และความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านศิลปะส่วนบุคคลของผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน พบว่า ผู้วิจัยสามารถออกแบบลวดลายดังกล่าวได้ดีทั้งในด้านการออกแบบ โครงสร้างพื้นฐาน รูปแบบการตกแต่ง ระดับของความซับซ้อน ระดับการสร้างรู้สึกทางการมองเห็น และความชอบส่วนบุคคล เป็นต้น ทำให้ต้นแบบลวดลายที่ 2 มีความโดดเด่นมากกว่าต้นแบบลวดลาย 6 แบบอื่น ๆ จนเป็นที่ได้รับการยอมรับเพียงหนึ่งเดียว รวมถึงมีระดับความชื่นชอบและระดับการยอมรับต้นแบบลวดลายถึง 100%

ในระหว่างการออกแบบ ปัจจัยในการออกแบบทั้งในด้านแนวคิด โครงสร้างภาพ การประดับตกแต่งภาพและการรวมกลุ่มภาพ เป็นต้น ล้วนมีผลกระทบโดยตรงต่อรูปแบบผลลัพธ์ภาพรวมของลวดลายซึ่งสามารถสร้างอิทธิพลทางการมองเห็นได้โดยตรงต่อผู้บริโภค ทั้งนี้ ลวดลายบางลวดลายอาจเป็นความชื่นชอบส่วนบุคคลของผู้วิจัย แต่ไม่สามารถสร้างความชื่นชอบและการยอมรับไปในวงกว้างได้ แต่ลวดลายบางลวดลาย อาจเป็นเพราะรูปแบบและลายละเอียดต่าง ๆ สามารถดึงดูดความสนใจของผู้พบเห็นจนสามารถสร้างความชื่นชอบและการยอมรับได้ ดังนั้น แบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญจึงเป็นเครื่องมือที่ดีที่สุดในการคัดเลือกลวดลายที่เหมาะสมที่สุด

หากมองในมุมมองของผู้เชี่ยวชาญ เนื่องจากผู้เชี่ยวชาญมีประสบการณ์ด้านการออกแบบ ด้านสุนทรียศาสตร์และด้านการตลาดมาอย่างยาวนาน ประสบการณ์เหล่านี้ สามารถนำมาใช้เป็นตัวช่วยในการวิเคราะห์และเปรียบเทียบลวดลายที่เหมาะสม ตลอดจนยังสามารถใช้คาดการณ์แนวโน้มด้านการตลาดในอนาคตได้ด้วย ซึ่งผลการวิเคราะห์ในมิติที่หลากหลายนี้จะนำมาซึ่งความคิดเห็นที่เป็นมืออาชีพ ทั้งนี้ การออกแบบลวดลาย ไม่เพียงแต่ต้องคำนึงถึงสุนทรียศาสตร์ทางการมองเห็นเท่านั้น ยังจำเป็นต้องคำนึงถึงการนำไปประยุกต์ใช้ด้วยถึงจะทำให้การออกแบบผลงานสามารถสร้างคุณค่าทางด้านศิลปะ การใช้งานและมูลค่าทางธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

เนื่องจากผู้เชี่ยวชาญทั้งในประเทศไทยและประเทศจีนชื่นชอบต้นแบบลวดลายแบบที่ 2 เป็นอย่างมากเพราะเป็นลวดลายที่แสดงให้เห็นองค์ประกอบของรูปแบบและการตกแต่งรูปแบบที่ตรงตามความคาดหวังของผู้เชี่ยวชาญ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคิดว่า ต้นแบบลวดลายที่ 2 นี้จึงเหมาะสมนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกับการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์มากที่สุด สามารถถ่ายทอดวัฒนธรรมทางศาสนาพุทธในประเทศไทยและศาสนาพุทธแบบทิเบตได้ดีที่สุด หรือกล่าวได้ว่ารูปแบบลวดลายที่ 2 นี้คือการผสมผสานระหว่างลวดลายของทั้งสองประเทศได้อย่างลงตัว ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำลวดลายที่ 2 ไปประยุกต์ใช้ร่วมกับการออกแบบผลิตภัณฑ์หนังแกะสลักจ่อไป

การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์

ก่อนนำผลงานการออกแบบลวดลายใหม่ไปประยุกต์ใช้บนผลิตภัณฑ์ ผู้วิจัยได้มีการเชิญผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศไทยและประเทศจีนมาช่วยให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะผ่านแบบสอบถาม ซึ่งผลการประเมินในครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยมีความเข้าใจที่ละเอียดและชัดเจนยิ่งขึ้น เกี่ยวกับการออกแบบจนทำให้เกิดเป็นลวดลายใหม่ที่มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปประยุกต์ใช้บนผลิตภัณฑ์จริงได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ โดยหลักแล้ว ผู้วิจัยจะนำลวดลายใหม่ที่ได้จากการออกแบบในเบื้องต้นไปประยุกต์ใช้ลงบนผลิตภัณฑ์หนัง อีกทั้ง เพื่อสร้างมูลค่าทางธุรกิจให้กับลวดลายใหม่ดังกล่าว ผู้วิจัยยังจะนำไปทดลองประยุกต์ใช้บนผลิตภัณฑ์อีกด้วย

ในเบื้องต้น ผู้วิจัยได้นำลวดลายที่ได้กำหนดไว้ไปให้โรงงานแกะสลักหนัง TBJ ในเมืองคุนหมิงดำเนินการแกะสลักลงบนผลิตภัณฑ์หนังให้ถูกต้องตามลวดลายที่ได้ออกแบบไว้

T.B.J
陶·布·居

手工皮雕皮具工作室
Handmade leather carving Studio

ภาพที่ 3-21 โลโก้โรงงานแกะสลักหนัง TBJ (โรงงานแกะสลักหนัง TBJ, 2560)

หัตถกรรมแกะสลักหนัง คือความเป็นเลิศด้านเทคโนโลยีที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมายาวนาน บวกกับการผสมผสานเอกลักษณ์ทางธรรมชาติที่กว้างใหญ่จนเกิดเป็นงานหัตถกรรมแกะสลักที่แสดงลักษณะเฉพาะทางภูมิปัญญาที่โดดเด่น สามารถสร้างสรรค์เป็นผลงานผลิตภัณฑ์แกะสลักหนังที่มีความหลากหลาย ตลอดจนสามารถช่วยให้ผู้ผลิตได้ผลิตเพลินไปกับรูปแบบการแกะสลักหนังที่น่าติดตามจนทำให้ผู้ผลิตมีแรงบันดาลใจและสนุกไปกับการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสรุปภาพรวมได้ว่า “หัตถกรรมแกะสลักหนังคือการสร้างสรรค์ผลงานอย่างมีอิสระ”

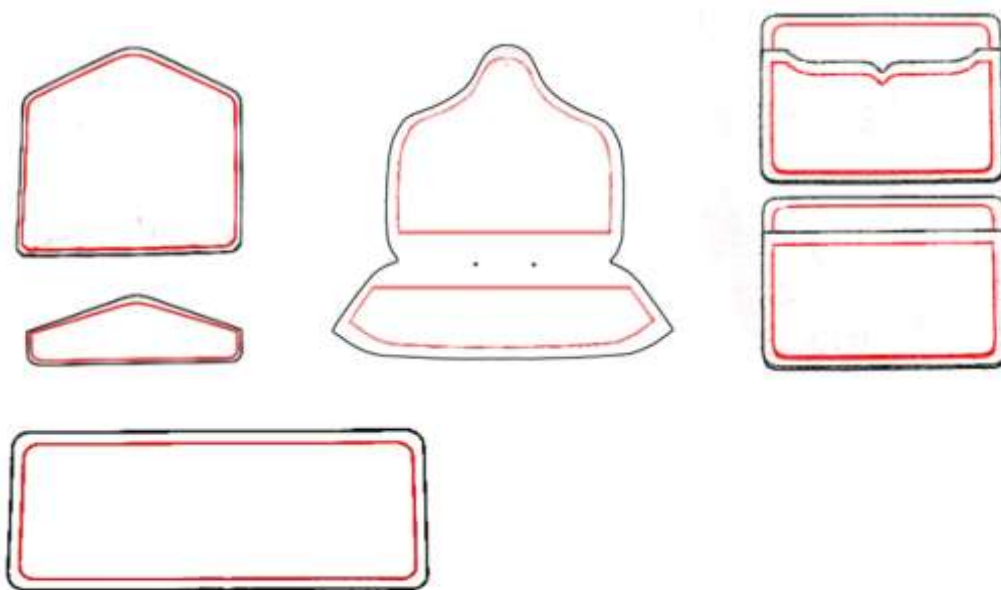

ภาพที่ 3-22 ผลิตภัณฑ์หนังแกะสลัก (Feng Yeshe)

ขั้นตอนการวาดลวดลายลงบนแบบร่างผลิตภัณฑ์

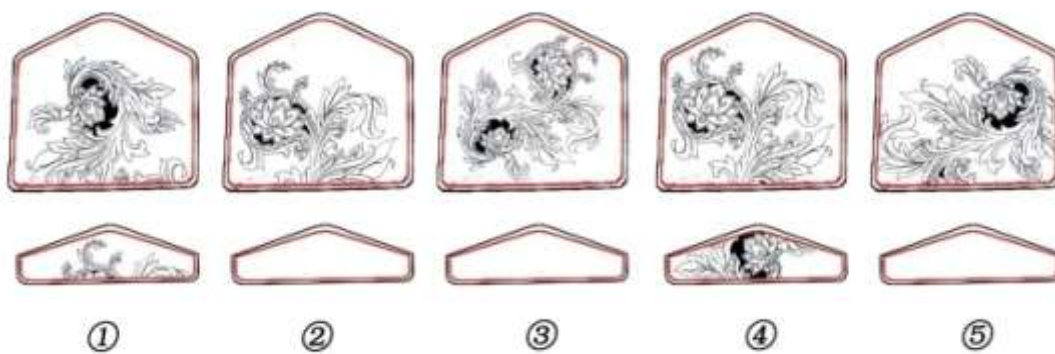
ผู้วิจัยได้นำต้นแบบลวดลายแบบที่ 2 ที่ได้ออกแบบไว้ในเบื้องต้นส่งให้กับโรงงานแกะสลักหนัง TBJ ที่เมืองคุนหมิง ประเทศจีน และผู้วิจัยยังได้รับอนุญาตให้เข้าร่วมและดำเนินการแกะสลักด้วยตนเองด้วย

เริ่มแรก โรงงานได้ส่งภาพพื้นผิวของผลิตภัณฑ์แกะสลักให้ผู้วิจัยดำเนินการพิจารณา รูปแบบที่เหมาะสม และจากข้อกำหนดที่ผู้วิจัยออกแบบขึ้น ผู้วิจัยจึงได้วางแผนนำลวดลายวางลงไว้ในตำแหน่งพื้นที่สีแดงเพราะนอกเขตเส้นสีแดงจะเป็นพื้นที่เย็บขอบหนัง

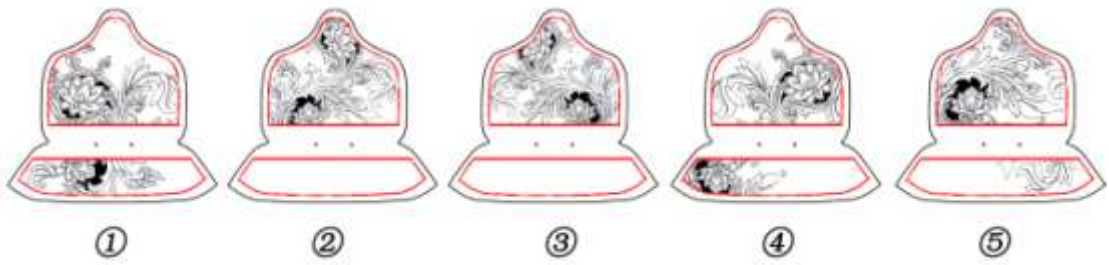

ภาพที่ 3-23 แบบร่างพื้นผิวผลิตภัณฑ์ (โรงงานแกะสลักหนัง TBJ, 2560)

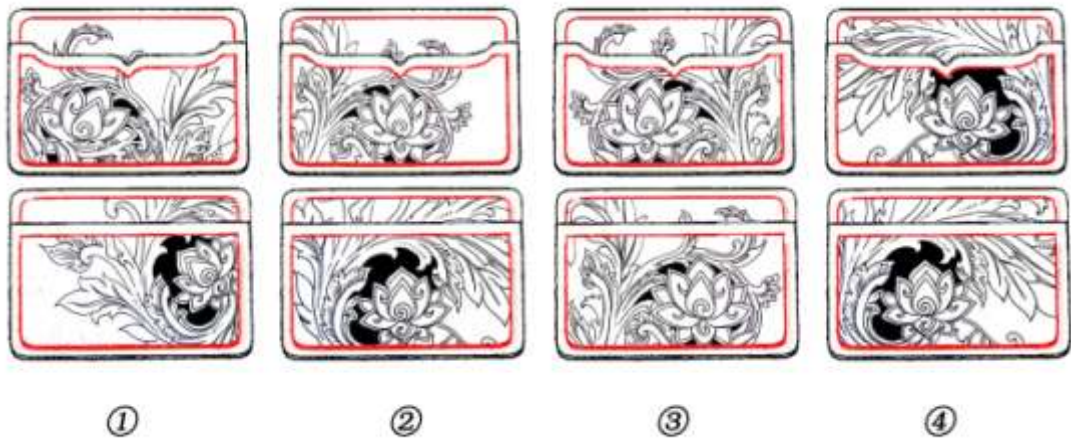
ผู้วิจัยได้นำแบบร่างผลิตภัณฑ์ที่โรงงานส่งให้มาวาดลวดลายลงในพื้นที่เขตสีแดงจนได้เป็นภาพต้นแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าตังกี่ทรงยาวคล้ายภาพของจดหมาย ก่องแวนกันแดด กระเป๋าใส่นามบัตรและกระเป๋าตังกี่ทรงสั้น

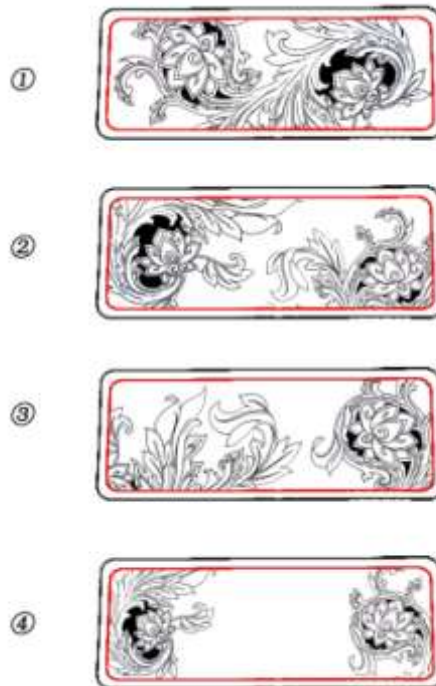
ภาพที่ 3-24 การออกแบบลวดลายบนผลิตภัณฑ์กระเป๋าตังกี่ทรงยาวคล้ายภาพของจดหมาย (ZHAO HE, 2560)

ภาพที่ 3-25 การออกแบบลวดลายลงบนผลิตภัณฑ์กล่องแว่นกันแดด (ZHAO HE, 2560)

ภาพที่ 3-26 การออกแบบลวดลายลงบนผลิตภัณฑ์กระเป๋าใส่นามบัตร (ZHAO HE, 2560)

ภาพที่ 3-27 การออกแบบลวดลายลงบนผลิตภัณฑ์กระเป๋าใส่ต่างหู (ZHAO HE, 2560)

เมื่อผู้วิจัยนำภาพต้นแบบผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบแล้วส่งให้กับโรงงาน ช่างฝีมือของโรงงาน ได้เห็นแบบร่างจึงได้ดำเนินการจัดทำผลิตภัณฑ์ขึ้นตามข้อกำหนดของการแกะสลักหนึ่ง รูปแบบผลิตภัณฑ์และลวดลาย ตลอดจนได้ให้คำแนะนำไว้ดังนี้

1. กระจ่างต่างค์ทรงยาวคล้ายภาพของจดหมาย เนื่องจากการออกแบบลวดลายในบริเวณด้านหน้าของกระจ่างจะให้ความรู้สึกที่สมบูรณ์และดูไม่สอดคล้องกับกระดุมของกระจ่างที่อยู่ในด้านหน้า ดังนั้น การนำลวดลายทั้งหมดไปวางไว้บริเวณด้านหลังจะสะท้อนให้เห็นถึงภาพลักษณ์ที่ละเอียดอ่อน มีความเหมาะสม สมดุล เป็นธรรมชาติและโดดเด่นมากกว่าการวางลวดลายไว้ด้านหน้า

②

ภาพที่ 3-28 ลวดลายผลิตภัณฑ์กระจ่างต่างค์ทรงยาวคล้ายภาพของจดหมายตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ (ZHAO HE, 2560)

2. กระจ่างต่างค์ทรงสั้น เนื่องจากต้องมีการพับบริเวณตรงกลางของกระจ่าง ดังนั้น ลวดลายที่เหมาะสมจึงควรถูกนำไปไว้บริเวณตรงกลางและยึดให้เห็นด้านข้างทั้งสองด้าน แต่ด้านหน้าจะทำให้กระจ่างมีลวดลายที่ไม่สมดุล ทั้งนี้ เมื่อผู้วิจัยตัดทอนลวดลายให้เล็กลง เพื่อให้ลวดลายมีความสัมพันธ์กันทำให้ลวดลายยังน่าสนใจและดูเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 3-29 ลวดลายผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตางค์ทรงสี่เหลี่ยมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ (ZHAO HE, 2560)

3. กล่องแว่นกันแดด โดยหลักจะแกะสลักไว้บริเวณด้านหลัง ดังนั้นลวดลายจึงค่อนข้างมีความเหมาะสม แต่หากมีการนำลวดลายมาวางไว้ในมุมด้านหน้าสักจุดหนึ่งและวางลายเต็มไว้ที่ด้านหลังจะยิ่งทำให้ลวดลายมีความสมดุลมากยิ่งขึ้น

ภาพที่ 3-30 ลวดลายผลิตภัณฑ์กล่องแว่นกันแดดตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ (ZHAO HE, 2560)

4. กระเป๋าใส่นามบัตร มีขนาดใหญ่กว่าขนาดของนามบัตรเล็กน้อย จากข้อจำกัดด้านเทคนิคทำให้ลวดลายที่จะสลักลงบนกระเป๋าใส่นามบัตรค่อนข้างเล็กจนทำให้ดูรกตาและทำให้ผู้บริโภครู้สึกเครียด ดังนั้น กรวางลวดลายที่เหมาะสมจำเป็นต้องแบ่งส่วนให้เป็นระดับชั้นที่ชัดเจน

①

ภาพที่ 3-31 ลวดลายผลิตภัณฑ์กระดาษใส่นามบัตรตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ (ZHAO HE, 2560)

นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญยังให้คำแนะนำเพิ่มเติมว่า การออกแบบลวดลายให้มีเสน่ห์และได้รับการยอมรับจากผู้บริโภคไปในวงกว้างจำเป็นต้องดูแนวโน้มการตลาดและความต้องการของลูกค้าเป็นสำคัญด้วย ผู้วิจัยจึงได้นำข้อคิดเห็นของช่างฝีมือมาดำเนินการออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมกับตนเองต่อไป

ขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์หนังแกะสลัก

1. ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกหนังที่ต้องการส่งให้กับโรงงานผลิตตลอดจนได้พิจารณาข้อจำกัดของประเภทหนังที่เลือก รวมถึงกำหนดตำแหน่งการวางลวดลายลงบนหนังเพื่อให้ได้ตัวอย่างผลงานผลิตภัณฑ์ที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด
2. ผู้วิจัยต้องการแกะสลักหนังนี้ด้วยตนเอง เนื่องจากในการออกแบบโครงสร้างลวดลายมีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับการลำดับลวดลายซึ่งมีเพียงแก่ผู้วิจัยเท่านั้นที่เข้าใจลำดับการวางลายเส้นก่อนหลังที่ชัดเจน ดังนั้นหากผู้วิจัยลงมือแกะสลักด้วยตนเองจะทำให้ผู้วิจัยได้รูปแบบลวดลายเช่นเดียวกับที่ได้ออกแบบไว้ในเบื้องต้น ดังนั้น เมื่อผู้วิจัยได้รับอนุญาตให้สามารถดำเนินการแกะสลักหนังด้วยตนเองจากโรงงานแกะสลักหนังแล้ว ผู้วิจัยจึงดำเนินการวาดแบบร่างลวดลายลงบนกระดาษลอกภายในสัดส่วนและขอบเขตที่ต้องการแกะสลักลงบนหนังซึ่งในขั้นตอนนี้จะมีช่างแกะสลักมืออาชีพคอยให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้วิจัยอย่างใกล้ชิด

ภาพที่ 3-32 การวาดลวดลายลงบนกระดาษลอกลาย (ZHAO HE, 2560)

3. ในการลอกลาย ผู้วิจัยยังได้คำนึงถึงการคัดลอกลายตามสัดส่วน ขนาดและตำแหน่งที่แตกต่างกันเพื่อให้สะดวกแก่การใช้งานในอนาคตด้วย

ภาพที่ 3-33 การคัดลอกลายตามสัดส่วน ขนาดและตำแหน่งที่แตกต่างกัน (ZHAO HE, 2560)

4. เมื่อวาดลวดลายลงบนกระดาษลอกลายเสร็จแล้ว ให้ใช้เหล็กจากรกดลวดลายดังกล่าวลงบนหนังสือพิมพ์ที่ล้างทำความสะอาดไว้เรียบร้อยแล้ว

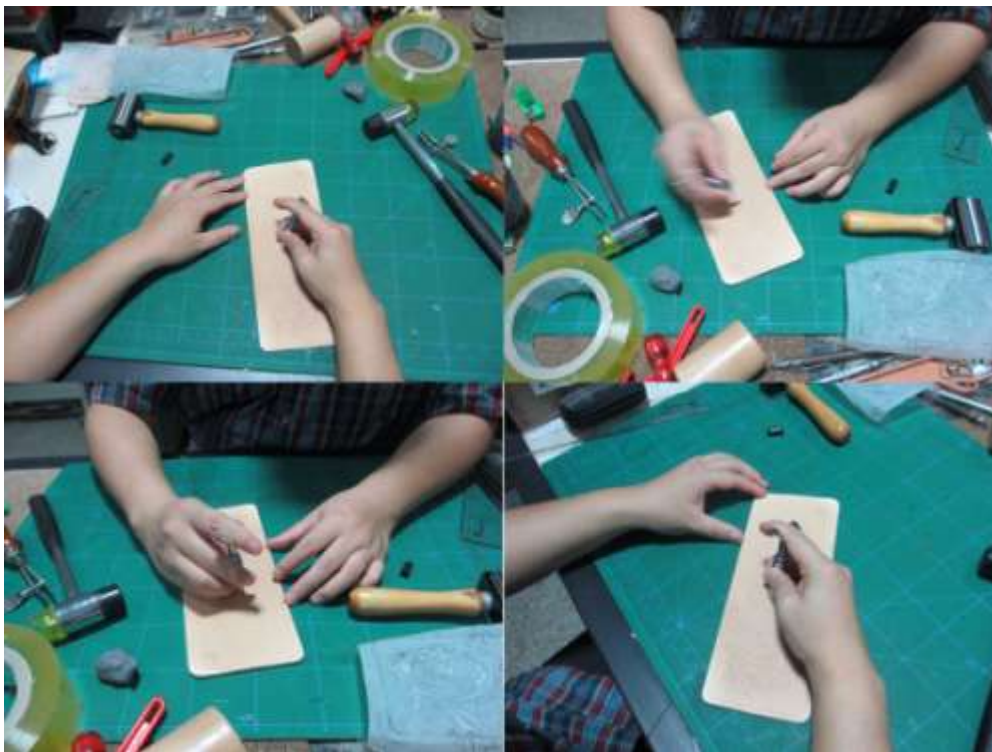

ภาพที่ 3-34 การกดลวดลายลงบนหนังสือ (ZHAO HE, 2560)

ภาพที่ 3-35 หน้าที่กดแล้วเสร็จแล้ว (ZHAO HE, 2560)

5. ใช้มีดแกะสลักค่อย ๆ แกะสลักเป็นลายเส้นให้มีระดับความลึกพอสมควร โดยการลงน้ำหนักมีดในการแกะสลักนั้นให้ลงน้ำหนักเพียงหนึ่งในสามเท่านั้น

ภาพที่ 3-36 การแกะสลักหนังด้วยมีดแกะสลัก (ZHAO HE, 2560)

หากนำหนังที่แกะสลักด้วยมีดแล้วกับหนังที่ยังไม่ได้แกะสลักด้วยมีดมาเปรียบเทียบกัน จะพบว่า ความลึกของเส้นและสีจะมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน ซึ่งโดยภาพรวมนั้น สามารถนำมาใช้ค้นหาว่ามีส่วนใดบ้างที่ยังไม่ได้ลงมีดแกะสลักได้อีกด้วย

ภาพที่ 3-37 ความแตกต่างระหว่างหนังที่แกะสลักด้วยมีดแล้วกับส่วนที่ยังไม่ได้แกะสลัก (ZHAO HE, 2560)

6. ใช้ก้อนดินบนผิวที่ละเอียดไปเรื่อย ๆ ซึ่งในขั้นตอนนี้ต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ด้านลำดับก่อนหลัง ลวดลายด้านนอกด้านในและความสัมพันธ์ระหว่างลายหลักให้ดีขึ้น ทั้งนี้ หากนำลวดลายที่ถูกผิวทุบลงไปบนแผ่นหนังมาเปรียบเทียบกับลวดลายที่กดด้วยมีดแกะสลักในก่อนหน้า นี้จะพบว่าลวดลายมีความตื้นลึกที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด อีกทั้งยังสามารถเห็นได้ชัดเจนว่าลวดลายจะมีการนูนขึ้นในระดับหนึ่งซึ่งสร้างผลทางการมองเห็นที่น่าติดตามด้วย

ภาพที่ 3-38 ความแตกต่างระหว่างลวดลายที่ใช้ก้อนดินบนอุปกรณ์แกะสลักกับลวดลายที่ไม่ได้ใช้ก้อนดิน (ZHAO HE, 2560)

ภาพที่ 3-39 ลวดลายที่แกะสลักสำเร็จ (ZHAO HE, 2560)

7. เมื่อแกะสลักลายเสร็จแล้ว ผู้วิจัยได้ใช้มีดสำหรับตกแต่งและอุปกรณ์สำหรับตกแต่งหน้าอื่น ๆ มาดำเนินการตกแต่งส่วนอื่น ๆ จนทำให้ลวดลายสมบูรณ์และสวยงามขึ้น แต่เนื่องจากข้อจำกัดด้านขนาดทำให้ลวดลายที่ผู้วิจัยได้ออกแบบไว้ก่อนหน้านี้ไม่สามารถตกแต่งลวดลายได้อย่างละเอียด ดังนั้น ช่างฝีมือที่ทำงานอยู่ในโรงงานแกะสลักจึงแนะนำให้ผู้วิจัยใช้ลายประดับตกแต่งอื่น ๆ เสริมลงไปแทน

ภาพที่ 3-40 การใช้มีดตกแต่งมาดำเนินการประดับตกแต่งลายให้สมบูรณ์ (ZHAO HE, 2560)

ภาพที่ 3-41 ลวดลายที่ตกแต่งสมบูรณ์ (ZHAO HE, 2560)

8. เมื่อแกะสลักและตกแต่งลวดลายทั้งหมดเสร็จเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ การย้อมสีหนังด้วยแล็กเกอร์ โดยเริ่มต้นจากการนำหนังไปพรมน้ำและใช้ฟู่กันเบอร์เล็กสุดมาระบายสีลงบนหนังอย่างระมัดระวังให้ให้โดนลายอื่นๆ

ภาพที่ 3-42 การย้อมสีหนัง (ZHAO HE, 2560)

9. เมื่อซ่อมสีครั้งที่หนึ่งเรียบร้อยแล้วให้นำหนังแกะสลักมาฝั่งให้แห้งตามธรรมชาติ จากนั้นให้นำหนังมาเช็ดด้วยน้ำยาทำความสะอาดหนัง โดยช่างฝีมือแนะนำว่า น้ำยาทำความสะอาดหนังจะช่วยให้หนังส่วนที่แกะสลักแล้วสามารถดูดซึมน้ำยาซ่อมสีหนังได้ดีขึ้นในการซ่อมหนังครั้งที่สอง เมื่อเช็ดหนังเรียบร้อยแล้วให้นำมาฟึ่งลมอย่างน้อย 30 นาที จะทำให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีขึ้น

ภาพที่ 3-43 การเช็ดด้วยน้ำยาทำความสะอาดหนัง (ZHAO HE, 2560)

10. หลังจากฝั่งหนังแกะสลักไว้ประมาณ 30 นาทีให้นำหนังมาซ่อมสีครั้งที่สองด้วยการใช้แปรงสีฟันและผ้าฝ้ายเป็นอุปกรณ์สำคัญในการซ่อมสี โดยให้จุ่มแปรงสีฟันลงบนสีซ่อมในปริมาณที่เหมาะสมและทาลงบนหนังซ้ำไปซ้ำมา และเมื่อทาสีซ่อมเสร็จแล้วให้ใช้ผ้าฝ้ายชิ้นเล็ก ๆ มาขัดลงบนสีอีกครั้งในขณะที่สียังไม่แห้งสนิท ซึ่งในขั้นตอนนี้จะทำให้หนังในส่วนที่แกะสลักแล้วถูกย้อมสีลงไปได้ดีขึ้นและทำให้หนังส่วนที่ยังไม่ได้แกะสลักมีสีที่อ่อนลงไปตามลำดับ จากนั้นนำลวดลายที่ผ่านการย้อมสีมาขัดอีกครั้ง ช่างฝีมือแนะนำว่า การย้อมและขัดสีซ้ำนี้ไม่เพียงแต่จะทำให้สีมีความคงทนเท่านั้น ยังมีส่วนช่วยให้สีย้อมที่ถูกย้อมลงบนหนังส่วนที่ไม่ได้แกะสลักหลุดออกมาได้ง่ายด้วย

ภาพที่ 3-44 การข้อมสีครั้งที่สอง (ZHAO HE, 2560)

11. เมื่อสี่ซั่มครั้งที่สองแห้งสนิทตามธรรมชาติแล้ว ให้นำอุปกรณ์ขัดหนังมาขัดด้านหลังของหนังสือนั้นให้เรียบขึ้น โดยขัดไปตามแนวเดียวกับที่เกิดขนจะทำให้ด้านหลังของหนังสือมีความเงางามน่าใช้

ภาพที่ 3-45 การขัดด้านหลังของหนังสือ (ZHAO HE, 2560)

12. เมื่อขัดด้านหลังของหนังจนเรียบและเงาแล้ว ให้ใช้กรรไกรตัดขอบหนังมาตัดขอบหนังให้เรียบร้อย โกงมันและสวยงาม

ภาพที่ 3-46 การตัดขอบหนัง (ZHAO HE, 2560)

13. นำสี่ข้อมที่ใช้ในการข้อมครั้งที่หนึ่งมาข้อมลงบนขอบหนังและใช้ไม้ขัดหนังมาดำเนินการขัดลงบนขอบหนังให้เงางามและลื่นมือ

ภาพที่ 3-47 การข้อมและขัดขอบหนัง (ZHAO HE, 2560)

14. ใช้ด้ายไนลอนมาเย็บหนังเข้าด้วยกันจนเกิดเป็นรูปทรงผลิตภัณฑ์กระเป๋าที่ต้องการ

ภาพที่ 3-48 การเย็บหนัง (ZHAO HE, 2560)

15. เมื่อเย็บหนังสือเรียบร้อยแล้ว ให้ทำความสะอาดฝุ่นหนังสือที่ติดบนผลิตภัณฑ์ให้สะอาด จากนั้นใช้น้ำมันรักษาสภาพหนังมาทาลงบนผลิตภัณฑ์ก็ถือว่าเป็นอันสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เสร็จสมบูรณ์ โดยระยะเวลาในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์กระเป๋าตางค์ขนาดสั้นในครั้งนี้อยู่ระยะเวลาทั้งสิ้น 5 วัน

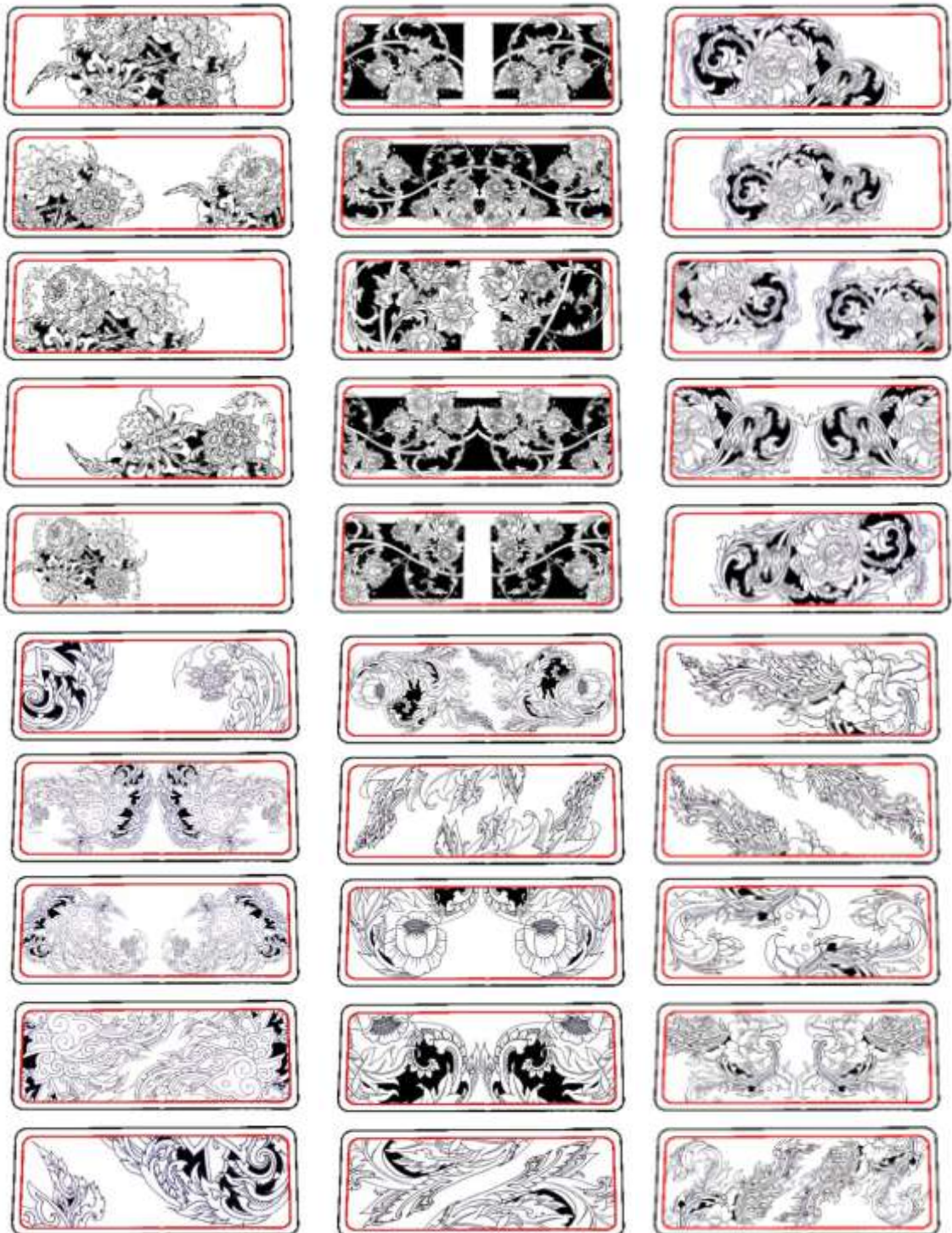

ภาพที่ 3-49 ผลิตภัณฑ์กระเป๋าตางค์หนังที่สมบูรณ์ (ZHAO HE, 2560)

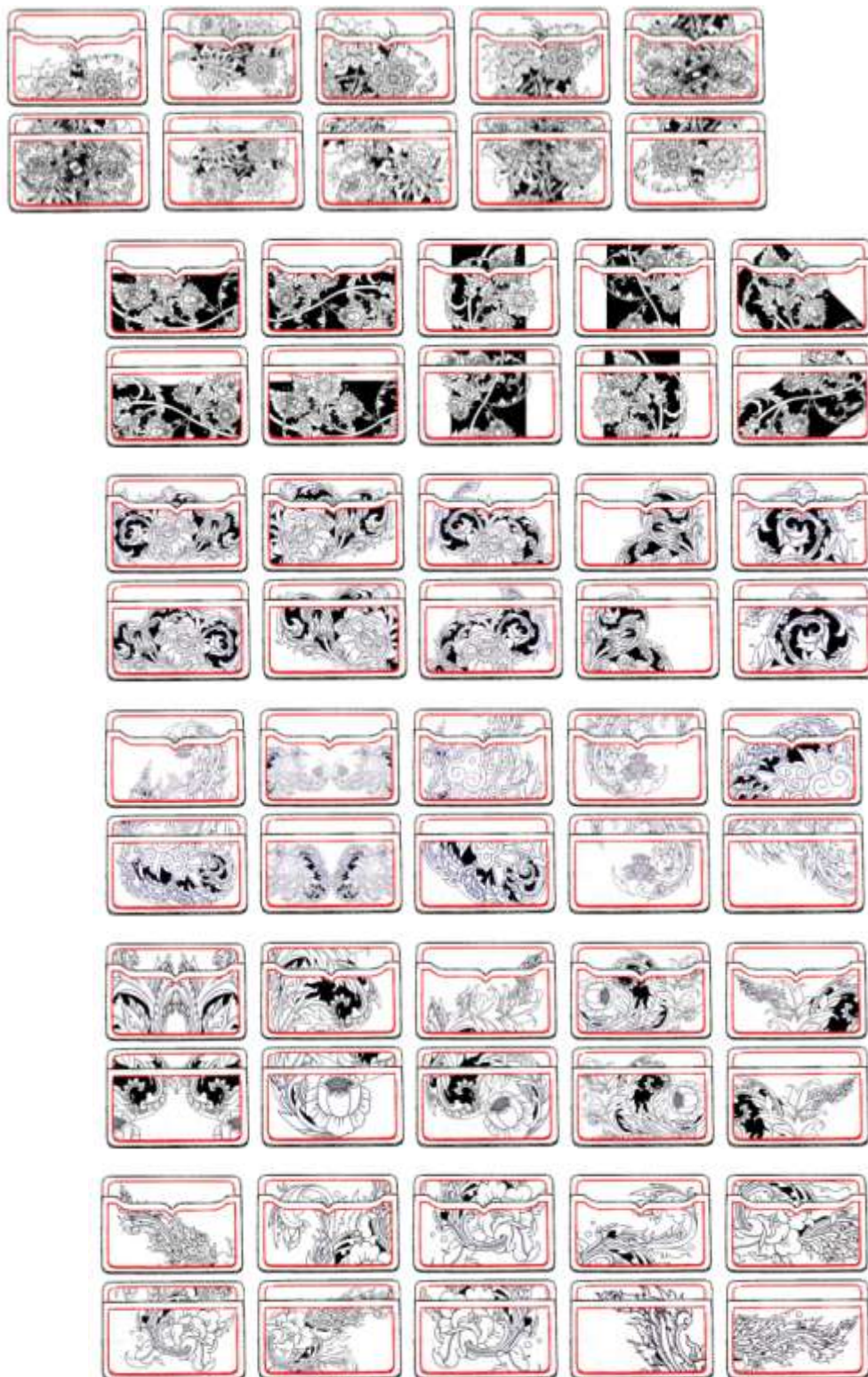
ภาพที่ 3-50 ผลิตภัณฑ์หนังรูปแบบอื่น ๆ ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น (ZHAO HE, 2560)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้นำลวดลายอื่น ๆ ที่ไม่ได้รับการคัดเลือกทั้ง 6 ลวดลาย ไปทดลอง ออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์หนังสือรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ผู้อ่านวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถนำไป ประยุกต์ใช้ในการออกแบบในอนาคตได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

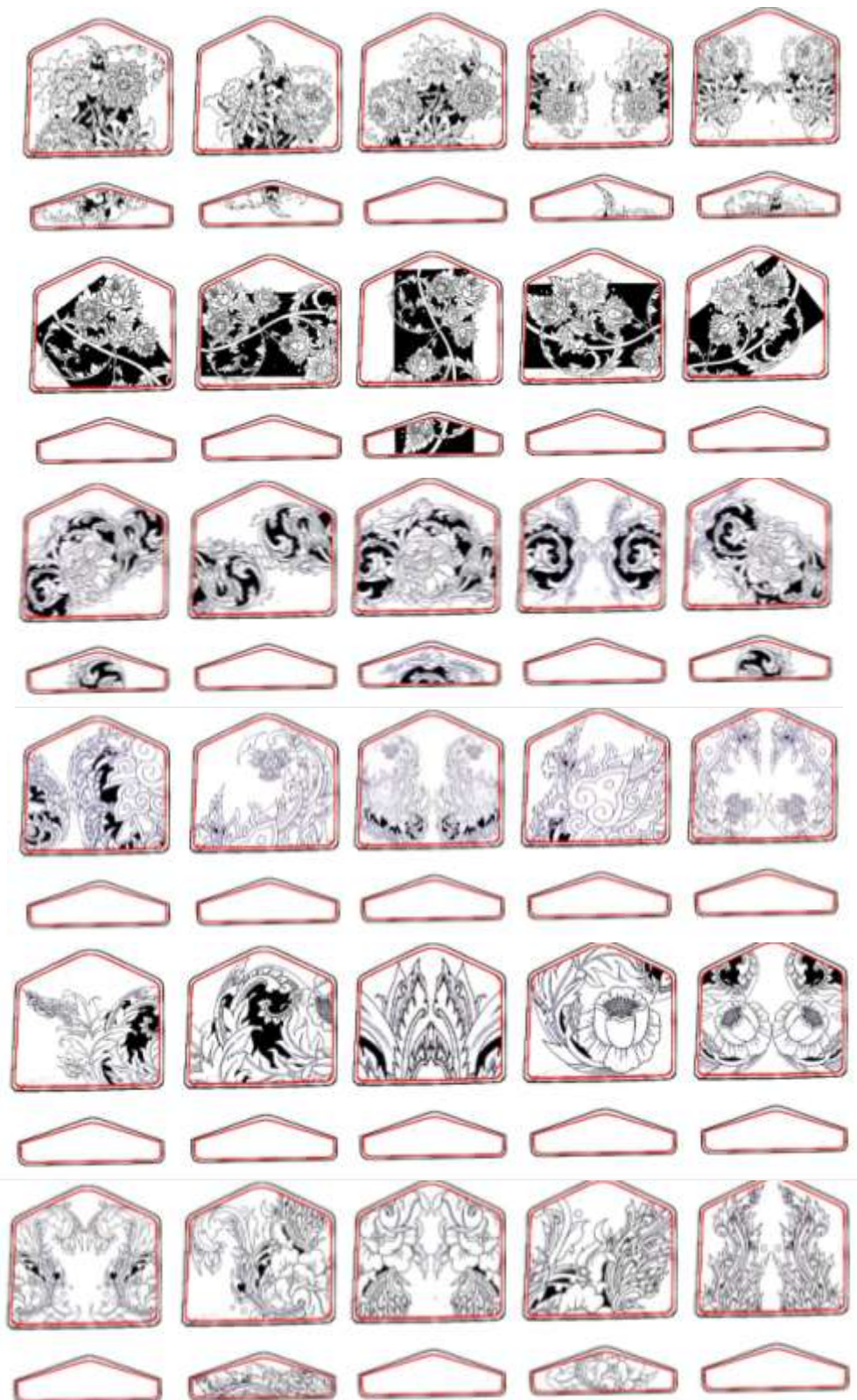

ภาพที่ 3-51 การทดลองนำลวดลายที่ไม่ได้รับการคัดเลือกทั้ง 6 ลวดลายไปออกแบบกระเป๋าตังค์ทรงสั้น

(ZHAO HE, 2560)

ภาพที่ 3-52 การทดลองนำลวดลายที่ไม่ได้รับการคัดเลือกทั้ง 6 ลวดลายไปออกแบบกระเป๋าใส่นามบัตร
(ZHAO HE, 2560)

ภาพที่ 3-53 การทดลองนำลวดลายที่ไม่ได้รับการคัดเลือกทั้ง 6 ลวดลายไปออกแบบกระเป๋าสตางค์
ทรงยาว (ZHAO HE, 2560)

ภาพที่ 3-54 การทดลองนำลวดลายที่ไม่ได้รับการคัดเลือกทั้ง 6 ลวดลายไปออกแบบกล่องแว่นกันแดด
(ZHAO HE, 2560)

การนำลวดลายไปประยุกต์ใช้บนผลิตภัณฑ์อื่นๆ

นอกจากลวดลายที่ผู้วิจัยได้ออกแบบไปนั้นจะสามารถประยุกต์ใช้บนผลิตภัณฑ์หนึ่งได้ แล้วยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้บนผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ที่หลากหลายได้อีก ซึ่งวัตถุประสงค์ในการนำไปประยุกต์ใช้บนผลิตภัณฑ์อื่น ๆ คือเพื่อทดสอบหาผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ที่เหมาะสม รวมถึงเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ลวดลายดังกล่าวให้ได้รับการยอมรับไปอย่างกว้างขวางและสร้างมูลค่าทางการใช้งานที่แตกต่าง

1. เสื้อ ถือเป็นผลิตภัณฑ์ที่พบเห็นได้ง่ายที่สุดในตลาดและเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องแต่งกายพื้นฐานที่พบเห็นได้ทั่วไป ซึ่งมีความหมายในฐานะเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถประชาสัมพันธ์และสร้างความรู้สึกรักทางการมองเห็นได้ชนิดหนึ่ง

ภาพที่ 3-55 การออกแบบลวดลายบนเสื้อ (ZHAO HE, 2560)

2. แก้วรักษาอุณหภูมิ ถือเป็นอีกหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่พบเห็นได้ทั่วไป สามารถใช้งานได้จริงในชีวิตประจำวัน ในห้องทำงานหรือในห้องเรียน ซึ่งแก้วรักษาอุณหภูมิยังถือเป็นอีกหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่มีคนนิยมซื้อและใช้เป็นประจำด้วย

ภาพที่ 3-56 การออกแบบลวดลายบนแก้วรักษาอุณหภูมิ (ZHAO HE, 2560)

3. กรอบโทรศัพท์มือถือ เป็นผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยที่สำคัญในยุคสารสนเทศ เนื่องด้วย โทรศัพท์มือถือคือผลิตภัณฑ์ที่มนุษย์ต้องใช้เป็นประจำทุกวันและมีความจำเป็นในชีวิตประจำวัน ดังนั้นผลิตภัณฑ์เสริมที่เกี่ยวข้องกับโทรศัพท์มือถือจึงมีเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากและหนึ่งในนั้นคือ กรอบโทรศัพท์มือถือ อีกทั้ง การนำลวดลายที่ผู้วิจัยได้ออกแบบในครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้บนกรอบ โทรศัพท์มือถือยังถือเป็นการออกแบบที่มีความหมายสำคัญต่อการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม เช่นเดียวกับการประยุกต์ใช้บนเสื้อผ้าเพราะเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการยอมรับด้านการใช้งานอย่างแพร่หลาย

ภาพที่ 3-57 การออกแบบลวดลายบนกรอบโทรศัพท์มือถือ (ZHAO HE, 2560)

4. แบริตสำรอน ถือเป็นอีกหนึ่งอุปกรณ์เล็กโทรนิคส์ที่สำคัญที่ใช้ควมคู่กับโทรศัพทท์มือถือ และในสังคมร่วมสมันี้ คนที่ใช้โทรศัพทท์มือถือส่วนใหญ่อจะมีแบริตสำรอนไว้เพื่อชาร์ตแบริตในยามถูคเงินด้วยกันทั้งนั้น จนทำให้อแบริตสำรอนกลายเป็นผลิตรีบณัฑ์เคลือ่นที่ที่ติดตัวไปตลอดคของผู้อคนในยุคนี้

ภาพที่ 3-58 การออกแบบลวดลายบนแบริตสำรอน (ZHAO HE, 2560)

5. นาฬิกาปลุก เป็นผลิตรีบณัฑ์ที่สามารถใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันและมีการใช้งานอย่างแพร่หลาย ซึ่งมีประโยชน์ต่อผู้อริโกคในทุคกลุ่มทุควัย รวมถึงสามารถใช้เป็นของฝากและของทีระลึกได้

ภาพที่ 3-59 การออกแบบลวดลายบนนาฬิกาปลุก (ZHAO HE, 2560)

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ทดลองออกแบบแนวทางตัวอย่างการนำลวดลายอื่น ๆ ที่ไม่ได้รับการคัดเลือกไปประยุกต์ใช้บนผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น

1. เครื่องเรือน

ภาพที่ 3-60 การออกแบบลวดลายบนเครื่องเรือน (ZHAO HE, 2560)

2. เครื่องใช้ในครัวเรือน

ภาพที่ 3-61 การออกแบบลวดลายบนเครื่องใช้ในครัวเรือน (ZHAO HE, 2560)

3. เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน

ภาพที่ 3-62 การออกแบบลวดลายบนเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน (ZHAO HE, 2560)

4. เครื่องใช้ไฟฟ้า

ภาพที่ 3-63 การออกแบบลวดลายบนเครื่องใช้ไฟฟ้า (ZHAO HE, 2560)

5. กระเป๋าแฟชั่น

ภาพที่ 3-64 การออกแบบลวดลายบนกระเป๋าแฟชั่น (ZHAO HE, 2560)

6. อื่นๆ

ภาพที่ 3-65 การออกแบบลวดลายบนผลิตภัณฑ์อื่น ๆ (ZHAO HE, 2560)

บทที่ 4

การวิเคราะห์ผลงาน

การวิเคราะห์ด้านการสร้างสรรค์

ในอดีต สัญลักษณ์คือวิธีการบันทึกและถ่ายทอดข้อมูลที่สำคัญอย่างหนึ่ง ตลอดจนเป็นภาพที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ในยุคหนึ่งได้เป็นอย่างดี สืบเนื่องจากกลไกการสื่อสารทางสังคมสมัยใหม่ที่มีการพัฒนาและก้าวหน้าไปเป็นอย่างมากทำให้สัญลักษณ์ยังทวีความสำคัญในฐานะเป็นภาษาที่มีความหมายอิสระและไม่ถูกจำกัดความด้วยข้อความใด ๆ จนทำให้จิตสำนึกเชิงสัญลักษณ์ที่เกิดจากการมองเห็นภาพนี้กลายเป็นวิธีการออกแบบที่สร้างการรับรู้ของนักออกแบบสมัยใหม่

แรงบันดาลใจในการออกแบบลวดลายใหม่ของผู้วิจัยในครั้งนี้มาจากพื้นฐานในชีวิตประจำวันและประสบการณ์ในชีวิตของตนเองเป็นหลัก รวมถึงถือเป็นบทสรุปทางประสบการณ์และการทำความเข้าใจในชีวิตตนเองที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยแรงบันดาลใจที่มาจากประสบการณ์ในชีวิตตนเอง การปลดแอกแนวคิดเก่า ๆ และการสร้างแนวคิดใหม่ ๆ คือเป้าหมายและภารกิจที่สำคัญที่ใช้สำหรับการออกแบบ ซึ่งการทำความเข้าใจกับประสบการณ์ที่ผ่านมาและการสะสมประสบการณ์ในอนาคตจะสามารถทำให้ผู้วิจัยออกแบบลวดลายได้อย่างครอบคลุม

การสร้างสรรค์ลวดลายจากแรงบันดาลใจตามมุมมองของตนเองนั้นมีความสัมพันธ์อย่างแยกไม่ออกกับเทคนิคการออกแบบลวดลาย การเปรียบเทียบรูปแบบและการออกแบบเชิงสัญลักษณ์ โดยความสัมพันธ์ระหว่างช่องว่างกับเวลา ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบกับความหมาย และความสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติกับเอกลักษณ์ ล้วนมีความสัมพันธ์ที่เอื้อประโยชน์ต่อการออกแบบลวดลายตามรูปแบบของตนเองทั้งสิ้น ทั้งนี้ ในกระบวนการออกแบบ ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบลวดลายที่อ้างอิงมาจากข้อมูลการศึกษาและมุมมองความหมายที่มีเอกลักษณ์เรื่อง “เมื่อทุกคนมีการตระหนักถึงเรื่องใดเรื่องหนึ่ง สิ่งที่จะจะสามารถชักนำไปสู่รูปแบบและความหมายที่คล้ายกันได้ นั่นคือความทรงจำ” มาดำเนินการเปลี่ยนแปลงรูปทรงภายนอกและออกแบบเป็นลวดลายใหม่

ในความคิดของผู้วิจัยและในฐานะผู้ชมนั้น แม้ว่าการออกแบบลวดลายนี้จะเกิดขึ้นจากแนวคิดที่เป็นอิสระ แต่ปัจจัยการทำงานของรูปแบบลวดลายสามารถกำหนดแนวคิดได้อย่างไม่มีข้อจำกัดเพราะการสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับผู้ชมนั้นสามารถสร้างการรับรู้ผ่านรูปแบบลวดลายที่แสดงออกมาได้หรือพูดง่าย ๆ ได้ว่า สามารถใช้ลวดลายเป็นเครื่องมือสื่อสารความหมายไปยังผู้ชมได้ดีเพราะรูปแบบลวดลายภาพวาดคือสิ่งที่สามารถสร้างการยอมรับอย่างง่ายให้กับผู้ชมได้ อีกทั้งยังสามารถสร้างการรับรู้ทางการมองเห็นโดยตรงที่สามารถถ่ายทอดไปยังผู้ชมได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ในขณะที่ผู้วิจัยกำลังถ่ายทอดความคิดของตนเองนั้น ผู้วิจัยจึงได้

ใช้มุมมอง ขอบเขตและคุณค่าที่แตกต่างกันมาผสมผสานลงไปในงานด้วยการยืมรูปแบบ ลวดลายที่วาดขึ้นมาใช้สะท้อนความเข้าใจของตนเองและแสดงออกอย่างชัดเจนว่า “การผสมผสาน ลวดลายกระหนกและลายเมี้ยวเหลียนจนเกิดเป็นลวดลายใหม่ในครั้งนี้ สามารถสร้างความสนใจ ด้านศาสนาและวัฒนธรรมให้กับคนในยุคปัจจุบันได้ดียิ่งกว่าให้เกิดการประชาสัมพันธ์วัฒนธรรม ทางศาสนาของประเทศไทยและจีนไปในวงกว้าง”

การวิเคราะห์ด้านลวดลาย

ประสบการณ์ด้านสุนทรียศาสตร์ หมายถึง เมื่อมนุษย์ได้สัมผัสกับสิ่งที่สวยงามจะ ก่อให้เกิดเป็นประสบการณ์และความรู้สึกที่เป็นอัตนัยภายในจิตใจของตนเองซึ่งพื้นฐานและการ สร้างสรรค์ความรู้สึกที่เรียกว่าความงามนั้นต้องเกิดมาจากพื้นฐานทางจิตใจ

ความสวยงามของรูปแบบลวดลายคือผลงานทางวัตถุและผลงานทางศิลปะที่ทำให้มนุษย์ รับรู้ได้ถึงประสบการณ์ด้านสุนทรียศาสตร์โดยเมื่อมนุษย์ตามหารูปแบบที่งดงามมักจะเสาะหาผ่าน เทคนิคการสร้างสรรค์ผลงานและการคิดสร้างสรรค์บนวัตถุต่าง ๆ แต่รูปแบบของลวดลายคือการที่ ผู้วิจัยใช้เทคนิคที่ตนเองมีมาสะท้อนเป็นผลงานด้วยการประดับตกแต่งและใช้งานตามวัตถุประสงค์ ที่แตกต่างกัน

การวิเคราะห์ต้นแบบลวดลายที่ 1

ภาพที่ 4-1 ต้นแบบลวดลายที่ 1 (ZHAO HE, 2560)

ในการออกแบบลวดลายนี้ ผู้วิจัยตั้งใจวาดลวดลายที่ขยายออกไปทางด้านข้าง ดังนั้นจึงนำ ภาพดอกบัวมาวางไว้ใจกลางภาพ จากนั้นนำไปไม้ เกสรดอกไม้และลายกนกมาวาดตกแต่งด้านข้าง ทั้งสองข้างเพื่อสร้างความสมดุลให้แก่ภาพ ทำให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกที่แปลกใหม่และมีความ สวยงาม

การวิเคราะห์ต้นแบบลวดลายที่ 2

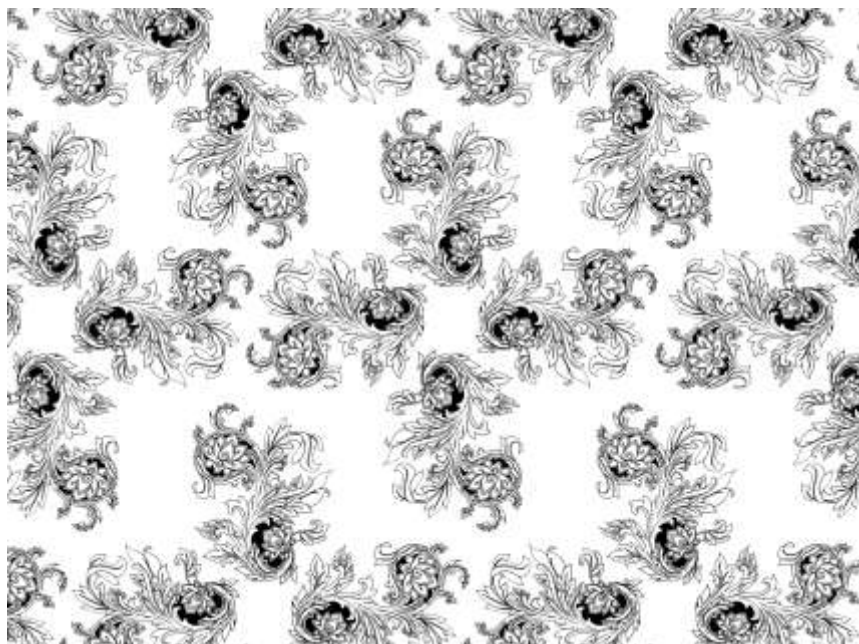
โครงสร้างลวดลายแบบที่ 2 สามารถใช้ได้ทั้งเป็นลวดลายอิสระและลวดลายที่เชื่อมต่อกันได้ ทั้งนี้ ในการออกแบบลวดลายในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการออกแบบที่เป็นเอกลักษณ์ตามปัจเจกบุคคลผสมผสานกับความสมดุลของลวดลาย ประกอบด้วย ลายเดี่ยวคือลวดลายที่ใช้สำหรับประกอบร่วมกับลายอื่น ๆ จนเกิดเป็นลายอิสระใหม่ ๆ และเป็นลวดลายที่มีความสมบูรณ์ในตนเอง ทั้งยังสามารถนำลวดลายนี้มาจัดเรียงใหม่ตามแนวนอน แนวทแยง หรืออื่น ๆ ได้ ซึ่งถือเป็นลวดลายที่หมุนได้อย่างอิสระและไม่ถูกจำกัดทางความคิด แต่จะถูกจำกัดด้วยขนาดของลวดลาย อย่างไรก็ตาม สิ่งที่เรียกว่า “ความสมดุล” นั้น หมายถึง การจัดวางตำแหน่งของลวดลายตามสถานการณ์ที่แตกต่างกันอย่างเหมาะสม เช่น ด้านบน ด้านล่าง ด้านซ้าย และด้านขวา เป็นต้น แม้ว่าเส้นกึ่งกลางภาพจะไม่ถือเป็นเส้น โครงสร้างหลักในการออกแบบ แต่ในการจัดวางลวดลายที่แตกต่างกันนั้น จะต้องคำนึงถึงการสร้างความรู้สึกรวมถึงการมองเห็นที่มั่นคงและงดงามให้กับผู้ชมด้วย โดยโครงสร้างลวดลายที่สมดุลคือหลักกลศาสตร์พื้นฐานในการค้นหาจุดโฟกัสทางสายตาของผู้ชม อีกทั้ง ความสมดุลของลวดลายยังสามารถสร้างความมีชีวิตชีวา ความหลากหลายและพลังทางการมองเห็นมากกว่ารูปแบบสมมาตรทั่วไป

ภาพที่ 4-2 ลายเดี่ยวที่มีความสมดุล (ZHAO HE, 2560)

ภาพที่ 4-3 การวางลวดลายอย่างต่อเนื่องในแนวนอน (ZHAO HE, 2560)

ภาพที่ 4-4 การวางลวดลายอย่างต่อเนื่องในแนวทแยง (ZHAO HE, 2560)

ภาพที่ 4-5 การกำหนดจุดโฟกัส (ZHAO HE, 2560)

ภาพที่ 4-5 เส้นสีแดงคือจุดโฟกัสในการมองเห็นภาพในแนวตั้ง และเส้นสีฟ้าคือจุดโฟกัสในการมองเห็นภาพในแนวนอน

การวิเคราะห์ต้นแบบลวดลายที่ 3

ภาพที่ 4-6 ต้นแบบลวดลายที่ 2 (ZHAO HE, 2560)

ในการออกแบบลวดลายนี้ ผู้วิจัยได้นำภาพดอกบัว 4 ภาพที่มีลักษณะแตกต่างกันมาวาดให้มีความต่อเนื่องกัน โดยหากในมุมมองของการวาง “จุด” ถือว่าทำได้รีนไหลและต่อเนื่องมาก แต่ภาพมีลักษณะแบน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำภาพลายกระหนกมาเสริมไว้กลางภาพเพื่อให้ดอกบัวมีการเชื่อมต่อลวดลายกัน ให้ความรู้สึกถึงการเคลื่อนไหว เพิ่มความซับซ้อนของรูปแบบและให้ความรู้สึกที่ยอดเยียม

การวิเคราะห์ต้นแบบลวดลายที่ 4

ภาพที่ 4-7 ต้นแบบลวดลายที่ 3 (ZHAO HE, 2560)

ในการออกแบบลวดลายนี้ ผู้วิจัยได้นำลายเม็วเหลียนมาวาดไว้บริเวณขอบภาพให้มีลักษณะคล้ายดอกบัวที่กำลังบานออกด้านข้าง บริเวณใจกลางภาพ ผู้วิจัยได้วาด “เส้น” ด้วยลายกระหนกเพื่อแสดงให้เห็นความรู้สึกที่ถูกเติมเต็ม นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้วาด “จุด” ไว้ใจกลางภาพ แต่วาดด้วยรูปแบบที่ไม่ซับซ้อนเหมือนลายกระหนกเพื่อสร้างความรู้สึกละเอียด ด้านล่างของลายเม็วเหลียน ผู้วิจัยได้วาดลายกระหนกตกแต่งภาพไว้เพื่อสร้างความรู้สึกละเอียดให้ลวดลายมีความสมดุล

การวิเคราะห์ต้นแบบลวดลายที่ 5

ภาพที่ 4-8 ต้นแบบลวดลายที่ 4 (ZHAO HE, 2560)

ในการออกแบบลวดลายนี้ ก่อนอื่นผู้วิจัยต้องการวาดภาพที่แสดงให้เห็นลายเส้นที่พลิ้วไหวสวยงาม ดังนั้น จึงตั้งใจนำภาพดอกบัวมาเรียงเป็นกลุ่มและวางไว้ด้านบนและด้านล่างของลวดลาย อีกทั้งยังได้วางกลุ่มภาพสลัษ่ายขาด้วย จากนั้น ผู้วิจัยได้นำลายกระหนกมาตกแต่งให้มีลักษณะโค้งมนและเป็นเกลียวเพื่อสร้างความนุ่มนวลให้แก่ภาพ เมื่อออกแบบเสร็จแล้ว ผู้วิจัยได้ทำพื้นหลังสีดำไว้เพื่อเน้นความรู้สึกที่เคลื่อนไหวและสร้างความงามเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ พื้นหลังสีดำที่ไม่เต็มกรอบภาพยังให้ความรู้สึกที่เคร่งขรึมด้วย

การวิเคราะห์ต้นแบบลวดลายที่ 6

ภาพที่ 4-9 ต้นแบบลวดลายที่ 5 (ZHAO HE, 2560)

ในการออกแบบลวดลายนี้ มีพื้นฐานมาจากลายเมี้ยวเหลียน แต่มีการแต่งภาพด้วยใบไม้ต่าง ๆ ซึ่งโดยหลักจะใช้ “จุด” ของลายเมี้ยวเหลียนเป็นองค์ประกอบหลัก นอกจากนี้ บริเวณรอบ ๆ ภาพได้มีการตกแต่งด้วย “เส้น” ของลายกระหนก เพื่อสร้างจุดกำเนิดภาพให้มีความน่าสนใจ ทั้งนี้ ลวดลายภาพดังกล่าว ได้มีการเพิ่มเติมองค์ประกอบของลายเมี้ยวเหลียนและลายกระหนกเพียงเล็กน้อยแต่ก็สามารถสร้างลวดลายใหม่ได้อย่างน่าติดตามและอุดมไปด้วยความรู้สึกของการประดับตกแต่ง

การวิเคราะห์ต้นแบบลวดลายที่ 7

ภาพที่ 4-10 ต้นแบบลวดลายที่ 6 (ZHAO HE, 2560)

ในการออกแบบลวดลายนี้ เริ่มต้นด้วยการวาดดอกเมี้ยวเหลียน โดยลักษณะของดอกเมี้ยวเหลียนนี้คล้ายคลึงกับดอกไม้ที่กำลังบานและวางลายนี้ไว้ด้านล่างสุดของลาย จากนั้นด้านข้างออกแบบเป็นลายใบไม้ที่มีลักษณะเกินจริง ซึ่งการผสมผสานระหว่างภาพเกินจริงกับภาพเหมือนจริงนี้สามารถสร้างความงดงามได้เป็นอย่างมาก และเป็นภาพที่ใกล้เคียงกับวิถีชีวิตในปัจจุบัน

การวิเคราะห์ด้านเทคนิค

โครงสร้างพื้นฐานในการสร้างสรรค์ลวดลายคือ จุด เส้นและพื้นผิว วิธีการวาดรูปด้วยมือนั้นมีประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน และจากทักษะในด้านการออกแบบที่ได้รับการสืบทอดมาอย่างต่อเนื่องจนมาถึงยุคการวาดภาพด้วยคอมพิวเตอร์อย่างในปัจจุบันนั้น การใช้ดินสอดและปากกาเป็นต้น ในการวาดภาพยังคงขึ้นห้อยอยู่ในฐานะที่เป็นอุปกรณ์สำคัญสำหรับการวาดภาพเสมอมา ดังนั้น การเขียนลวดลายด้วยการวาดมือจึงสามารถสร้างความหมายทางด้านสุนทรียศาสตร์ใหม่ ๆ ให้กับจุด เส้นและพื้นผิวได้ดีเสมอ

1. การสร้างสัญลักษณ์ทางการมองเห็นด้วย “จุด”

ในบทก่อนหน้านี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบลายเมี้ยวเหลียนของทิเบตด้วยการนำ “จุด” มาเป็นองค์ประกอบสำคัญในการวาดภาพ เพราะประการแรกคือ จุดไม่เพียงสามารถแสดงรูปร่างที่มีลักษณะกลมมนได้แล้ว ยังมีลักษณะคล้ายกับพวงดอกไม้ หยดน้ำ และการโบยบินได้อีกด้วย เนื่องจากจุดสามารถสร้างความสัมพันธ์กับวัตถุอื่น ๆ ที่อยู่โดยรอบได้ง่ายและแฝงไปด้วยความหมายทางสัญลักษณ์ว่า ความสามัคคี ดังนั้นจุดจึงเป็นโครงสร้างภาพที่มีบทบาทโดดเด่นใน

การออกแบบในครั้งนี้ ประการที่สอง ลักษณะของจุดที่แตกต่างกันยังสามารถสร้างความรู้สึกลักษณะการมองเห็นที่แตกต่างกันได้ และยังสร้างความรู้สึกลักษณะการมองเห็นที่สวยงามได้ด้วย

ภาพที่ 4-11 จุดที่ปรากฏอยู่บนลวดลาย (ZHAO HE, 2560)

การเปลี่ยนแปลงขนาดและรูปร่างของจุดสามารถสร้างเอกลักษณ์และแสดงให้เห็นถึงพลังของการเปลี่ยนแปลงได้ อีกทั้ง เมื่อขนาดของจุดมีความแตกต่างกันก็ยังสามารถสร้างความรู้สึกลักษณะการมองเห็นที่แตกต่างกันให้กับผู้ชมด้วย นอกจากนี้ ขนาดของจุดบนภาพเดียวกันยังแสดงให้เห็นพลังของช่องว่างและการสื่อความหมายที่ไม่เหมือนกันได้อีกด้วยเพราะการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตำแหน่งของจุดจะทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของจิตใจที่หลากหลาย ซึ่งช่องว่างรูปแบบที่สมบูรณ์และผลทางการมองเห็นต่าง ๆ ล้วนมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการสร้างความรู้สึกลักษณะการมองเห็น

2. การสร้างสัญลักษณ์ทางการมองเห็นด้วย “เส้น”

ในบทก่อนหน้านี้ ผู้วิจัยได้อธิบายถึงรูปแบบลวดลายกระหนกไว้ว่า เกิดขึ้นจากการผสมผสานลายเส้นที่ต่อเนื่อง ซึ่งเมื่อผู้วิจัยนำ “จุด” และ “พื้นผิว” มาผสมผสานเป็นเส้นที่มีชีวิตชีวา จะสามารถทำให้เกิดเป็นองค์ประกอบโครงสร้างของลวดลายที่อุดมไปด้วยเอกลักษณ์ ตลอดจนเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ไม่อาจเปลี่ยนแปลงความรู้สึกทางการมองเห็นได้ ความหลากหลายของเส้นนั้น

จะมีรูปแบบพื้นฐานประกอบด้วยเส้นตรงและเส้นโค้ง ซึ่งเมื่อนำมาวาดบนพื้นผิวไม่ว่าจะเป็นเส้น ในลักษณะใดต่างก็สามารถยืดขยายออกได้ทั้งสิ้น

เป้าหมายของการออกแบบลวดลาย ผู้วิจัยได้ใช้เส้นโค้งที่เป็นอิสระมาใช้ในการออกแบบ เป็นหลัก ซึ่งเมื่อเทียบกับเส้นตรงแล้ว พบว่า เส้นโค้งมีจุดเด่นอยู่ที่การสร้างความรู้สึกแบบ เคลื่อนไหว เปลี่ยนแปลง อ่อนโยนและสวยงาม อีกทั้งยังมีเอกลักษณ์ที่สำคัญคือไม่สามารถทำซ้ำได้ง่ายและความสั้นยาวของภาพนั้นยังสร้างจังหวะที่สมดุลให้กับความรู้สึกได้อีกด้วย

ภาพที่ 4-12 เส้นที่ปรากฏอยู่บนลวดลาย (ZHAO HE, 2560)

โดยปกติแล้ว การเน้นจุดโฟกัสภาพไปที่ด้านใดด้านหนึ่งจำเป็นต้องเพิ่มจำนวน ความยาว และความกว้างของเส้นไปข้างนั้นให้มากขึ้นจึงจะทำให้ภาพมีบทบาทและโครงสร้างที่มั่นคง การออกแบบโครงสร้างลวดลายในครั้งนี้ ความสมดุลของเส้นสามารถทำได้โดยการเพิ่มหรือการ ผสมผสานระหว่างเส้นตรง เส้นต่างระดับ เส้นทแยงและเส้นโค้งอิสระได้เพราะจะยังสามารถสร้างความรู้สึกทางการมองเห็นที่ลึกซึ้ง ในขณะเดียวกัน โครงสร้างของกลุ่มเส้นนั้น ยังสามารถสร้าง ทิศทาง มุมมอง และความสั้นยาวให้แตกต่างกันเพื่อสร้างจังหวะที่ลื่นไหลมากขึ้น

3. การสร้างสัญลักษณ์ทางการมองเห็นด้วย “พื้นผิว”

“พื้นผิว” สามารถสร้างความรู้สึกลงทางการมองเห็นได้ดีกว่าการเน้นที่จุดและเส้น เพราะพื้นผิวสามารถสะท้อนให้เห็นถึงคุณลักษณะของลวดลายได้อย่างชัดเจน

ภาพที่ 4-13 พื้นผิวที่แสดงลักษณะด้านหน้า (ZHAO HE, 2560)

ลักษณะพื้นผิวของลวดลายที่ไม่เหมือนกันสามารถสร้างความรู้สึกลงทางการมองเห็นที่แตกต่างกันให้กับผู้ชมได้ โดยพื้นผิวที่มีพื้นที่กว้างจะสร้างความรู้สึกของการขยายตัวที่ใหญ่ ส่วนพื้นผิวที่มีขนาดแคบจะสร้างความรู้สึกลงที่โฟกัสไปที่ใจกลางภาพ

ภาพที่ 4-14 พื้นผิวที่มีพื้นที่กว้าง (ZHAO HE, 2560)

ภาพที่ 4-15 พื้นผิวที่มีพื้นที่แคบ (ZHAO HE, 2560)

เมื่อนำพื้นผิวมาเปรียบเทียบกันเองจะทำให้เกิดเป็นภาพที่ดูสมจริงมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังทำให้ “รูปแบบ” ของพื้นผิวสร้างพลังทางการมองเห็นที่โดดเด่นให้กับผู้ชม โดยภาพพื้นผิวที่ลวงตาคือ ลักษณะของพื้นผิวที่มองไม่เห็นซึ่งจะก่อให้เกิดเป็นความรู้สึกของความหนักหนาที่ชัดเจน

ภาพที่ 4-16 ภาพพื้นผิวสีเข้มและสีอ่อน (ZHAO HE, 2560)

จุด เส้น และพื้นผิว คือปัจจัยการออกแบบลวดลายที่สำคัญที่เกิดจากจินตนาการและเป็นเทคนิควิธีการรวมกลุ่มรูปแบบลวดลายของนักออกแบบ ซึ่งถือเป็นภาษาทางการมองเห็นที่ทำให้ลวดลายน่าสนใจ และในฐานะที่เป็นปัจจัยสำคัญในการออกแบบลวดลายที่แสดงความคิดใหม่ของนักออกแบบ ทำให้ จุด เส้นและพื้นผิว มีพลังสำคัญในการดึงดูดสายตาผู้ชม ทั้งนี้ จากการเปลี่ยนแปลงรูปทรงลวดลายอย่างอิสระ ได้ทำให้รูปแบบลวดลายที่ออกแบบในครั้งนี้มีความหมายและระดับจิตวิทยาภาพที่กว้างขึ้น

การวิเคราะห์ด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์

ลวดลายที่ออกแบบและกำหนดไว้ในครั้งนี้ นอกจากให้ผลทางการมองเห็นที่สวยงามแล้ว สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือการประยุกต์ใช้บนผลิตภัณฑ์จริงเพื่อสร้างมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ และในขณะที่เดียวกันยังทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ได้สร้างสรรค์ในครั้งนี้แตกต่างจากผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ในตลาดอย่างชัดเจน ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำลวดลายใหม่ในครั้งนี้ไปประยุกต์ใช้ร่วมกับผลิตภัณฑ์หนึ่งเป็นหลักซึ่งให้ความรู้สึกทางการมองเห็นที่น่าติดตาม อีกทั้งยังได้นำไปประยุกต์ใช้กับผลิตภัณฑ์ในชีวิตประจำวันอื่นๆเพิ่มเติมด้วยเพื่อก่อให้เกิดการใช้งานอย่างแพร่หลายและเกิดการประชาสัมพันธ์ลวดลายไปอย่างกว้างขวาง

ผลิตภัณฑ์หนึ่งแคะสลักที่ได้จัดทำขึ้นในครั้งนี้ ได้นำลวดลายมาประยุกต์ใช้ได้อย่างดีจนทำให้ผู้บริโภคชื่นชอบ โดยลวดลายบนหนึ่งแคะสลักนี้ นอกจากข้อจำกัดในด้านเครื่องมือที่ใช้

แกะสลักและศิลปะการเย็บสีแล้ว ด้านการแกะสลักลวดลายต่าง ๆ เกือบจะไม่มีผลต่อการแกะสลักเลย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้วิธีการแกะสลักหนังมาเผยแพร่รูปแบบลวดลายของตนเองในครั้งนี้

ภาพที่ 4-17 หนังแกะสลัก (<https://timgsa.baidu.com>)

การออกแบบลวดลายและผลิตภัณฑ์หนังแกะสลักในครั้งนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการสร้างสรรค์ การออกแบบลวดลาย เทคนิคการแกะสลัก รูปแบบผลิตภัณฑ์และโครงสร้างภาพแบบจุด เส้นและพื้นผิวตามมุมมองของผู้วิจัย มาผสมผสานกับการออกแบบผลิตภัณฑ์สามารถทำให้การออกแบบลวดลายและผลิตภัณฑ์หนังแกะสลักในครั้งนี้สำเร็จได้ตามเป้าหมายที่ผู้วิจัยคาดหวังและยังถือเป็นประสบการณ์การออกแบบที่ดีด้วย

ในการจัดทำผลิตภัณฑ์ในครั้งนี้ แม้ว่าจะมีข้อจำกัดในด้านการออกแบบและการดำเนินการหลายอย่าง แต่ผู้วิจัยก็สามารถข้ามขีดจำกัดเหล่านั้นมาได้ด้วย ซึ่งประสบการณ์ในครั้งนี้จะมีประโยชน์แก่ผู้วิจัยและผู้อื่นในอนาคตเป็นอย่างมาก

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การออกแบบลวดลายผลิตภัณฑ์จากการผสมผสานลวดลายงานศิลปกรรมทางพระพุทธศาสนาไทยกับทิเบต” ทำให้ผู้วิจัยค้นพบว่า ผู้คนในยุคปัจจุบันรู้จักศาสนาเพียงแค่ผิวเผินเท่านั้นจนส่งผลให้ความรู้ความเข้าใจที่มุนษยมีต่อทางศาสนา ตลอดจนศิลปะทางศาสนาที่งดงามกำลังค่อย ๆ สูญสลายและถูกบั่นทอนความสำคัญลงเรื่อย ๆ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาข้อมูลผ่านสื่อผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยต่าง ๆ เพื่อช่วยดึงดูดความสนใจให้ผู้คนในปัจจุบันหันกลับมาฟื้นฟูและสนใจในวัฒนธรรมทางศาสนาได้อีกครั้ง โดยผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลผ่านลวดลายทางศาสนาที่แตกต่างกันของสองประเทศคือ ประเทศไทยและประเทศจีน และดำเนินการหาจุดเด่นที่มีร่วมกันเพื่อนำมาใช้เป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบลวดลายใหม่ที่เกิดจากการผสมผสานทางวัฒนธรรมและนำลวดลายใหม่ดังกล่าวไปประยุกต์ใช้บนผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย โดยผู้วิจัยคาดหวังว่าจะใช้ประโยชน์จากสภาพการไหลเวียนเปลี่ยนถ่ายสินค้าทางการตลาดและรูปแบบสินค้าที่มีเอกลักษณ์มาเอื้อให้เกิดการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ศิลปะและวัฒนธรรมทางศาสนาไปอย่างกว้างขวาง

ขอบเขตการศึกษาในครั้งนี้ ประกอบไปด้วย 2 ส่วนคือ 1) การศึกษาสถานการณ์ ภูมิหลังรูปแบบลวดลายและการนำลวดลายทางศาสนาที่มีความเกี่ยวข้องกับประเทศไทยและประเทศจีนมาใช้งาน โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์รูปแบบและความหมายของลวดลายทางศาสนาในประเทศไทยคือลายกระหนกและลวดลายทางศาสนาในประเทศจีนคือลายเมี้ยวเหลียน 2) นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาดำเนินการผสมผสานและค้นหาเอกลักษณ์ร่วมกันเพื่อใช้เป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบลวดลายใหม่และประยุกต์ใช้บนผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

การออกแบบลวดลายใหม่ในครั้งนี้ ถูกพัฒนามาจากกระบวนการศึกษาวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากข้อค้นพบของลวดลายในประเทศไทยและจีน ผสมผสานกับประสบการณ์ทางศิลปะและสไตล์การออกแบบลวดลายที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเองจนได้มาซึ่งรูปแบบการผสมผสานและโครงสร้างลวดลายใหม่ที่ค่อนข้างสมบูรณ์ ทั้งนี้ ในการออกแบบลวดลายใหม่ ผู้วิจัยได้นำมุมมองที่มีต่อสัญลักษณ์ทางศาสนา ความหมายทางวัฒนธรรมและจุดเด่นต่าง ๆ ของลวดลายในสองประเทศมาใช้เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ลวดลายใหม่งดงาม จากนั้นผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการออกแบบร่วมสมัยมาดำเนินการสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณค่าต่อการประชาสัมพันธ์ศาสนา

การนำลวดลายไปประยุกต์ใช้บนผลิตภัณฑ์ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการนำลวดลายใหม่ไปจัดวางลงบนผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยที่มีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันของผู้คนในปัจจุบัน โดยก่อนการนำไปใช้บนผลิตภัณฑ์จริงนั้น ผู้วิจัยได้มีการทวนสอบระดับความชื่นชอบและการยอมรับลวดลายใหม่ในครั้งนี้ด้วยการสอบถามผู้เชี่ยวชาญทั้งในประเทศไทยและจีนผ่านแบบสอบถาม ตลอดจนนำคำแนะนำที่ได้รับมาดำเนินการปรับแก้ลวดลายใหม่ให้มีความสอดคล้องกับรสนิยมของผู้คนในสองประเทศให้มากที่สุดจนได้มาเป็นลวดลายที่สมบูรณ์ เมื่อผู้วิจัยนำลวดลายใหม่ไปประยุกต์ใช้บนผลิตภัณฑ์หนังแกะสลักและผลิตภัณฑ์ในชีวิตประจำวันอื่น ๆ ยังสามารถสร้างความสนใจให้กับผู้บริโภคได้ดียิ่งขึ้นด้วย

การศึกษาผ่านการวิเคราะห์ระบบทฤษฎีทางวัฒนธรรมในครั้งนี้ ความตั้งใจออกแบบลวดลายใหม่และนำไปประยุกต์ใช้งานจริงบนผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย สามารถเป็นเครื่องพิสูจน์ยืนยันได้ว่าลวดลายใหม่ในครั้งนี้สามารถนำไปใช้ออกแบบผลิตภัณฑ์ได้จริง ผู้วิจัยเชื่อมั่นว่า เทคนิคการออกแบบและการสร้างสรรค์ลวดลายใหม่ผ่านประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้สามารถมีส่วนช่วยให้เกิดการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์วัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาได้ ตลอดจนลวดลายใหม่นี้ยังสามารถผลักดันให้ตลาดสินค้ามีสินค้าที่ตอบสนองความต้องการที่สอดคล้องกับความหลากหลายของผู้บริโภคได้มากยิ่งขึ้น

ปัจจุบัน การพัฒนาของวัฒนธรรมทางศาสนาได้ส่งอิทธิพลต่อประชาชนไปทั่วโลกจนไม่อาจมองข้ามได้ โดยในหลาย ๆ ประเทศมองว่า ศาสนาที่ตนเองนับถือ นั่นคือความเชื่อทางจิตวิญญาณสูงสุดของชีวิตมนุษย์ และได้สืบทอดต่อกันมาในรูปแบบพิธีกรรม ดังนั้น การศึกษาศิลปะทางศาสนาที่มีเอกลักษณ์แตกต่างกันของสองประเทศ ไม่เพียงแต่จะทำให้เกิดการผสมผสานคุณค่าทางศิลปะเท่านั้น ยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดการบริโภคงานศิลปกรรมทางศาสนามากยิ่งขึ้นจนกลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของมนุษย์และเพิ่มโอกาสในการสร้างรายได้ให้แก่ผู้สนใจนำไปประกอบเป็นอาชีพ ตลอดจนเป็นการส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์ สืบสานและสืบทอดมรดกวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาอันดีงามของสองชาตินี้ให้แก่คนรุ่นหลังต่อไป

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง “การออกแบบลวดลายผลิตภัณฑ์จากการผสมผสานลวดลายงานศิลปกรรมทางพระพุทธศาสนาไทยกับทิเบต” สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ปัจจุบัน ผู้คนส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยมีความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางศาสนาทำให้เกิดเป็นความรู้และทักษะทางด้านวัฒนธรรมทางศาสนาที่หลากหลายและแตกต่างกัน อีกทั้งคนในยุคนี้ยังไม่ค่อยให้ความสำคัญกับความสวยงามของรูปแบบลวดลาย ดังนั้น การจัดทำสื่อรูปแบบ

ผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมกับยุคสมัยจะถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้คนในยุคนี้มีความสนใจในศิลปะและวัฒนธรรมทางศาสนามากขึ้นได้

เมื่อทำการศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะเชิงลึกของลายเม็วเหลียนตามแบบพุทธศาสนาในทิเบตและลายกระหนกตามแบบพุทธศาสนาในประเทศไทย พบว่า ลายเม็วเหลียนเกิดขึ้นจากความเชื่อทางศาสนาพุทธของชาวทิเบตและนิยมนำมาใช้ประดับตกแต่งพุทธศิลป์อย่างแพร่หลายในแถบทิเบต โดยลายเม็วเหลียนมีความหมายทางสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์และความปรารถนา แต่ลายกระหนกในประเทศไทยมีความหมายแสดงถึงความรุ่งเรืองและเป็นเครื่องหมายที่มีความศักดิ์สิทธิ์ซึ่งส่วนใหญ่นิยมนำมาใช้ประดับตกแต่งตามสถาปัตยกรรมของวัด เมื่อผู้วิจัยนำความหมายที่มีร่วมกันและแตกต่างกันของรูปแบบลวดลาย จุดสนับสนุนทางทฤษฎี และความคล้ายคลึงกันทางวัฒนธรรมของลวดลายทั้งสองมาใช้ออกแบบลวดลายใหม่ที่ผสมผสานประสบการณ์และสไตล์การออกแบบตามรูปแบบของตนเองสามารถทำให้เกิดเป็นลวดลายใหม่ที่น่าพึงพอใจ ลูกค้านำไปใช้การยอมรับและนำไปประยุกต์ใช้บนผลิตภัณฑ์ร่วมสมัยได้อย่างหลากหลาย

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. การออกแบบควรจะมีการต่อลวดลายให้เกิดความต่อเนื่อง มีเรื่องราวที่น่าสนใจของลวดลาย ไม่เช่นนั้นจะทำให้ลวดลายดูขาด ไม่ต่อเนื่อง เมื่อนำไปใช้บนผลิตภัณฑ์ประเภทอื่น ๆ
2. เนื่องจากลายกระหนกและลายเม็วเหลียน คือลวดลายที่เกิดขึ้นความเชื่อ ความศรัทธา ความเลื่อมใสและจิตวิญญาณที่ดีของพุทธศาสนิกชน ดังนั้น การนำลวดลายมาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์จำเป็นต้องคำนึงถึงประเภทผลิตภัณฑ์และการใช้งานให้เหมาะสม เช่น ไม่ควรนำมาใช้ออกแบบผลิตภัณฑ์ในห้องน้ำ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยเชื่อว่า สืบเนื่องจากการพัฒนาไปอย่างต่อเนื่องของวัฒนธรรมโลก จะช่วยให้การออกแบบลวดลายในอนาคตของนักออกแบบอุดมไปด้วยสไตล์ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดมากขึ้น ในอดีต เราสามารถเห็นได้ว่า เมื่อนักออกแบบส่วนใหญ่ออกแบบลวดลายจะใช้วิธีการคัดลอกและเลียนแบบลวดลายดั้งเดิมเป็นหลัก แต่จากการปรากฏการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงไปได้ทำให้การออกแบบสามารถสร้างเอกลักษณ์ที่หลากหลายและไม่ยึดติดกับรูปแบบเดิมได้ และในอนาคตนี้ มีความเป็นไปได้ว่าผู้คนจะยิ่งชื่นชอบผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์และสไตล์ที่เป็นของตนเองมากขึ้น

แม้ว่าการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเสร็จสิ้นลงแล้ว แต่การออกแบบลวดลายวัฒนธรรมทางศาสนา ยังคงไม่มีจุดสิ้นสุด ผู้วิจัยจึงปรารถนาว่า การทำงานออกแบบในอนาคตจะได้สัมผัสกับภูมิหลังทางวัฒนธรรมและศิลปะทางศาสนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อค้นหาแนวทางการออกแบบและวิธีการออกแบบที่แตกต่างมาใช้สร้างลวดลายใหม่ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป การออกแบบลวดลายใหม่ในครั้งนี้ อดุมไปด้วยเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของตนเอง ดังนั้นจึงก่อให้เกิดเป็นมูลค่าทางศิลปะสูงและสร้างความชื่นชอบให้กับผู้บริโภค ผู้วิจัยเข้าใจดีว่า การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ให้ประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องใช้เวลานาน แต่ในฐานะนักออกแบบ ผู้วิจัยจะไม่หยุดค้นหาและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

- ชีว ชูหลุน. (2559). *วิวัฒนาการของพุทธศาสนาในจีน*. [ออนไลน์]. จาก <http://thai.cri.cn/441/2012/04/19/242s197058.htm> (ค้นหาเมื่อ: 29 กันยายน 2559).
- ธรรมะไทย. (2559). *ประวัติพระพุทธศาสนาในจีน*. [ออนไลน์]. จาก <http://www.dhammathai.org/thailand/missionary/china.php> (ค้นหาเมื่อ: 28 กันยายน 2559).
- วิกิพีเดีย. (2559). *ศาสนาพุทธในประเทศไทย*. [ออนไลน์]. จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%A8%E0%B8%B2%E0%B8%AA%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%9E%E0%B8%B8%E0%B8%97%E0%B8%98%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%A8%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2> (ค้นหาเมื่อ: 25 กันยายน 2559).
- สันติ เล็กสุขุม. (2559). *ลายไทย-ลายกระหนก*. [ออนไลน์]. จาก http://kanchanapisek.or.th/kp6/Ebook/BOOK38/pdf/book38_1.pdf (ค้นหาเมื่อ: 3 ตุลาคม 2559).
- สนุก. (2559). *พระพุทธศาสนา*. [ออนไลน์]. จาก <http://guru.sanook.com/2527> (ค้นหาเมื่อ: 25 กันยายน 2559).
- สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. (2559). *ความสัมพันธ์ของทองคำกับคนไทย*. [ออนไลน์]. จาก <http://www.kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=36&chap=4&page=t36-4infodetail02.html> (ค้นหาเมื่อ: 3 ตุลาคม 2559).
- สิทธิโชค หน้อย ไทรนี้มนวล. (2559). *ลายกระหนก หรือ ลายกนก*. [ออนไลน์]. จาก <https://www.gotoknow.org/posts/338616> (ค้นหาเมื่อ: 28 กันยายน 2559).
- สิทธิโชค หน้อย ไทรนี้มนวล. (2559). *ลายกระหนกหรือลายกนก*. [ออนไลน์]. จาก <https://www.gotoknow.org/posts/338616> (ค้นหาเมื่อ: 3 ตุลาคม 2559).
- Fu Zhengyou. (2539). *Southeast Asian culture*. Journal of Southeast Asian, Xiemen. Vol. 1. P. 53-59.
- He Lei. (2555). *The Study of Culture on the Thai's Patterns*. Master of Arts. (Asian-African Language) of Yunnan Minzu University, Kunming. P.13.
- He Lei. (2555). *The Study of Culture on the Thai's Patterns*. Master of Arts. (Asian-African Language) of Yunnan Minzu University, Kunming. P.11-12.
- Jin Weiwei. (2549). *Basic design-pattern*. Guangxi fine arts publishing house, Nanning. P.2.
- Jin Yingying. (2556). *Buddhism the Secularization of Flower Designs the Rheological*. Master of Dalian University of Technology, Dalian.
- La Dou. (2549). *Cultural Connotation and Symbol of Tibetan Traditional Auspicious*. Journal of Kangding Nationality Teachers College. Vol.18(6). P.9

- Liu Haiyan. (2556). *Carving and percussion pattern: case study of carving leather*. Master in Arts Design of Xi'an Academy of Fine Arts, Xi'an. P.18
- MGR Online. (2559). 8 สัญลักษณ์มงคลแห่งทิเบต-ดินแดนที่ใกล้สวรรค์ที่สุด. [ออนไลน์]. จาก <http://www.manager.co.th/China/ViewNews.aspx?NewsID=9510000033482> (ค้นหาเมื่อ: 3 ตุลาคม 2559).
- MGR Online. (2559). 8 สัญลักษณ์มงคลแห่งทิเบต-ดินแดนที่ใกล้สวรรค์ที่สุด. [ออนไลน์]. จาก <http://www.manager.co.th/China/ViewNews.aspx?NewsID=9510000033482> (ค้นหาเมื่อ: 3 ตุลาคม 2559).
- Nuobu Wangdian. (2009). *Thangka - Interpretation of the most beautiful Tibetan password*. Symbol of Identity, Method of Teaching - Chapter 4: Thangka Image Symbol System. Beijing: Forbidden City Publishing House. P.120.
- ORAPIN SUPAWONG. (2559). *ลายไทย*. [ออนไลน์]. จาก http://nwkart.blogspot.com/2008/10/blog-post_2177.html (ค้นหาเมื่อ: 3 ตุลาคม 2559).
- Ou Dongming. (2558). *To clarify the relationship between Buddhism and Tibetan Buddhism in India*. Journal of Southeast Asian, Xiemen. Vol. 1. P. 67-71.
- Pang Hui. (2552). *Interpretation of Tibetan Buddhist art the eight auspicious symbols*. M Master of Arts. (Industrial design) of Hunan University of Technology, Zhuzhou. P.22.
- Puhua Cairang. (2550). *Symbols and sacred symbol meanings of Tibet*. Master of Ethnology (Tibetan) of Minzu University of China, Beijing. P.13.
- Puhua Cairang. (2550). *Symbols and sacred symbol meanings of Tibet*. Master of Ethnology (Tibetan) of Minzu University of China, Beijing. P.13.
- Wikipedia. (2559). *Buddhism*. [Online]. From <https://zh.wikipedia.org/wiki/%E4%B8%8A%E5%BA%A7%E9%83%A8%E4%BD%9B%E6%99%99> (Retrieved: September 25, 2559).
- Wikipedia. (2559). *Religion*. [Online]. From <https://zh.wikipedia.org/wiki/%E5%AE%97%E6%95%99> (Retrieved: September 25, 2559).
- Wikipedia. (2559). *Tibetan Buddhism*. [Online]. From <https://zh.wikipedia.org/wiki/%E8%97%8F%E5%82%B3%E4%BD%9B%E6%95%99> (Retrieved: September 29, 2559).
- Yi Xi. (2553). Semantic analysis “*The eight auspicious symbols*” of Tibetans. Journal of Sichuan University for Nationalities, Chengdu. Vol. 19. No.4. P.19.
- Zheng Xintao. (2551). *Application Research of traditional flower culture and modern design*. Master of Chongqing University, Chongqing.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญ

แบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญ

แบบสอบถามชุดนี้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ประกอบการทำวิทยานิพนธ์
 หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้ด้วย
 และขอขอบคุณท่านมา ณ โอกาสนี้

คำชี้แจงเมื่อท่านได้ตัดสินใจเข้าร่วมในการศึกษาครั้งนี้ ท่านจะได้รับแบบสอบถามตามหัวข้อที่
 ผู้วิจัยทำขึ้นแบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ ข้อมูลผู้เชี่ยวชาญการออกแบบร่างลวดลายผลิตภัณฑ์ และข้อเสนอแนะ
 ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูล โดยการตอบแบบสอบถามของท่านจะใช้เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา
 เรื่อง “การออกแบบลวดลายผลิตภัณฑ์จากการผสมผสานลวดลายงานศิลปกรรมทางพระพุทธศาสนาไทยกับ
 ทิเบต” เท่านั้น

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้เชี่ยวชาญ

คำอธิบายโปรดเติมเครื่องหมาย✓ลงในช่อง ( ) ตามความเป็นจริง

1. ชื่อ-นามสกุล .....
2. อาชีพ .....
3. สถานที่ทำงาน .....
4. ประเทศที่อยู่อาศัย .....

ส่วนที่ 2 การออกแบบร่างลวดลายผลิตภัณฑ์

2.1 โปรดพิจารณาตามความคิดเห็นของท่านและใส่เครื่องหมาย✓ลงในช่องความคิดเห็นของท่าน
 โดยเกณฑ์การพิจารณาความคิดเห็นมี 3 ระดับคือ

- (3) ชื่นชอบมาก   (2) เฉยๆ   (1) ไม่ชอบ

ข้อ	ภาพแบบร่าง	ความคิดเห็นของท่าน		
		(3) ชอบมาก	(2) เฉยๆ	(1) ไม่ชอบ
1				
2				

ข้อ	ภาพแบบร่าง	ความคิดเห็นของท่าน		
		(3) ชอบมาก	(2) เฉยๆ	(1) ไม่ชอบ
3				
4				

ข้อ	ภาพแบบร่าง	ความคิดเห็นของท่าน		
		(3) ชอบมาก	(2) เฉยๆ	(1) ไม่ชอบ
5				
6				

ข้อ	ภาพแบบร่าง	ความคิดเห็นของท่าน		
		(3) ชอบมาก	(2) เฉยๆ	(1) ไม่ชอบ
7				

2.2 ท่านชื่นชอบภาพแบบร่างลวดลายหมายเลขใดมากที่สุด เพราะอะไร

.....

.....

.....

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ZHAO HE